

Quaestiones super parva naturalia / cum textu Aristotelis.

Contributors

Versor, Johannes, -approximately 1485.
Aristotle.

Publication/Creation

Cologne : H. Quentell, 1489]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/gu6w4vkk>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

47492

Case 5.4.25.

R42633

p 400 -
of Versor Johannes

Versor

Quaestiones s. parva
naturalia cum textu
Aristotelis

[Cologne, Quentell,
about 1489]

H. 16047 (II)

Voull. 1235

Pr 1295. Not in B. M.

Not in Census

Quoted together with 2 other books
by Hain-Copinger. But Voulliéme quotes
all three separately (the other two are
Voull. 1228 and 1231)

1870. **VEVSOR**, Johannes. *Quaestiones super parva naturalia cum
textu Aristotelis*. Black letter. 44 lines (text) and 53 (commentary).
34 leaves. Folio. (Cologne, Heinrich Quentell, about 1489.) ⁵Fr. 400. —

Hain-Copinger 16047 (II). Voulliéme 1235. Proctor 1295. No copy in the
Brit. Museum. No copy in America according to Census.

Hain-Copinger quote this impression together with two other books of the
same author, also printed by Quentell, but according to Voulliéme (who quotes
the others under No. 1228 and 1231) the three books were issued separately.

Versor was rector of the University of Paris in 1458.

A few waterstains, otherwise very good copy with wide margins. 24 Nov. '28

3491

314x
XVII
of

Head - 23 leaves
2nd leaf

G
Col
9
89

A few waterstains, otherwise very good.

Questiones super par
ua naturalia cum tex
tu Aristotelis.

Ant. class.

V. 5. 12. a

S. b. et a

47492

G
Col
9/5

Questionnaire
to be filled in
by the student

Arca initi

um puorū naturalium
Querit primo, vtr cor
pus sensitiuum sit subie
ctū scientie huius libri.
Arguit pmo q non. qā
eiusdē scie est cōsiderare

subiectū et pncipia eius. s3 in hoc libro nō pside
rat de pncipijs corpis sensitiui. s. materia et for
ma. ergo corpus sensitiuum nō est hic subiectū
Arguit scdo. passiones corpis sensitiui sūt op
atōes sensuū interiorū et exteriorū. s3 de illis de
terminatū est in libro de anima. q si corpus se
sitiuum in hoc libro eēt subiectū ista determina
tō esset supflua. Arguitur tercio. in hoc libro de
terminat de passionibus q sūt communes toti cō
posito pūcto ex corpore et anima. sed tale coniu
ctū est corpus animatum. q corpus animatum est hic
subiectum. In oppositū arguit. q2 p dīctōes
subiecti attributōis conueniūt corpū sensitiuum
respectu scientie huius libri. ergo est hic subie
ctum. Pro responsione.

Sciendū primo. q postqz Aristot. determinat
uit de aia que ē pncipiū formale corpis animati in
tribus libris de aia. pnter incipit de terminare de
corpibus animatis quorum anima est formale pnc
cipiū. Et pmo determinat de passionibus cor
poris animati in cōmuni in istis libris puorū
naturalium. Secūdo determinat de corpibz ani
matis anima vegetatiua in libro de vegetalibus
et plantis. Tercio tractat de animatis anima sensi
tiua. et hoc in libris de animalibus. De animatis
vero anima intellectiua non tractat in speciali p
ter illa que dicuntur in libro de animalibus. eo q
intellectus nō est actus alicuius organici cor
poris. ideo nō habet considerari in pparatōe ad
corpus. Et opatōes intellectūs nō sūt cōmunes
toti pūcto. s3 pmo sūt ipsius anime. iō inter li
bros corporis animatoz nō erit tractandū de passi
onibus intellectūs. s3 maxima psideatō de ipis
habet in tercio de aia. ideo pter libzū de anima nō
facit Aristot. libzū de intellectu et intelligibili. et
si fieret pterineret ad metaphisicū

Sciendū secūdo q fm potētijs aie dūtinguū
tur quattuor gradus viuētū. quedam em ha
bent aiam vegetatiuā vt plante. quedā sō cuz
vegetatiua solū habent sensus. vt animalia imp
fecta. vt cōche et ostree. Quedā aut cuz p dīctis
habent motū fm locū vt animalia pfecta. s. asin
bos leo. et. Quedā vero ultra p dīcta habet in
tellectū. vt hoies. s3 ppter cām dictā de passiōi

bus pntētibz ad qrtū gradū viuētū nō est
tractandū in pns naturalibus Sed alia genēa
potētiarū anime sūt act^o organici corpis et op
atōes illorū sūt cōes toti pūcto. q hic est pside
rādū de passionibz que illas potētijs psequūt
Et hec psideatō diuidit in tres ptes. in vna d
terminat de vno in quātū viuū. vt in libro de
morte et vita. Ubi etiā agit de respiratōe et spi
ratōe p qā in qbus dā vita pseruat. et de iunētū
te et senectute qbus dūtinguit stat^o vite q iueni
unt tam in animalibus q in plāris. Et etiā de cau
sis lōgitudinis et breuitatis vite. sūt de sanitate
et egritudine. de nutrimento et nutritibili. s3 de his
duobz nō habent libzū ab Aristot. ppositū In
alia pte tractat de his q pntēnt ad motū fm lo
cū. de qb^o habet in libro de cā mot^o animalū et de p
gressu animalū. In tercia pte tractat de his q pntē
nt ad corp^o sensitiuum vt de actibz sensuū exteri
orū et qb^o psideat in hoc libro de visu et scsato
vl de scsatiuo et sensibili. vl de actibz et passiōibz
sensuū interiorū vt in tractatu de mēoria et remi
niscētia. et etiā in libro de sōno et vigilia.

Sciendū tercio. q3 ordine nature corp^o viuūz
pcedit corp^o sensitiuum. et scsatiuum motuū fm lo
cū. em ppter pueniētiā illorū q in h libro dicūt
ad ea q dicta sūt in libro de aia. postqz Aristot.
tractat de his q pntēnt ad viuū in cōi vl ad mo
tiuū. determinat in hoc libro de sensu et de his q
pntēnt ad sensitiuum iūctū hmoi. Et in phemio
hui^o pphs enūat ea de qbus est intēto in seqnti
bus libris. qrtū quedā sūt cōia fere oibus aial
ibus vt sensus. mēoria. appetitus. ira. deside
riū. gaudiū tristitia. sōnus. et vigilia. inuēt^o et se
nect^o. respiratō et expiratō. vita et mors Et notā
ter dicūt fere in textu. q2 sōm^o et vigilia nō pue
niūt plāris. sūt respiratō et inspiratō solū pue
niūt animalibus habētibz pulmonē. Et de his p
bat pphs q pntēnt ad totū pūctū. q2 illa p dīcta
accidūt cū sensu. mō sensus incipit a corpore et ter
minat ad aiam qntū ad actū sentiēdi. s3 sit ecō
tra qntū ad sensitiuā virtutē.

Conclusio pma. aiatū in qntū sūtat cōibz pas
sionibus totius viuētis ē subiectū in libris p
uorū naturalium. patz q2 idē ē subiectū scie et passi
onū q in tali scia psideant. s3 corp^o animatum est
subiectū passionū de qbus in istis libris tracta
tur. vt patuit pns. q est subiectū in istis libris q
dicūt de pns naturalibz. vl q2 ibi psideatur
de passionibus animati fm applicatōem ad de
miata organa q minora sūt toto animato. vl q2
in breui hic psideat de multis passiōibz animatoz
vl q2 in breui h psideat de multis passiōibz aia
toz. q psideatō est breuis respectu aliorū libroz

Conclusio scda. corp⁹ sensitivū ē spēale sibiectū
hui⁹ libri. qz dicitur de p⁹stio et sensibili. p⁹ qz hic
p⁹stio dicitur de p⁹stioib⁹ cōibus corp⁹is p⁹stio in
cōi. s⁹ qz ad spēales p⁹stioes singulaz spēu
aialis p⁹stioari h⁹ in libro de aialib⁹.

Dubitat. vtrū in hac scia sit p⁹stio adū de sani
tate et egritudine. R⁹ndet q⁹ sic. qd pbat p⁹stio pri
mo rōe. qz sanitas et egritudo solū p⁹stioiūt vi
uētib⁹. et sūt p⁹stioes corp⁹is vīcē. q⁹ de ip⁹ de
terminādū ē in scia q⁹ p⁹stioat de corp⁹ p⁹stio. s⁹
illa scia ē h⁹moi. q⁹. Scdo pbat a signo. qz plu
rimi medicor⁹ q⁹ sūt p⁹stioes in arte medicine p⁹
m⁹tiū t⁹po morat⁹ circa naturalē p⁹stioaz. Cui⁹ sig
nū ē. qz in naturali p⁹stioa dēminat de v⁹lib⁹ cau
sis sanitatis et egritudis. et medici tractāt in p⁹
ticulari de ip⁹. iō dē in textu q⁹ vbi dēminat p⁹stio
cus ibi i⁹cipit medic⁹. qz p⁹stio ē inq⁹rit cās v⁹les
s⁹ medic⁹ illā p⁹stioatōez applicat ad op⁹. et qz
op⁹atō ē singulariū p⁹. metaphice. iō p⁹stioatō
medici mag⁹ dēminat ad singularia. Cū si medi
cus p⁹stioa arte dēminat sanitatē inducēt sic q⁹ na
tūa nihil facēt in p⁹stioa nō ēēt tractādū de saita
te et egritudine. s⁹ medic⁹ nō scit nisi p⁹stioatō in
uare nafaz q⁹ ip⁹a sic adiuta p⁹stioatōr sanitatē

Ad ratōes an oppositū (iducit
in hoc libro nō tractat de p⁹stiois s⁹alib⁹ cor
poris p⁹stioi. s⁹ matia et forma. s⁹ illa ex p⁹cedē
tib⁹ lib⁹is p⁹stioiū. s⁹ h⁹ tractat de organis
sensuū et sensib⁹. q⁹ sūt qdā p⁹stioia p⁹stioiū
p⁹stioiū i⁹terioz et exterior⁹ tractat in libro de aia
p⁹ q⁹nto ad ip⁹az aiaz reducūt. s⁹ inq⁹ sūt cōes
tori p⁹stioiū h⁹ de eis dēminat. igit⁹ nō sup⁹fluit.

Ad terciā p⁹cedit q⁹ p⁹stioes h⁹ p⁹stioatō p⁹se
quūt totū p⁹stioiū. s⁹ nō p⁹stioiūnt ip⁹m⁹ oēm
rōez aiat. s⁹ p⁹stio p⁹stio rōem sensitivū. Itē dēminat
dēminat h⁹ de sensib⁹ et sensatis. et in rōe de aima
qz h⁹ dēminat de sensib⁹ q⁹ fluūt a toto p⁹po
stio. et de sensatis absolute p⁹stioatōr h⁹ q⁹ sūt q⁹
dā q⁹litatez. s⁹ in rōe de aia dēminat de p⁹stio h⁹ q⁹
p⁹stioatōr fluūt ab ip⁹a aia. et de sensatis seu sensi
bilibus h⁹ q⁹ sūt obiecta istoz sensuū

Quoniam aut de aima h⁹m
ip⁹az determinatū ē. et de
vtrū q⁹libet ex p⁹te ip⁹us
p⁹stio est facere p⁹stioatio
nē de aialib⁹ et vitā h⁹nti
b⁹ oibus que sūt p⁹te et cōes op⁹atōes
cor⁹ Que igit⁹ dicta sūt de aia. s⁹ h⁹nti
de reliq⁹s aut dicam⁹. et p⁹stio de p⁹stiois

Vidēt aut mariet cōia et p⁹stio aialib⁹
cōia ēē. et corp⁹is et aie. puta p⁹stio et me
moriz. et ira et desiderū. et oīno appeti
t⁹. et cū his gaudiū et tristitia. et cū hec
fere insūt oib⁹ aialibus. Cū his aut bec
qdē oīm sūt vitā p⁹stioantū cōia: bec
vero aialib⁹ q⁹busdā existūt at hoz ma
xime q⁹tuor p⁹stioa numero. xclut vigi
lia sōnus. et iuuetus et senect⁹. et expira
tio et respiratō. et vitā et mors. de q⁹bus
p⁹stioandū ē. qd ēst v⁹ntiq⁹ cor⁹
et q⁹bus p⁹stioatō accidit. Vtrū p⁹stio ē
de saitate et infirmitate p⁹stioa iuvenire p⁹
cipia. nec ēst sanitatē nec infirmitatem
possibile fieri carētib⁹ vitā Quare fere
p⁹stioicor⁹ plurimi et medicor⁹ q⁹ magis
p⁹stioice artē p⁹stioiū. h⁹ qdē finit⁹ ad
ea q⁹ de medicina. h⁹vero ex his q⁹ de na
tura incipiūt de medicina. Qu aut oīa
dicta cōia sūt aie et corp⁹. nō imanse
stū est. oīa ēst bec cū sensu accidit. bec
vero p⁹stio. qdā aut bec qdē p⁹stio passi
ones hui⁹ entes existūt. bec vō habi
tudines. bec aut p⁹stioatōes et saluta
ria. bec vō corruptōes et p⁹stioatōes. De
sus at qm p⁹stio corp⁹ sit aie manifestū. et p⁹
sermonē et absq⁹ sermone. h⁹ de v⁹ntiq⁹ sen
tire qd sit. et qre accidit aialib⁹ bec pas
sio. dictū est pus in his q⁹ de aia. Aial
at h⁹m q⁹ aial nec ēst v⁹ntiq⁹ h⁹nti p⁹stio.
p⁹stio ēst determinatū aial ēst nō al.
p⁹stio at h⁹m v⁹ntiq⁹ tact⁹ et gust⁹ inseq⁹
tur oīa necario. Tact⁹ qdē p⁹stio dictaz
cāz in his q⁹ de aia. gust⁹ vero p⁹stio escā
delectable ēst et tristabile. p⁹stioit ip⁹
circa escā. v⁹ntiq⁹ fugiat. h⁹ at p⁹stioatō
et oīno sapoz ē nutritie p⁹stio aie p⁹stio
Sēsus at q⁹ p⁹stio exteriora p⁹stioicētib⁹ ip
soz insūt que admodū adozat⁹ audit⁹
v⁹ntiq⁹ oibus qdē h⁹nti vitā cā saluē
sūt v⁹ntiq⁹ p⁹stioatō p⁹stioit alimētū. mala at
et corruptiva fugiat. Et h⁹nti at p⁹stio
dentia cā qd boni g⁹ra. m⁹ltas ēst annū
ciant d⁹as. ex q⁹ p⁹stioatō p⁹stioatō inē d⁹is

cretō et agibiliū hōz aut ipōz ad necē-
ria qdē melior ē visus et hī se. Ad itel-
lectū aut et hī accūs audit? mltas q/
dem dīas et mltimodas visus annūci-
at potentia. qz oīa corpa colore pici-
pant. qre et cōia magis p hūc sēnū. di-
co aut cōia magnitudinē morū qetēz
figuraz numez. audit? aut soni tūm dis-
ferētiās paucis aut et eas q vocis. hī
vō accūs ad prudentia et audit? p lūnā
pferit ptez. sermo em audibil' exis cau-
sa est discipline. nō hī se. s hī accūs.
Ex noib' em pstat. noīm vero vniūq/
qz simbolū est Quare sapiētiōres a na-
tuitate puatorū vtroqz hī sūt ceci mu-
tis et surdis. Be virtute itaqz quaz hz
sensuum vniūqz dicitū est.

Querit Scdo. vtrū oēs sensus ex-
teriores sint necērii cuiuslibet
aiali. Ddm q nō. s. solūmō duo sūt oibus ne-
cessarij. s. sensus tact' et sensus gust'. Et argu-
itur q sic. qz sicut potētie intellectiue fluūt ab oīa
intellectiua. ita sensus ab aia ficitia. sed a qlibet
aia intellectiua fluūt oēs potētie intellectiue. g a
qlibet aia sensitiua fluūt oēs fīus. g oēs fīus
de necitate insūt cuiuslibet aiali. Arguit' 2. na-
tura nō deficit in necarijs nec abūdat in supflui-
s. s. isti sensus exteriores insūt aliq' aialib'.
g illi sūt ipf' necarij. et g illi sūt necarij oibus
Arguit' 3. oē aial indiget pseruatiōe ipm in eē
s. isti fīus pseruāt aialia in eē. igif. Pppo'
arguit' p pīm in textu Pro mīone
Sciēdū pmo. q postqz pīs in phēnio suā in-
tentōem pposuit. pnter incipit determinare de se
sib' et sensibilib'. et pmo dī q p supponēdū est
de sensu qd sit. et de fībili et libro de aia. suppo-
nit etiā q oē aial in qzū aial necario hz aliqūc
sensū. qz p differt aial a nō aiali. Un oē aial
est cognoscitūū gnis in infimo gradu agni-
tōis. et in hoc hz peminētiā sup nō habētia cog-
nitōem. qz p in se plura pphendere. et qnto ali-
qd aial hz eliorē apphensionē rez tāto pūs
eius agnitua ē nobilior et pfectior. Et iō inter
fīus exteriores visus pfectior est et nobilior et
spūalior. et ad plura se extēdit et mag' spūaliter
recipit spēm sui obiecti. tū nulla fīus fīitiua ē
oīno imaterial'. pmo qz p se et directe fert supra
singulare materiale. et qz nō p recipere spēm sui
obiecti nisi p organū corporeale.

Sciēdū scdo. q aialiū qdā sūt pfecta q p gres-
sive mouēt. alia sūt ipfecta q tali mō nō mouen-
tur. et aialia pfecta credūt ipfecta sic ipfecta cre-
dūt plātas q nullā hnt cognitōz. s. aialia imp-
fecta. s. cōche solū hnt agnitōez eoz q sūt sibi
pūcta f' locū. Perfecta vero agnoscūt a remo-
tis fīibilia. et illa magis accedit ad agnitōem
intellectiua q nō defīnat ad h et nūc Et sicut in
oibus aialibus ordinat tact' ad cognoscēdū
pueniētia et corruptia ipf' aial' a qb' p'ledi. s.
cut ab igne et pphensioe hoīm. et gust' ad p-
piedū nutrimentū pueniēs. ita ad cognoscēdū
nutrimentū a remotis ordinat obfact'. Dtor ē
et sapor quādā hnt pueniētiā. iō sicut p sapore
indicam' de nutrimento pūcto. ita p odore de
nutrimento distāte. s. nō pēnit usqz certitudinē.
Etiā visus et audit' ordinat ad cognoscēdū a
remotis ea q sūt aiali necaria. cū sint necaria rōe
corpis mixti siue viui. qz p illos fīus fugiunt
corruptiua et salutaria psequūt. et iō aialia pfe-
cta p gressive mouēt. i. ambulāt. qz pēpiūt bo-
nū aut malum a remotis.

Sciēdū tercio. q aialia pfecta adhuc sūt dupli-
cia. qdā sūt disciplinabilia q habēt prudētiā
vlez. ita q in eis prudētia ē directiua oīm agē-
dor. vt sūt hoīes. Alia sūt q nō hnt agnitōem
intellectiua nec prudētiā vlem. s. solū p'icula-
rē. que puenit ex instinctu nature. vt p3 de apib'
formicis araneis. et alijs volatilib' in nidificā-
do. in qbus appet prudētia. nō m aliqd faciūt
q eis aliq' bona inde pueniāt. s. ex instinctu na-
ture faciūt q si haberent prudētiā. Et iō isti sen-
sus. s. visus et auditus pficiūt istis aialib' ad
prudētiā p'icularē. hoībus vero ad prudētiā
vlem. et ad sciam. qz visus mltas rerū dīas
ostēdit ex qb' hō p'icet circa speculabilia et agi-
bilia. Nā p effectus sensibiles elenat in cogni-
tōem vlium et intelligibiliū

Cōclusio pma. tact' et gust' sūt necarij oī aiali
Ptez pmo de tactu. qz oē corp' aiatū est pplexi-
onatu hī de bitā p mēsuratōem q'litatū pmar
et p excellētiā illarū pōt corūpi. g ad cognoscē-
dū ea ex qb' aial pponit. et p pseruari in esse. et
etiā a qbus p corūpi tactus oī aiali est necari-
us. Scdo ptez de gustu. qz aial nedū est mixtū.
s. etiā viui. s. oē viui corporeū idiget nutri-
mento. g oē aial necario indiget gustu. vt discer-
nat nutrimentū pueniēs a discōueniēti ad pfe-
quēdū pueniēs et fugiēdū discōueniēs. et solū
isti sūt necessarij simpliciter animali quia per
eos animalia agnoscūt ea que ad eē animalis
de necessitate requiruntur.

Cōclusio scda. aialib' pfectis pter tactū et gustū
A ij.

sunt alij tres sensus necērij necitate finis vel q̄ ad bñ eē. Patz nā aialia q̄ pgressiue mouētur indigēt cognoscere a remotis pueniētia r discō ueniētia. vt quēdā psequāt r quēdā fugiāt. s; nō possūt ea a remotis pgnoscere. nisi p alios tres sensus. s. visu auditu r olfactu. q̄ illi sūt si bi necessarij necessitate finis.

Conclusio tertia. aialibus q̄ hñt prudētia r disci plinā visus de p semagis pferit ad sciaz r disci plinā. s; auditus magis pferit p accis. Prīmū pz. qz visus fm se ē pluriū rez cognoscitūus qz ples rerū dñas nob ostēdit pgnoscēdo oia corpa tam inferioza qz supioza. qz oia corpa co lore picipāt. r etiā magis p visu pgnoscimus sensibilia cōia qz p alios scius. q̄ visus magis p se pferit ad sciam. Scda ps pz. qz sermo au dibilis ē cā discipline nō p se r p dñas sono rā. s; p accis inqntū sermo pponit ex noibus r noia sūt simbota. i. significatiua ad placitū cō ceptus r intērois. q̄ pceptus r intēroes sūt sig rerū exntium extra aiam pmo peribhermeniarū. Quia igit aliq̄ sūt q̄ videri nō pñt. iō p nomia significat. r oia q̄ videri pñt p noia significant scqz q̄ auditus magis p accis pferit ad sciam r prudētia qz visus. Ex isto inferit q̄ ceca a nati uitate possūt fieri prudētiores r magis sciētes surdis r mutis hñtibz visu. eo qz p auditum plura pñt pphendere qz p visu. s; hoc fit p acci dens. Tlā dictū est q̄ ab alijs plus ad discimus qz a nobis ipis. r qz ad huc hñt sensū auditu per quē pñt accipere sciam ab alijs. r sciūt senō reci pere sciam a seipis. s; solū p auditum ab alio q̄ forte ipi magis diligēter aduertūt r meli⁹ rfer uāt qz alijs. s; surdi vt dictū ē nō pñt accipere sciaz ab alijs. qz non audiunt.

Dubitat pmo. q̄ resurdi a natiuitate necario sūt muti. Dōz q̄ cā est. qz sicut se hz nūq̄ audi ens aliqd ydeoma ad ipm. ita q̄ nō pñt illd ad discere. ita nullū audiēs ydeoma nullū pñt ad discere. Alia cā est. qz si surdi possēt bene pfer re vocē. tñ nō pñt articulare vocē. qz articulatio illa habet p auditū. Et qz tūc carēt auditu ma nēt oino muti nō pferētes voces. S; nō ois cō q. s. ois mut⁹ sit surd⁹. qz p̄t ptingē q̄ aliq̄s sit mut⁹. p̄p̄ defectū lingue vlt alteri instrumenti re q̄siti ad formatōez vocis sine h; q̄ sit surd⁹.

Dubitat scdo. q̄ re plāris nō insunt gust⁹ r tac/ tū cū indigēt attrahere nutrimentū pueniēs re/ linquēdo discōueniēs. Rñdē q̄ cā ē. qz plāte hñt pueniēs nutrimentū sibi pinctū r non pñt ita facili ter corūpi ab extrinsecis r aliqd discō/ ueniēs sit pinctū cū nutrimento p virtutē nu/ tritiuā p̄t sine cognitiōe attrahere conueniens

relinquēdo discōueniens.

Dubitat tercio. quare talpa non habet ocu/ los extra pellem. cū sit aial pgressiuus. Dōz q̄ cā est. quia semper viuit in tenebris sub terra r fo diendo terram querit nutrimentū. sed si ocu/ los haberet extra pellem sibi plus nocerēt. ha/ bet em sub pelle vt sibi non deficiat pfectō sui ge neris. r sic q̄ amittit in visu recuperat in audi/ tu. quia virtus sensitua quemitteretur ad vi/ sum mittitur ad auditum. Et eadē causa clau di a natiuitate habent fortioza brachia non claudis.

Dubitat quarto. quare homines habentes bonum olfactum communiter sunt fatui. Re/ spondetur q̄ causa ē. quia organum olfactus debet esse pportionatum suo obiecto. sed obie ctum olfactus est calidum r siccū. iteo ad hoc q̄ aliquid sit boni olfactus requiritur q̄ orga num olfactus sit quodammo siccū r calidū. qz illud organū est in tra cerebrum. qd est naturaliter frigidū r humidū. iō si odorat⁹ est bonus cerebrū erit indispōsitū r econtra. Et qz in cerebro fundant oēs virtutes sensitue si ne quarū bona dispōsiōne nō ē prudentia. q̄ be ne olfacientes sunt fatui.

Dubitat quinto. vtz ceca a natiuitate habētes auditū sūt prudētiores surdis r mutis hñti/ bus visu. Dōm q̄ sic cuius cā sufficiēter habet in vltima conditiōe

Ad ratōes ante oppositū Ad pma est dicendū qz omēs intelligentie sunt eiusdē spēi. r in equa/ li gradu pfectōis cēntialis. modo omēs ani/ me sensitue sunt diuersarū specierū. iō nō est si mile. Ad secūdā dōz q̄ animalia imperfecta solum cognoscunt qualitates vt nutrimentū sibi coniunctum. ideo solum indigent sensib⁹ quibus cognoscunt p medium nutrimentū. r p hoc pz solutō ad tertiā

De q̄bus at habet fieri corpis in/ strumentis. nūc qdē q̄ fm elemēta corpm. nō potētes at ad q̄ttuor q̄nqz exntibus coaptare cupiūt de q̄nto. Ea ciūt at oēs visu ignis. qz passiois cui⁹ dā ignorāt cāz. Cōstricto em r moto oculo videt ignis lucere. hoc at in tene bris hz accidere vt palpebras sup velā tib⁹. sūt ei r tūc tenebre. hz at dubita tōz s; r aliā. si ei nō ē latere scietē r vi dentē. visibile qdem necē erit se videre

oculū. q̄re ergo q̄scēte illo hoc nō accidit. Q̄ā q̄dē hui⁹ z obiectōis z putā di igne visū eē hinc sumēda. leuia em̄ i tenebris nata sūt fulgere. nō tñ lucē facere. oculi aut̄ vocatū nigrū. z mediūz leue: appet̄ aut̄ hoc moto oculo q̄z accidit. q̄si duo fieri vnū. hec aut̄ celeritas facit mot⁹. vt videat̄ aliud eē vidēs z visū: q̄re z nō sit nisi celerit̄ z i tenebris b̄ accidat. leue em̄ i tenebris natū ē fulgere. quēadmodū q̄dā capita pisciū z sepie turbide z lēte moto oculo nō accidit. vt videat̄ sūt vnū z duo eē vidēs. z visū. illo at̄ mō ipse seipm̄ videt ocul⁹ los. quēadmodū z in refractōe. Qm̄ si ignis eēt vt d̄r Empe. z in thimeo scribif. z accidet̄ videre exēire. quēadmodū z lucerna lumē. q̄re nō in tenebris videt̄ vtriq̄ visus. dicere at̄ q̄ extinguit̄ in tenebris egrediēs sic thimeo dicit. vanū est oīno. q̄ em̄ extinctō lumis ē. extinguit̄ em̄ aut̄ hūito aut̄ frigido calidū z siccū. q̄l videt̄ q̄dē in carbonib⁹ ignis z flāma. quoz neurz in luie appet̄ extinguit̄. si igit̄ ē q̄dē. s̄ pp̄ debilitatē later nos. optebat p̄ diē z in aq̄ extingui lumē. z in glaciēz magis fieri tenabz flāma em̄ z ignita corpa patiunt̄ hec. Nūc at̄ nihil tale accidit. Empe. at̄ videt̄ existare: q̄ exēire luie sic dictū ē p̄ us videre. aut̄ em̄ vt q̄n q̄s p̄gressū meditās p̄perat̄ lucernā hyemalē p̄ noctē ignis ardētis attēdēs vt oīm vērō rū ipet⁹ phibeat. ventoꝝ em̄ spm̄ disp̄git flantiū. lumē at̄ ext̄ dissilēs quāto magis expāsū fuerit. illustrat̄ p̄velū do miradijs sic q̄ mirigis p̄cultatū anti quū lumē s̄tilib⁹ linteis diffūdit̄ circulo p̄ pupillā. q̄ aq̄ q̄dē. p̄fūdū reuelat̄ uerūt̄ circūfluentis lumen at̄ ext̄ puenit q̄n magis expulsū fuerit. aliq̄n q̄dē igit̄ sic videt̄ aut̄. aliq̄n at̄ d̄ fluxib⁹ his q̄ ab his q̄ videt̄. Democrit⁹ at̄ q̄m q̄ dē aquā d̄r eē bñ dixit. q̄z putauit aut̄

ipm̄ videre eē illā appitōem nō bñ. s̄ em̄ accidit q̄m ocul⁹ lenis ē z ē nō in illo. s̄ in videt̄. passio em̄ refractō ē. S̄ oīno de appentib⁹ z d̄ refractōe nōdū ipi manifestū erat vt videt̄. Incōgruū at̄ erat z nō supuenire ipi dubitare q̄re sol⁹ oculus videt nullū at̄ alioꝝ in q̄b⁹ appent ydola: q̄ visus nāq̄ ē aq̄ verū q̄dē. Nō tñ accidit̄ videre h̄m q̄ aq̄ est s̄ h̄m q̄ p̄spiciū. q̄d z acri cōe ē. s̄ magis seruabili⁹ ē aq̄ aere. z magis p̄pū Quare pupilla z ocul⁹ aq̄ sūt. z b̄ ē q̄ in ipis opib⁹ manifestuz. videt̄ em̄ aq̄ q̄ discurret̄ corrupt⁹ ocul⁹ z in oīno nouiter format̄ frigiditate exedēs z claritate z albū oculi in h̄mib⁹ sāguinē pi gue z crassū. pp̄ b̄ est vt p̄maneat humidū i coagulātū. z iō corpis mime est frigēs ocul⁹. nulli em̄ vnq̄ q̄d̄ ifra palpebras ē frigit̄. aīaliū vērō q̄ sine sāguine sūt. dure pell̄ sūt oculi. z hoc facit p̄tectionem

Querit̄

Tercō. vtz organū visus sit de natura aq̄. Arguit̄ q̄ nō. q̄z oculus q̄nq̄ videt̄ fulgorē sūt s̄ nō fulget nisi ignis v̄l igneū. s̄ illud organū ē de natura ignis. Arguit̄ 2°. oculus est q̄dā ps viuētis s̄ vita p̄sistit in calido z hūido. s̄ cū aq̄ sit humida z frigida organū visus nō ē de natura aq̄

Arguit̄ 3°. visus est spūalior inter oēs s̄sus s̄ ei⁹ organū debet eē spūalius z magis redactū ad mediū. s̄ nō ē de natura aq̄ a dominio. In oppo^o ē p̄hs in textu Pro r̄s̄dōe ē.

Sciēdū p̄mo. q̄ postq̄z Arest. resūpsit ea q̄ sūt necāria ad p̄ntem p̄sideratōem de p̄utib⁹ sensitiuis. p̄nter accedit ad p̄ncipale. p̄positū applicatō sensuū p̄sideratōem ad corporalia organa. z deinde ad obiecta.

Sciēdū scdo. q̄ antiq̄ dicebāt s̄līa s̄līi p̄gnosci. iō ponebāt aīam eē p̄positā ex p̄ncipijs oīm nū rerū vt oīm p̄gnosceret. z p̄ sensus cognoscūt̄ oīa sensibilia volebāt adaptare organa s̄ suū singul⁹ elemēt̄. S̄z q̄z sūt q̄nq̄ s̄sus ext̄iores z tñ q̄tuor elemēta dubitabāt cui posset adaptare q̄ntū organū. Cōponebāt q̄d daz corp⁹ iūter aerē z aquā. aere sensus z rari⁹ aq̄ sez sumū. z illi adaptabāt organū odorat⁹. iō q̄ odor cū sumali euaporatōe s̄nt̄ z organa aliōzū sensuū attribuebāt q̄tuor elemēt̄. i. tactū

terre. gustū aque. auditū aeris. et visū ignis. et sa-
porē humido attribuerūt.

Sciendū tercio. qd atq ad ponēdū organū vi-
sus de natura ignis mouebat ppe pma rōez añ
oppositū adductā. in h em pueniebāt Plato et
Emp. ponētes organū visus de natura ignis
et visionē fieri extra mittēdo lūm ab oculo. Cre-
debāt em q sic ponit cādda in lucerna. vt pte-
gat a vent. et ab illo igne emittit radij lūinosi
p pellē lucerne. p qd de nocte videm. ita in fun-
do oculi ē qdā ignis circūdat qbusdā pellicu-
cul. vt ptegat a notuiis. et ab illo igne emittit
radij lūinosi p qd videm. Sz arguit pps
q pte visibili et visu debite dispositio necē est
visionē fieri. q cū ignis p suū lūm sit visibilis
et p pns sit oculo. seqt q ocul' ceteret videre suū
lūm. etiā ipo exite in tenebris. qd est expiē-
tiā. Nec valz nīso platonis ad h q illd lūmen
in tenebris extinguit. q ignis nō extinguit nisi
ab hūdo vlt frigidō. q dīant calido et sicco. si-
ne sit ignis lux siue ignis flāma. siue carto. sed
frigidū et hūidū nō sp in tenebris repiunt. Nec
iterū v3 dicē q illd lūm habeat fortificari a lu-
mie exteriori. qd nō sit in tenebris. sz in loco il-
lūiato. qz mai' lūmē offuscat min' lūmē. q ta-
le lūmē ipsius oculi magis debet in tenebris
conseruari qz in die.

Sciendū quarto. q democrit' de organū visus
ē de natura aq. et in h ab Aresto. pmedat. sz vl-
tra h de visionē nihil aliud ē qz appitōez visi-
bil' in oculo. Et qz ad h iprobāt. qz multa stz
in qb' ē apparitō tal. q in nō vidēt sic ē speculū
tō oz oculū hēim se aliā cām visibis qz ipaz ap-
paritōez q est in oculo ex eo q est corp' politū et
illa cā est stus visua interior.

Locutio pma. organū visus nō ē de natura aq
fm identitate spci. qz aq fm suā naturā et spz
ē corp' simplex. sz organū visus ē ps corpis vi-
uētis. et nullū corp' simplex pte viūēs vlt aia-
tū. vt patet tercio de anima. igit.

Locutio scda. organū visus ē de natura aq fm
picipatōez et a dominio. pbat pps trib' signis
Primo qz dū corripit organū visus videt in
aq esluere. qd nō ē nisi illd organū ē aq suz
Secdo qz in ocul' ebriōnū formaz de nouo q
si retinēt illd stus sui pncipij videt ēē frigidū
tas et hūiditas q sūt qūitates aq. Tercō in aia-
lib' hntib' sāguinē ē qdā tunica alba. siue qd
dā pigue qd circūdat oculū pseruās oculū a cō-
gdarōe et frigiditate. Et in aialib' carētib' san-
guine dura pell' circūdat oculū pseruās ipz ne
pget. qd ē signū qz ifra illā pelliculā ē hūiduz
aqz. et qz visus ē nate aqz. qz nisi sic nō dā-

ret remediū natura p cōgdarōez oculor. tū nō
sit visio p aquā in qntū aq. sz in qntū ē ibi pspi-
cuitas q ē cōis aeris et aq. magi tū ponit organū
visus aqz qz aeris. pmo qz aq ē magis pser-
uabil' a putrefactōe qz aer. eo q ē spissior. Se-
cūdo qz oz oculū ē in pte exteriori et aq pte res-
stere exteriori. ib' pl' qz aer. et meli' seruari abiqz
euaporatōe. q ē de natura aq a dominio

Dubitat pmo. vñ appet lūm siue fulgor exi-
ēs ab oculo celerit moto vlt pstricto in tenebris
vlt palpebris claus. Rūdet pps qz illi' fulgor
cā ē natura ignis. vt atq ponebāt lenitas oculi
li. qz lenia solēt naturā fulgē in tenebris siue
lucē. vt pte de squamis pisciū. Lū g pupilla sit
lenis emittit quēdā fulgorē q pcepit ab oculo
dū pmit vlt celeriter mouet in tenebris. Un ē
eadē pupilla fulgēs et vidēs. sz ē fulgēs in qn-
tū fulgorē emittit. et vidēs in qntū recipit ab ex-
teriori. et dū ocul' qd ē tūc emittit fulgorē et nō
videt. sz dū mouet celerit illud nigrū oculi pte
ad locū exteriorē in quē pupilla mittebat ful-
gorē atqz ille fulgur deficiat. iō pupilla celerit
mota pcepit suū fulgorē siue splēdorē. Et si ar-
guat qz ille fulgur mittit in istā et in corpe exte-
riori cesset in istā remoto fulgēte. qz qntū cū qz
ocul' celerit moueat. nō potēt pcepit fulgorē p-
us emissū. Rūdet Alexād pipatē et qz pupilla
ē corp' diuisibile in ptes. qre oculo celerit mo-
to. cū aliq ps pncipal' pupille incipiat ad aliū lo-
cū puenit ad huc ille fulgur illuc puenit ex res-
duo pte pupille. qz nōdū tōlit ab illo loco reced-
sit. et iō pupilla incipit p' vidē qz aliūde respēdē.

Dubitat 2o. qre nō possum' p vñū oculū
videre surū et p aliū deorsū. Dd3 qz cā ē qz a se
su cōipitēdū duo nerui ad duos oculos et ner-
uus q venit a pte sinistra frōis mittit ad oculū
dextrū. et neru' veniēs ab alia pte mittit ad sinis-
trū. et sic isti nerui inf se intersectāt et pūngūt vñū
pūcto rōe cui' intersectōis res visa p duos ocu-
los appet vñā. et ppe h dū vñū ocul' mouet ad
vñā pte. ita et alius. et ita nō possūt trahi oculi
ad diuersas partes

Dubitat tercio. quā oculo aliq liter clauso acu-
tius videm' et remotius qz tōlit a pte. Rūdet
tur qz p clausurā oculi stus visua magi vnite
se h3 recipiēdo visibilia et a pauciorib' uniat
mō stus vnita maior ē seipsa dispsa
Dubitat quarto. qre hñs vñū oculū tantū vñ-
et p illū sicut duo haberet. Rūdet qz cā est. qz
stus visua q mittebat ad duos oculos tota
mittit ad vñū. et qz ē magi vnita. iō est magis
itensa. sz ppter extēsiōez hñs duos oculos pos-
sūt plura videre qz habens vñū.

Ad rōes an oppositiū. Ad pma patz
solutio ex pmo dubio. Ad
secundā dī q organū visus mixtū ē ex qtuor e/
lemētis. sed ē aq̄suz a dīno. Ad terciāz dī q
nō o3 organū sensus habere mediā p portōem
sensibiliū in pūcto ideo potest ibi esse vñū elemē/
tum a dominio.

Irrōnabile oīno est exēte quodam
visum videre. aut extēdi vsqz ad astra.
aut quodā ten⁹ pdeūte coadherere. si/
cut quidā dicūt. Isto em̄ meli⁹ est in pñ/
cipio pūgi oculi. s̄ b̄ stultuz. Quid em̄
cōiūgi ē lumē lumī. vel quō hoc possi/
bile esse. nō em̄ quodlibet pūgīf cūli/
ter. et interius exteriori. quō miriga em̄
int⁹ est. Qz qdem igit sine lumine im/
possibile ē vidē. dictū ē in alijs. Sed
sive lumē sive aer ē. qd est inter rē visaz
et oculū mor⁹ quī p ipm facit vidē. et
rōnabiliter q interi⁹ aq̄ est. aqua em̄ p
spīcuā ē. videt̄ at̄ sicut exteri⁹ non sine
lumine. ita et interi⁹ pspīcuū igit o3 esse
necesse igit aquā esse. qz nō est aer. non
em̄ in vltimo oculi aīa aut aīe sensitīuū
est s̄ manifestū. qm̄ interi⁹. quare necā
rīo pspīcuū est et receptibile lumis qd
interius oculi. et hoc etiam ab acciden/
tibus manifestū. Iam em̄ qbusdaz vul/
neratis ī bello iuxta tempora. ita vt ab/
scinderetur pori oculi accidit fieri tene/
bras. sicut lucerna extincta eo q quasi
lampas quedā abscissa fuit pspīcuūz
vocatū pupilla

Querit q̄nto: Utrū visio fiat extra
mittēdo. Arguit. q sic
qz dū aliq̄s vult acutē vidē in pte claudīt o/
culos. sed si dēret aliqd accipe magis videret o/
culos appire. q̄. Secdo arguit. mltā aīa līa vt
catti et lupi vidēt de nocte et h̄ nō p̄ fecerit nisi per
h̄ qd emittat qd dā lū⁹ ab oculi q visio fit ex mit/
tēdo. Tercio at̄. visio ē qdā actō. q̄ vidēs est
agēs. s̄ oē agēs ex mittit aliquā fūrtē in parti/
ens igit tē. Quarto arguit. oculi mlieris mē/
struōse inficiūt speculū in q mlier aspicit. adeo
q qūqz ī speculū speculor apperit nymb⁹ sanguie⁹
Sūt basilisc⁹ solo visu inficit hoīes s̄ h̄ nō fit
nisi visus fieri ex mittēdo q̄ tē. In opposi

tum arguit phis in littera. Pro respōsione

Sciēdū. q postq phis ip̄bavit opionem
Empe. et Pla. qz ad h̄ q dixerūt visū ēē de na/
tura ignis. h̄ p̄nt repbat cos qz ad h̄ q dixe/
rūt visio ē fieri ex mittēdo. Nā p̄t hāc cām
dixerūt visū ēē de natūa ignis nā repbato isto
repbabit et p̄mū. Dicebat em̄ q lumē vl̄ aliq̄
fūtus visua emittit ab oculo ad rē visaz vl̄ ad
mediū. dūnter in qz Empedocles posuit lumē
egredi ab oculo tāqz a lucerna vsqz ad rē visaz
vl̄ ad mediū dūnter in qz Empe. posuit lumē
egredi ab oculo tāqz a lucerna vsqz ad rē visaz
sed Plō posuit lumē egredi ab oculo nō vsqz
ad rē visaz s̄ vsqz ad determinatū spaciū vbi ob/
uiat lūe extēsi et emissio a visibili et p illū p̄actū
fortificat lumē oculi et fit visio. S̄ istos sit.
Loco pma. Visio nō fit ex mittēdo qz vl̄ fūda
extra mittēdo aliqd vsqz ad rē visaz vt posuit
Empe. vl̄ vsqz ad lumē extē⁹ vt Plō ponebat.
Nō p̄ qz vl̄ illd emissū ēēt cor pēū vl̄ cor pēū.
Nō scdō. qz egredi et mouē localit̄ solū ē cor pēo
rū. nec p̄t dici cor pēū p̄t q̄ntoz. nū p̄io qz sic
duo corpa ēēt in eodē loco s̄. cor pēū emissūz
a vidēte et mediū et corpa emissā a dūntē vidētē
b̄ ēca idē visibile. Secdo qz q̄libz emissio cor/
pis ī p̄ncipio ē maior et sic attenuat vt p̄z ī illa
ma ignis q̄ sup̄ ē acuta. S̄ ē ē in visio ē s̄
mathematicos qz bas ē in re visā et con⁹ aguli vi/
sualē ē in oculo vidētis. Ter⁹ qz n̄ possz suffi/
cere q̄ntas oculi q̄ntūqz s̄bilitatē ad h̄ q corpa
p̄ ab eo egrediēs ad astra p̄igerz. Nō em̄ p̄t in
infinitū rare fieri. qz ē finit⁹ cert⁹ raritatis rerū
naturalū. Quarto. Vl̄ illd cor pēū ēēt aer vl̄
ignis. nō aer qz satis abundat extē⁹. Necqz ignis
qz nō possum⁹ vidē in aq̄ vl̄ p̄ aq̄m ymo nō
possem⁹ vidē nisi surū cū ignis naturalit̄ sur/
sum ferat. Nec p̄t dici s̄m q Plō ponebat qz lu/
mē nō p̄t pūgi lūi aut separi nisi p̄ lūi s̄biectū
cū lumē nō sit cor pēū sed q̄ntas p̄mi alterātis q̄
visio nō fit ex mittēdo lumē qz pūgīf lumī ex/
teriori. scdo. dato q vt qz lumē ēēt cor pēū adhuc
nō p̄nt pūgi ad iūicē qz n̄ qd libet natū ē cūli/
ter pūgi s̄ solū illa q̄ sūt omogēa et cū dē rōis
qd n̄ ēē ī p̄posito. 3°. qz int⁹ lumē int⁹ et extē⁹ ē
cor pēū mediū. s̄ miriga q̄ s̄ ēēt corpa n̄ possēt
inter se coniūgi.

Loco scdo. Visio fit int⁹ suscipiēdo. p̄z qz co/
loc actie diffūdit suas spēs p̄ me⁹ actu dyaso⁹
vsqz ad orga⁹ vl̄ qd ē int⁹ actu illūiatū et illd
orga⁹ p̄ illas spēs actu illūiat et cū p̄iure visua
ibi extēte fit visio q̄ visus fit intus suscipiēdo
Antecēdē patz. qz color est moīn⁹ dyasoni s̄
actu lucidi rōe lumis vt p̄t ātē in scdo de anima

Sed q̄ organū visus sit actus dyaphoni pro
bat p̄ h̄s p̄ signū q̄ aliq̄bus q̄ fuerūt in pugis
vulnēati cca tym pona acciderūt tenebre eo q̄
decis p̄or̄ q̄ p̄tinuāt pupillā p̄ncipio f̄stino te
nebre sunt p̄ visus amissionem. pupilla em̄ ē
sicut lampas illumiata luie exteriori. iō q̄n p̄scin/
duntur p̄or̄ p̄tinuātes pupillā p̄mo sensitiuo
nō potest illud lumē ad p̄mū sensitiuū p̄ueni
re. Ex p̄d̄is inf̄r q̄ visio sit p̄ pyramidē radi
osam cui⁹ basis est in re visa ⁊ con⁹ ē in oculo ⁊
fm̄ q̄titatē illi⁹ conī apper res visā in magna
distantia maior v̄l minor. Quāto em̄ res vi
sa magis ab oculo distat t̄to plus diminiuit
conus. Sc̄do inf̄r q̄ visus nō sit int⁹ sus/
cipiendo aliq̄d cor̄ p̄tū p̄ reflexū p̄uorum cor̄/
p̄or̄ q̄ sic ocul⁹ in occurſu illoz ledere ⁊ res vi
sa minuerē ⁊ ocul⁹ nō videre rem fm̄ secotam
accidit t̄n in visione fatigatio p̄pter defectū sp̄i
ritū. q̄ a sensu emittunt ⁊ etiā p̄ hoc q̄ oculi pa
tiunt disgregatōem humorū lūoz ab excessiuo
luie exteriori. Tercio inf̄r q̄ visio nō sit p̄
motū locale neq̄ visibilis neq̄ videntis vt cre
debāt aīq̄ s̄ p̄ motū altatōis int̄tionalis per
species visibiles.

Dubitat p̄mo. Quare aīq̄ posuerūt ma
gis visionē fieri extra m̄tēdo q̄ de alijs sensa
tionib⁹. R̄ndet q̄ fuit p̄pter immutatōem spi
rituale coloris q̄ nō est ita sensibilis sicut in a
lijs sensibilib⁹. Nā patz ad sensum q̄ son⁹ v̄it
ad auditū ⁊ fūmal enapozatio ad olfactū ⁊ q̄
tāgibile ⁊ gustabile agunt in sensum sine exteri
ori medio sed hoc nō est ita manifestū de colore
etiā q̄ videbāt fulgorē emitti ab ocul⁹ vt p̄ s̄.

Dubitat sc̄do. Quare h̄ga ignita in extei
rate celeriter mota videt facere quēdā circum
ignē p̄tinuū aut basim p̄tinuā pyramide. Re
spōdet q̄ cā est. q̄ nō iudicam⁹ nos sentire nisi
p̄ actōem sensus cōis ⁊ sic oportz q̄ sp̄s sensibi
les recepte in sensib⁹ exteriorib⁹ p̄sentent sensui
cōi aīq̄ fiat iudiciū. ⁊ iō illa h̄ga cū celerit mo
ueat p̄us ē i alio situ q̄ sensus iudicat de ea h̄z
q̄ erat in situ p̄terito. ideo sensus iudicat p̄tinu
itatem ⁊ lineā igneā p̄tinuā

Dubitat tercio. Quare corpa polita ⁊ ter
sa reflectūt lumē cāndo cādorē ⁊ fulgorē. D̄z
q̄ illa sūt leuia iō p̄tes sciūtē nō o b̄brāt sicut
in corpb⁹ aspis iō reflectēdo lumē cānt sp̄ledo
rē. Ad hoc t̄n q̄ causent fulgorē oportz q̄ sint
terminata ne p̄cedat sp̄s v̄lteri iō iuxta v̄tū in
speculo ponit plūbū vt ibi appeat silēdo rei.

Dubitat q̄rto. Quare aīalia q̄dā de nocte
vidēt ⁊ q̄dā nō. Cā est. q̄ aliquoz oculi vt cat
tī ⁊ lupi sūt magis politi ⁊ plus h̄nt de igne in

sua cōpositione ideo illi oculi emittūt fulgorē
sufficientē ad illuminandū mediū in pua distā
tia p̄ut eis sufficit ad capiendū nutrimentum.

Dubitat q̄nto. Quare h̄ntes grossos oca
os ceteris pib⁹ h̄nt p̄iorē visum D̄m q̄ in
hab̄ ētib⁹ p̄uos oculos p̄tus visua est magis
vnita iō in ill⁹ ē fortior. Itē radij visuales in
eis recepti sunt pauciores iō min⁹ ledūt oculūz
rarefaciēdo h̄uiores ei⁹ q̄ faciūt i ocul⁹ gross⁹.

Dubitat sexto. Quare exites in nati indi
cāt mōtes ⁊ arbores in littoze moneri D̄z iō q̄
p̄ motū vidētis ocul⁹ in alio ⁊ in alio situ reci
piet sp̄s duplices visibilib⁹ iō iudicat rē visāz
moneri. nihil em̄ differt visibile v̄l visum mo
ueri ad iudicādū de motu visionis Ex h̄ etiam
p̄z q̄ ebrijs oīs appent moueri ⁊ illis q̄ monēt
se circulariter. nā in ebrijs aīcedunt sumi cali
di a stamaabo ad cerebz frigidū a quo igros
sant ⁊ p̄pter eoz multiplicatōem ibi cānt quē
dam motū p̄togenis. iō p̄ motū talē iudicantur
res moueri ⁊ illi q̄ se p̄tūt circularit̄ etiā recipi
unt sp̄s visibilib⁹ fm̄ aliū ⁊ aliū situm.

Dubitat septimo. Quare h̄ntes oculos p̄
fundos melius vident. Respondet q̄ iō quia
fulgur de ocul⁹ egrediēs nō disgregat aīq̄ veni
at ad rem visam directe.

Ad rōes An oppositū. Ad p̄mā est
D̄m q̄ cū volum⁹ videre a
liqua lucida p̄stringimus oculos vt min⁹ ledā
tur p̄ excellētiā visibilis ⁊ etiā vt sp̄s visibi
les magis vnitercipiant in oculo. Arguit
cōtra oculi fatigant in vidēdo. ergo videt q̄ a
liquid emittat ab eis. D̄m q̄ fatigatio o
culo accidit p̄ p̄sumptōem humorū oculi quā
do se deficiūt sp̄s q̄ m̄tebant a cor̄de v̄l a ce
rebro. Etiam accidit per hoc q̄ oculi patiūtur
a sensibilib⁹ exteriorib⁹ passione cor̄ruptiua

Ad sc̄dam d̄z q̄ aīalia illa emittūt fulgores
v̄l lumē t̄n visio nō sit immediate p̄ illd lumen
sed p̄ hoc q̄ sp̄s visibiles p̄ illd sub illo lumine
in oculo recipiant. Ad terciā d̄z q̄ visio nō
est actio transiens in materiam exteriorem sed
actio immanens vel passio. Ad quartam
dicitur q̄ ab oculis mulieris infecte v̄l basilis
ci emittit aliqua enapozatio venenosa q̄ inficit
mediū speculū v̄l hoīem sed p̄ illā emissionē
nō fit visio nec hoc fit p̄tute visua sed a corpo
rib⁹ q̄ p̄ oculos tāq̄ p̄ rariores p̄tes emittunt

Igitur si quidē in his accidit. sicut
diximus manifestū. q̄ si oī h̄z h̄nc mo
dū attribuere ⁊ assignare vnūquodq̄
p̄stioz vni elemētōz. oculi quidā vi

siuum aque existimandum. aeris vero sonum sensum. ignis aut odoratum. Quod enim actu odoratur. hoc potentia odoratum est. Sensibile enim facit agere sensum. quae necesse est existere ipsum potentia prius. odor vero fumalis euaporatio est. fumalis est aut euaporatio ab igne. propter quod et circa cerebri loco odoratus. prius sensum est. potentia enim calida quam frigida materia est. et oculi aut generatio eundem habet modum: a cerebro enim constat. Cerebri aut frigidi et humidius omnibus partibus corporis. Tactuum autem terre. gustatum vero spiritus quidam tactus est: et ideo iuxta cor sensum est ipsum sensum scilicet gustum et tactum. cor enim oppositum est cerebro. et est calidissimum partium. et de sensibilibus quidem partibus corporis hoc modo sit determinatum.

Queritur quanto. Utz organum auditus sit de natura aeris et organum olfactus de natura ignis et organum gustus et tactus de natura terre. Arguitur quod non quia si sic haberet. per quod si sic a sensu cognoscitur sicut aliquid posuerit. sed si sic a sensu non cognoscitur ut per se secundo de anima eo quod opteret potentia in se habere omnia quae cognosceret et ita opteret organum cuiuslibet sensus est de natura omnium elementorum. Arguitur et gustus et tactus sunt sensus distincti quod debent habere organa distincta naturae. In oppositum est philosophus in textu. per rationem.

Sciendum primo. quod postquam philosophus remouit opinioniones antiquorum circa organum visus et modum videndi. hoc per ad ostendendum in quo sensu possit opinio antiquorum propter organa sensuum ad quatuor elementa. Quis hoc non facit secundum principale opinionem sed magis secundum opinionem antiquorum. Dicit enim quod organum visus sit de natura aeris. organum auditus de natura aeris et organum olfactus de natura ignis. et organum tactus et gustus de natura terre. Sed contra hoc arguitur quia dictum est in secundo de anima. quod olfactus est de natura aeris et aqua et quod ignis nullius est organi sed omnibus est contrarius. Deinde quod organum olfactus potest capi dupliciter. uno modo secundum potentiam et sic est de natura aeris et aque. Alio modo secundum actum in quantum scilicet est actuatum per odorem quod persistit in calido et sicco. et sic est de natura ignis.

Sciendum secundo. quod organum auditus recipiens spiritus soni est quoddam mixtum aeris et ignis in aure inclusum in quadam tenui pellicula ad quam veniunt speciei soni et continuatur quidam nervus. in quo est virtus auditiva et ita organum ipsum auditus est de na-

tura aeris a domino ideo ut faciliter possit immutari a speciebus soni.

Sciendum tertio. quod organum olfactus debet esse in potentia ad odorem et spiritus odoris sicut est in alijs sensibus. sed odor in actu precipat calorem et naturam ignis quare oportet organum olfactus esse in potentia ad calidum. Et quia potentia calidum actu est frigidum cum materia non possit esse sine altero contrario ideo organum olfactus est actu frigidum et humidum quemadmodum cerebrum iuxta quod situatum est. Et sic est quodammodo sicut organum visus et organum olfactus. nam organum visus est aqua et aqua est frigida et humida. Sed hoc arguitur quia si hoc videtur plato bene dixisse organum visus esse de natura ignis. hoc actu sicut hoc attribuebat Aristotle. odoratum ignis scilicet dum per odorem actuatur. Rursus quod non est sicut organum olfactus est de natura aqua in quantum est in potentia ad calidum ignis. sed visus est de natura aqua in quantum est perspicua et potentia ad lumen quod non est qualitas propria ignis sed propria alterius. Sed quia etiam ignis est lucidus actu sicut candidus. ideo dicitur adhuc aliquis quod organum visus potest esse de natura ignis per quod est in potentia ad lumen. Rursus quod nihil prohibet visum attribui igni in quantum est lucidus eo modo quo attribuitur odoratum igni in quantum est calidus et siccus. Sed Aristotle. improbat opinionem antiquorum per tanto quia ponebant organum visus esse lucidum actu et per visum fieri extra mittendo lumen ab oculo.

Sciendum quarto. quod organum tactus attribuitur terre et sicut organum gustus quod est quidam tactus quod non est sicut intelligendum quod organum tactus sit simpliciter frigidum quia capillis et ossibus non sentimus quod sunt multum frigidum sed quia terra maxime misceatur et determinatur in organis illorum sensuum. Rationem primi quia organum tactus adhuc quod sit in potentia ad qualitates contrarias tangibiles oportet quod sit reductum ad medium qualitatum. et quia frigidum habet de virtute activa quod alia elementa oportet quod sit ibi plus de terra secundum quantitatem. Sed de organo gustus ratio est quia sicut organum odoratum deest aquam ut sit in potentia calidum sine quo non fit odoratus in actu ita organum gustus debet esse terreum ut sit in potentia humidum sine quo humido non fit gustus in actu.

Sciendum quinto. quod organum gustus et tactus est iuxta cor. cuius ratio est secundum philosophum quia cor opponitur cerebro secundum situm et qualitatem. Nam sicut cerebrum est frigidissimum omnium que sunt in corpore ita cor est calidissimum ceteris partibus animalis. Inde est quod habentes prius caput secundum proportionem siue per proportionem ad cetera membra sunt impetiosi tanquam calore cordis non sufficiens reuerato per cerebrum et contra excedentes in

magnitudine capitis sunt nimis tardi et pigri quasi calor eorum dis magnitudine cerebri impedito id est de organum tace quod est terrenum in calidiori loco corporis per caliditatem eorum dis frigiditas terre ducatur ad tepem. Et signum est quod si fiat lesio circa cor est maxie dolorosa quia maxie ibi viget tactus. Nec tamen oportet dicere quod sunt duo principia sensitiva in aiali vniu in corde et alio in cerebro. nam principium cuiuslibet sensus primo est in corde ubi in aiali est principium fons caloris sine quo nullum est sensitivum ut patet secundo de anima. nam a corde derivatur vis sensitiva ad cerebri et per hoc procedit ad organa triu sensitivum. scilicet auditus visus olfactus. sed gustus et tactus ad cor referuntur per medium intrinsecum.

Conclusio prima organum auditus est de natura aeris. organum olfactus de natura ignis. et organa gustus et tactus de natura terre. hec conclusio satis patet ex

Dubitat primo. Quare dicitur (dictis per baronem) aliquis odorat fortes odores at solis asperit cor gis sternutare. Respondetur quod est quia per fortes odores calefit organum olfactus et etiam cerebri et sicut per inspectionem solis et illi calor est cerebri quod est frigidum nutrit expellere. unde per collectionem spirituum et vento firatis causatur sternutatio.

Dubitat secundo. Quare tactus sentit aliud calidum et frigidum et organum sit frigidum. Dicitur cometa torus quod tactus non sentit qualitates equaliter intensas cum qualitatibus sui organi secundum partem quod sentit sed sentit excellencias qualitatium fragilibus a quibus tenuitatur est ut patet secundo de anima.

Dubitat tertio. Quare aliquis per tactum sentit platum pedis quod alibi. Respondetur quod ibi est curius materia venarum et nervorum ipsius tactus quod alibi et etiam sub brachijs. igitur.

Dubitat quarto. Quare reumaticum auidit videtur et odoratur. Dicitur quod causa est propter abundantiam humorum descendenti a cerebro qui obstruunt meatus virium sensitivarum.

Dubitat quinto. Quare melius audimus de nocte quam de die. Dicitur quod de nocte aer est magis quietus quod non tamen movetur a calore nec tamen turbatur per motus et sonos qui canunt ab aialibus. id est melius recipit impressionem aliorum soni. sicut enim multi lapides impediunt circuitus aquarum sicut filii plecti. et si solus periceatur unde lapis non impedit. ita est de pluribus sonis in aere et motibus et qui impediunt mutuo circuitus.

Dubitat sexto. Quare si auris ponatur in cono logi ligni et fiat sonus in alio cono perfecte audiet ille sonus quod tunc sit puer. Dicitur quod causa est quod ille sonus procedit unite per superficiem ligni et non dispersis circuitibus et id est volentes audire de nocte strepitum ambulantium puta equorum vel hominum. ponatur aure in cono laeiacentis in terra et illo

a magna distantia possunt audire.

Dubitat septimo. Quare tunc humidum et calido melius odoramus quam tempe calido et sicco. Respondetur quod odorifera tunc sicco non possunt fugare sed adveniente humido cum calido melius diffundunt suos odores et sic eos percipimus.

Ad rationes. Ad oppositum. Ad primam dicitur quod sile a sili cognoscitur secundum similitudinem in esse incommensurabili sed non secundum similitudinem in esse nature. Ad secundam dicitur quod non est incommensurabile duo corpora esse de natura unius elementi diversimode de accepti. sicut non est incommensurabile in multis mixtis terra diversimode dominari.

A sensibilibus autem his que sunt unumquodque sensitivum: puta de colore et sono et odore et gustu et tactu univ ersaliter dictum est. que actio ipsorum in his que de anima. et quid operari secundum unumquodque sensitivorum. Quid autem oporteat dicere quodlibet eorum: scilicet quid color. quid sonus. quid odor. quid sapor: similiter et de tactu considerandum est. et primum de colore. Est quidem igitur unumquodque simpliciter dictum. hoc quidem actu: secundum autem potentia. quomodo quidem igitur actu color et sonus. et quomodo est idem vel alterum his qui secundum actum sunt: puta visioni et auditioni dictum est in eis que de anima. quid autem unumquodque eorum existens faciat secundum actum et actum nunc dicamus. Quemadmodum igitur dictum est de lumine in alijs. quod sit color perspicui secundum accidens. quando enim inest aliquid ignitum in perspicuo. presentia quidem lumen est. privatio vero tenebre quod autem dicimus perspicuum non est proprium aeris vel aque. nec alicuius sic dictorum corporum. sed est quedam communis natura et virtus: que separata quidem non est: in his vero est et in alijs corporibus: In his quidem magis. in his vero minus. quemadmodum ergo et corporum necesse est ultimum esse: et huius luminis quidem igitur natura in

definiatopspicuo est. ipse autem quod in corpore
poribus spicui ultimū quod dicitur utriusque
aliquid palam est. quod autem sit color et accēti-
bus manifestū. Namque color in extremitate
aut extremitas est. vñ pythagorici epipha-
niā colorē vocabāt. Est quod dicitur. in corpore
ris extremitate. si non est extremitas corporis.
Sed eadem nāz oīz existiare quod extrinsecus
lorat hanc et ipsi. Unde autem aer et aqua co-
lorata: et cetera aurore et sic ibi quod dicitur. quoniam in
definiato accidit si eundem colores hanc ac-
cedētibz ppe et logenec aer nec mare.
In corpore vero non continens faciat tras-
mutatoez definiata est et fatasia colo-
ris. manifestū igitur quod id est ibi et hanc suscep-
tiū coloris est: spicuiū quod hanc quod existit in
corpore igitur aut plū aut min⁹: in oībz
coloēs facit pmutari. Quoniam autem in extre-
te color huiusmodi extremitas aliquid erit
Quare color vñqz erit spicui extre-
tas idē definiato corpe. et ipse autem spicui
orū puta aqua. et si quod aliud tale quoniam vñ
et aliqz color ppe esse fm extremitatem
similiter omnibz inest.

Querit scilicet. Utz diffinitio coloris
in quod dicitur. Color est extremitas per-
spicui in corpore definiato. sit sufficiens. Arguitur
quod non quod extremitas quoniam dicitur a calore et spicui dicitur
ipse quod vñqz illorū male ponit in sua diffinitioe
Secundo sic. corpa sunt colorata ab intra et per-
spicua. quod color non est extremitas spicui. Tercio
sic. corpe definiatū non est de natura coloris quod non
debet poni in eius diffinitione.

In oppositum est phisica in textu per missionem. Sciē-
dū ppe postqz phisica definiat de sensibilibz per applica-
tione ad organa sensus. Quod quoniam definiat de ipsis
applicando ad sua sensibilia tractando de sensibili-
bus illorū sensuum.

Sciēdū secundo. quod duplex est esse sensibile quod dicitur
est esse formale quod hanc in sensu fm actu per quod
sensibile inmutat fm hanc modo de sensibilibz est definiatū
in secundo de anima. Aliud est esse materiale et potēiale quod
hanc naturā est hanc et anima per naturā est inmutat fm hanc
hanc modo nūc agit de sensibilibz. Et quod sequitur quod non est hanc agēdū
de sono quod idē idē est esse soni fm quod inmutat fm hanc
fm ei naturā et quod primo: de ipso definiatū est in 2o
de anima idē nūc non est definiandū de eo. Si hanc non est
agēdū de sensibilibz tace quod de quoniam: quoniam
sensibilibz determinatū est in secundo de generatō

ne sufficere et in quarto metheororū idē hanc solū est
definiandū de sensibilibz visus olfact⁹ et gustus
Et primo de colore.

Sciēdū tertio. quod spicuitas est quod dicitur natura
cōis analogice puenies supioribz et infioribz
per quā aliquid naturā est suscipiolum. Et idē fm quod di-
uersimode aliquid sunt spicua fm hanc diuisioe de a-
liq sunt susceptiua luis. Un aliquid sunt spicua
ex se lue plena sicut sol quod non est receptiū alie alie
rius quoniam lue et talenō est mediū visus ita quod sit
reapiēs et reddēs formā visibili. ignis autem non est
pfecte lucid⁹ sed impfecte ppter ei raritatem et
adhuc min⁹ lucet quod dicitur corpa nocte lucētia. Alia
sunt spicua quod de se non hanc lumē in actu et hec p-
prie dicunt spicua dyaphona sicut trasparentia
Et hec ppetas primo inuenit in corpore celesti-
bus temp⁹ astris. Alia sunt spicua fm super-
ficiē et talia sunt receptiua luis fm actu. nā ptes
extiores ppe sua grossitiē obūbrāt sicut ipse dicit
intiores ne ad eas veniat lūm. Et sic ppe quod sunt
tres grad⁹ lucētiū et perspicuorū. scilicet lucida. tras-
parentia et definiata.

Cōclusio prima. Color est extremitas perspicui
ppe. quod corpa solū fm suas extremitates sunt vis-
bilia quod color est extremitas corporis vel in extremitate
ei⁹. In cui⁹ signū pythagorici vocabāt colorem
epiphaniā. id est desup apparitōez. Secunda ppe ppe
quod color in corpore fm quod est susceptiū luis. sed
corpe est susceptiū luis inqzū perspicui est quod co-
lor est extremitas perspicui. Maior ppe. nā eadem est
natura perspicui in definiatis et non definiatis. sed in
non definiatis ut in aer et nubibz reperit colōes quod
diuisificant fm diuisitate luis et perspicuitatis.
Ob hanc in aurore apparēt in aere lūoso sicut in
nube vmbrosa diuisi colōes hanc diuisitate luis
et perspicuitatis et etiā in ipse diuisificant colōes
fm accessum et recessum ab ipsa luce ideo in-
distincte dicunt hanc colōes. Itē lumē est format⁹
ypostat⁹ coloris quod color in corpore fm quod est susce-
ptiū luis inqzū perspicui quod color est extremitas p-
spicui quod color hanc est in corpore definiato ppe quod co-
lor est in illo corpore quod definiat visionē sicut visio in
terminat oīo ad corpe perspicui ut sunt trasparen-
tia sicut solū corpe definiatū color est in corpore definiato
Quod secunda. ppe diffinitio coloris est bñ assigna-
tā sicut ppe per investigatōez gñis et dicitur color et
pcedēti qstione. Ex ppe hanc dicitur color a lue
quod lūm est aer perspicui igitur perspicui. id est de phisica
lūm est aer perspicui sicut color est aer perspicui defini-
nati. Tūc vñqz ppe quod sit supficies est fm in corpore
ppe igitur hanc ita color est fm in perspicui inqzū
Dubitat ppe. Utz color sit solū ignis. perspicui
bilibz et coruptibilibz. Rñr quod si cōtra diuisa vis-
pō ibiecti per diuisas actōes quoniam pmar di-

versificat pspicuitatem sibi et sibi coloris in quantum est susceptum eius sed solum generabilia et corruptibilia participant qualitates primas igitur. Unum patet quod color quantum ad esse materiale est generat ex actio quatuor qualitatibus primarum.

Dubitat secundo. Ut in tenebris sint colores. Respondetur quod sic quia ibi est lumen profundum in extremitate corporis terminati et sic est permanens sed non videntur colores propter defectum luminis extrinseci.

Dubitat tertio. Quare sol de mane apparet ruber et quare apparet minor in meridie quam in occasu vel in ortu. Respondetur quod causa prima est propter vapores inter visum et solem a quibus refrangitur lumen solis et propter eandem causam minor apparet in meridie quam in ortu vel occasu.

Dubitat quarto. Quare album visum per nigrum apparet rubrum. Dicitur quod alio oportet quod contra riam eadem corpori attribuatur motus spiritus contrariorum colorum veniunt ad sensum per idem medium.

Dubitat quinto. Quare in speculo nudo et sicco opposito soli videtur tamen sol et si ponatur speculum in aqua poterit videri et alii plani et reflectens propter solem. Istud idem etiam potest dici in edificatione solis quod si tunc speculum ad profundum aquae in pelui ponatur videbitur luna apud solem. Causa est quia radii solis cadentes supra speculum nudum propter magnam radiositate impediunt apparitionem minoris plani sed radii incidentes in aqua supra speculum debilitant propter superficiem aque ideo non impediunt apparitionem alterius plani. Eadem de causa aliquando stans in profundo putei potest de die astra videre in celo.

Dubitat sexto. Quare in collo colute propter diversum situm apparent diversi colores. Dicitur quod causa est quod illi colores videntur ibi per aliquam reflectionem splendoris quod plures sunt ibi videntur ideo sunt diversitate situs aspicientium variatur appetitio propter diversam figuram reiterationis sicut patet in iride in aqua et in aere longe visis.

Ad rationes an oppositum. Ad primam dicitur quod color non est formalis extremitas corporis quod est superficies sed extremitas pspicuitatis quod inest corpori terminato et ibi est predicatio materialis. Ad secundam dicitur quod corpus in profundum est pspicuum et coloratum in potentia tamen et per deflectionem reducit in actum. Ad tertiam dicitur quod illa pericula ponit loco dicitur. Sibi etiam se ponit in deflectione accitans in res per modum generis si in secreto diffinitur vel in obliquo et per modum differentie cum diffinitur in abstracto.

Est ergo inesse pspicuo hoc quod dicitur in aere facit lumen est autem non. Si putamus esse quodammodo igitur ibi hoc quod dicitur lumen

hoc vero tenebre ita et in corporibus sicut album et nigrum. De alijs autem coloribus iam dividetur quod modis contingit fieri dicitur. Quod contingit enim secundum iuncturam positum albo et nigro ita quod vnumquodque eorum sit invisibile propter puritatem quod autem ab aliis visibile sit fieri hoc enim nec quod album potest videri nec quod nigrum. Quoniam autem necesse quod est quidam colorum habere neutrum aut horum possibile est necesse est mixtam esse et specie quidam coloris alii. Est quod ergo sic accipere plures colores esse quod album et nigrum. Quos autem propter rationem tria enim ad duo et tria ad quatuor et similia alios numeros est secundum iuncturam latere. Hi autem omnes similes nullam propter rationem sunt sed habent abundantiam quidam de defectu incomensurabile. Eodem itaque modo habent habere personarum. Qui quidem in numeris propter proportionatissimi sunt colores: quodammodo ibi concordantias. Hi autem delectabilissimi colorum esse videtur veluti coccineus et purpureus pauci autem tales propter eas propter quam quodam et symphonie paucae quod autem non est in numeris alij colores vel omnes colores in numeris esse ordinatos. Iordanos autem et hos ipsos quoniam non puri sunt: quod non sunt in numero tales fieri. Unum siquidem modum generationis colorum habet vnum autem appere per alios nos quodam modum aialium pictores faciunt aliter colorum super aliter manifestiorum supponentes quodammodo quoniam in aqua vel aere voluit aliquid facere appere et quodammodo sol habet se quod dicitur album videtur per caligines vero et fumum purpureum. Multi autem et sic erunt colores eodem modo prius dicto: propter rationem enim erunt vtrique quod dicitur eorum quod in superficie ad eos quod in profundum quidam autem et omnia non sunt in proportionem. Dicere autem sicut antiqui deflexione esse colore et videri propter tale causam in eo generum. Quibus enim modis per tactum necesse est facere sensum. Quare mox melius dicitur per modum ueri inter medium secundum a sensibili fieri finem quod tactu et deflexione. In secundum iuncturam quodam igitur positum necesse sicut et magnitudines accipere invisibiles ita et tempus insensibile

ut lateat motus puenientes et unum putet
esse per se appere. hic aut nulla necitas.
Sed quod in superficie color immobilis est
motus a supposito non silem facit motus
quare aliud apperbit et nec album nec
nigrum. Quare si non contingit vlla mag-
nitudine esse invisibile si quod licet ab ali-
qua distantia visibile. et hec quodammodo color
in comixtio et illo autem modo inibi obstat.
An apperbit quodam color comixtis eis. quod a lo-
ge. quoniam enim non est vlla magnitudo iusti-
bilis in eis quod deinceps considerandum est. Si autem
comixtio est corporum non solum in hunc mo-
dum quod putat quodam solum secundum iunctis
minimis. manifestis autem non habet per sensum. si
vero omnino apud oculos sicut in eis quod de comixtio-
ne deinde est vltimum de omnibus. illo enim modo misce-
tur hec solum quodammodo contingit dividere ad
minima. quemadmodum boies equis aut se-
mina. hominem enim hominem minimum. equo-
rum vero equum. Quare horum secundum iunctis po-
ssitudo multitudo comixta est. quod si vtrorumque
hominem vero unum unum equum non dicimus co-
misceri. Quoniamque vero non dividitur ad mi-
nimum. horum comixtiones non contingit fieri sed
hunc modum. sed per comisceri ex toto. quod quod
tem et maxime comisceri nata sunt. Quoniam
autem hoc fieri possibile in eis quod de mixtione
deinde est prius. Si autem quod sit necitas comixti-
onis et colores misceri manifestum est. et hanc
causam esse principalem. quoniam multi sunt colores
sed non supnatione. nec secundum iunctis posi-
tione. Quod enim de longe quod de. de. prope autem non
videtur unum comixtorum colorum. sed unumcunque
Multi autem erunt colores. quoniam multis con-
tingit proportionibus comisceri sibi iunctis comix-
ta. et si quod de minimis. si autem si abundanti-
a loci. et alia eodem modo quod quod de secundum iunctis po-
ssit coloribus aut de supnatione contingit di-
cere et de comixtis. Sed quod de ea colorum species
minuat et si insisteret saporem et sonorum posterius
considerandum. Quid quod de igitur sit color. et quod
de causa multi colores. deinde est. De sono
autem et de voce prius in his quod de anima est dictum

Queritur Septimo. vtrum medij colo-
res generentur ex mixtione ex-
tremorum. Arguitur quod sic quod videtur in panis quod
sunt diversi colores ex diversis proportionibus ex-
tremorum colorum. sed medij colores ex diversis pro-
portione extremorum causantur. Secundo sic. pictores quod
facere volunt medij colore ponunt extremos ad in-
teritum. Tercio sic. medij colores dicuntur per
participationem extremorum. et non per abnegationem. sed per
diversam participationem generantur.

Pro opposito est philosophus in textu. quod colores medij
sunt simpliciter. sed non sunt per participationem colo-
rum extremorum. Pro responsione

Sciendum primo quod postquam philosophus ostendit quod sit co-
lor. hunc postea ostendit generatorem colorum. primo co-
lorum extremorum. deinde aliorum mediorum. et circa co-
lores medios reprobat duas opiniones antiquas
rum. deinde ponit propriam opinionem

Sciendum secundo quod ex his diversis quod repunt in co-
loribus philosophus concludit diversitatem specierum colorum
quod ille dicitur per se constituunt illas species. Dicitur est
enim quod subiectum coloris est spiritus finem suum extre-
mum in corporibus terminatis. et lumen est propria for-
ma coloris. sed proprius actus spiritus in quantum huius
infinitum est lux cuius presentia in corpore dyaphano
sicut in aere facit lumen. et cuius absentia facit tene-
bras. Corrigit igitur in extremo spiritus in corpore
terminato eadem quod in aere facit lumen. et tunc per eius
presentiam sit color albus. et per eius absentiam sit color
niger. quod non debet intelligi quod in nigredine penitus
deficiat lumen. quod tunc nigredo privative opponere-
tur albedini. et non privative. sed hoc ideo quod inter omnes co-
lores nigredo minimum habet de lumine sic albe-
do plurimum. et sic per quodammodo colores extremi generantur.

Sciendum tertio. quod de generatione mediorum co-
lorum due fuerunt opiniones. prima fuit Empedocle-
dis et democriti dicentium quod medij colores per iux-
ta positiones extremorum causantur. Dicebant autem quod prin-
cipat esse aliqua corpora quod propter sui puritatem essent in-
visibilia. et tamen si iuxta se invicem ponantur habebant
magnam quantitatem. et poterit videri. et dato quod unum
illoz corporum esset album. et aliud nigrum necesse videtur
tunc nigrum aut album. sed apparet color medius. quod re-
spondet quod sit alia species coloris propter albedinem et nigre-
dinem. Et quod diversimode ponit proportionari extremi
colores. sequitur quod erunt diverse species mediorum colo-
rum quod aliquid erunt delectabiles in quibus erunt puenientes
proportio. et aliquid non erunt delectabiles in quibus erunt ali-
quod disproportionato. sicut contingit ut dicunt in sonis
ubi aliquae consonantie sunt delectabiles et aliquid non
propter disproportiones numerales vel inrebitas
Isti autem dicunt quod fundantur medij colores per iuxta

positione colorum extremorum. Et fundamentum huius opinionis fuit quod credebatur visionem fieri per fluxum corporum inuisibilium propter sui puritatem quod procedunt a corporibus visibilibus per quendam motum localem usque ad oculum videtur quod tunc gunt oculum in quo tactus fit visio. Alia fuit opinio Anaxagore dicentis. quod medij colores generantur per superpositionem unius coloris extremi supra alterum siue unius medij dum tamen debilius supra ponatur. De isto dabatur duo exempla primum est in artificialibus nam pictores faciunt illo modo colores medios supponendo colorem fortius debilius ut pingendo pisces qui in mari natantes. Aliud est in naturalibus nam propter illam causam sol dicitur magis de sero videtur rubens. Consequenter dicebant quod sunt diversi colores medij secundum quod dicitur simode unum extremus color supponitur alteri.

Conclusio prima. Colores medij non generantur eo modo quo dicunt antiqui. patet primo de prima opinione quod si sic sequeretur quod substantia oculi per receptionem illorum corporum corrumpere et cor pora visa continue minora fieret et quod visio non distingueretur a tactu et quod esset tempus insensibile quod non precipit motus quo ista corpora pervenirent ad oculum sequeretur etiam quod impediret a veris. Deinde contra ambas arguitur opiniones quod si illo modo causarerentur colores medij sequeretur quod soli essent colores secundum apperceptionem. et secundum veritatem non essent nisi extremi colores. patet per consequentiam. quod licet in magna distantia non videntur colores extremi secundum naturas proprias eorum. tamen in parva distantia quilibet color videtur secundum actum proprium ergo iste modus non est verus modus generationis mediorum colorum. Dicit tamen philosophus quod secunda opinio est minus irrationalis quod secundum primam opinionem oportet ponere aliquam magnitudinem esse inuisibilem et esset aliquod tempus insensibile sed hoc non oportet ponere secundum aliam opinionem.

Conclusio secunda. Medij colores causantur per mixturem extremorum colorum. per quo supponitur quod non fit mixtio per juxtapositionem minorum corporum inuisibilium propter sui puritatem sicut quoddam dixerunt sed fit per mutua actionem et passionem corporum miscibilium ad invicem. Tunc probatur conclusio quod mixtis causis necesse est effectus misceri sed cause extremorum colorum ad invicem misceri possunt ergo secundum talem mixturem generantur medij colores. Minor patet. quod perspicuum secundum quod est in corporibus facit colores permisceri ut ante patet ut sed perspicuum in corporibus invenitur secundum magis et minus et similiter lucidum. et hoc pervenit ex actione quod licet secundum primam in corporibus et ex mixturem earundem quod secundum diversos modos mixturem corporum in quibus

est lucidum et dyaphonum oportet quod fiat mixtio eorum ipso colorum. et quod generantur medij colores secundum quod diversimode fit illa mixtio. Et illa est principalis causa generationis et multitudinis mediorum colorum.

Conclusio tertia. Tanti sunt septem species colorum patet nam omnis color est extremus vel medius. Si primum aut generatur ex abundantia luminis et sic est albedo. Aut ex defectu sic est nigredo. Si medius hoc est dupliciter vel mediat per equam distantiam a principatorem similitudinem. et sic est ruber. vel per principatorem tamen et hoc est dupliciter. quod vel mediat inter album et rubrum. vel inter nigrum et rubrum. Si primum aut plus accedit ad albedinem et sic est blavus. vel plus ad rubrum et sic est croceus. Si secundum aut plus accedit ad nigrum et sic est viridis vel ad rubrum et sic est purpureus.

Conclusio quarta. Medij colores non generantur ex principatorem extremorum colorum ita quod essentia liter perponantur ex ipsis vel formaliter. Ista conclusio satis patet ex dictis.

Dubitat primo. Quare duz aliquod animal fuerat in tenebris et venit ad magnum lumen. oculi eius quod exerceant. Dicitur quod id quod humidum glaciatis oculorum eius est infrigidatum per recessum spirituum sensitiuorum et dum pervenit ad lumen fortificatur illa frigiditas per antiparistam et congelatur humidum aut nimis subito rare fit illud humidum et disgregatur et sic soluitur proportio organi.

Dubitat secundo. Quare quedam animalia habent coopercula in oculis et quedam non. Dicendum quod quedam habent oculos debiles qui indigent cooperculo propter nocivum. Alia vero habent oculos duos que non indigent cooperculo.

Dubitat tertio. Quare lapis crystallinus sepius superpositus corpori colorato videtur eiusdem coloris cum ipso. Respondetur quod species ipsius colorati et species crystalli per idem medium veniunt ad oculum et species colorati semper sunt fortiores quare faciunt crystallum habere similitudinem talis coloris sicut est corpus suppositum.

Dubitat quarto. Quare contrarii colores per juxtapositionem eorum melius videntur. Causa est quia contrarii colores contrario modo immutant visum ideo immutatio unius facit magis appere immutationem alterius.

Ad rationes. Ad oppositam. Ad primam et secundam patet solutio ex predictis. Ad terciam dicitur quod medij colores dicuntur principare extremos formaliter tamen. et quantum

ad eas extremorum. et non formaliter quantum ad suas
essentias. nec propter hoc sunt media per abnegationem quia
media per abnegationem negant extrema soliter

Et odore vero et sapore dicitur. fere
enim eadem est passio. non in eisdem autem est
varietas eorum. Manifestum autem est nobis saporum
generum quod odoris: huius autem causa. quoniam peior est
hominibus alijs animalibus odoratum. et ipsis his
bus quod in nobis. tactum vero certissimum aliorum
animalium. gustum vero tactum quod dicitur est. Que quidem
igitur natura vel saporum esse. necesse est itaque
quod in ipsa aqua habent genera saporum. insensibili-
lia propter puritatem. secundum quod empirici dicunt vel ma-
teria tale inesse quodammodo panis perma-
saporum. et omnia quod ex aqua fieri. alia quod ex
alia parte vel nulla habente dicitur aqua facies
eandem esse: ac si calidum et solent dicat quod. Mo-
rum autem sic eme. dicitur multum aptum medicum
videmus enim permutari per calorem saporum
oblati fructibus ad sole et ignem. tanquam non
in ab aqua habere saporum tales scilicet. sed in
ipso fructu transmutantes et resudantes et ia-
centes. propter ipsos austeros et dulces et a-
maros et oimodos factos et decoctos et
ad omnia saporum genera ut dicitur transmuta-
tos. Si autem et panis per materia esse
aquam impossibile. ex eodem enim videmus sic
ex esca scilicet alios saporum. Restat igitur
in partem aliquid aquam transmutari. Quod quidem
igitur non a calidi solis virtute accipit hanc
virtutem quod dicitur saporum manifestum est
Subtilissimum enim omnia huiusmodi aqua est et ipso
oleo. sed predictum oleum plerumque aqua propter visco-
sitate. aqua autem frangibilis est. Quare et gustus
est suare aquam in manu quam oleum. quoniam autem
calida scilicet aqua non appetit ingrossata aqua ip-
sa sola Manifestum quoniam alia quodammodo varietas erit
ca saporum enim omnes grossitudine habent
magis. calidum autem causa. Apparet autem sapo-
res quoniam quod in fructibus habentur et in
terra Quare multum antiquum philosophorum
dicitur tale esse aquam per quod lectumque terram in se
at. et manifestum est in salis aqua maxime Sal-
em quod dicitur fere species est. et quod per cinerem colate

ipso amaro exente amarum faciunt saporum
Sunt quodque fortes multum habent quod de amari. alij
vero acuti. habent oimodos habentes sapo-
res alios. Nonabiliter itaque inascensibus
fit saporum generum maxime. Partem enim naturam est
humidum. quod admodum et alia a principio. cor-
rum autem siccum. quare et ab igne panis quod Sic
ca enim ignis natura. sed propter ignis calidum
est. fere vero siccum. sic dicitur enim in his quod de ele-
mentis. Qua quidem igitur ignis et quod fra-
nil naturam est facere vel panem nec aliud quod
quod autem inest diversitas in uno quodque. hac omnia fa-
ciunt et panem. Quodammodo quod lavat in
humido colores et saporum. talem faciunt
habere aquas. sic et natura siccum et terrenum. et per
terrenum et siccum colas et mouens per calidum
quod quod humidum facit. et hoc est saporum. scilicet a di-
cto sicco passio in humido gustum secundum po-
teriam alterationem in actum. Ducit enim sicut
unum ad hoc potentia per se. Non enim secundum di-
cere sed secundum specularem est sentire. quoniam autem non
omnes siccum sed nutritiuum saporum aut passio
sunt aut puriores omnia sumere habent. quoniam nec
siccum absque humido. nec humidum absque sic-
co. Esca enim ipsa animalibus nihil unum solum.
sed mixtum. neque in ipso plerumque mixtum Et
sunt oblata cibi animalibus fragibilia quodammodo sen-
sibilem et augmentum facientia et decrementum
horum enim causa calidum aut frigidum oblatum
hec enim faciunt et augmentum et decrementum
Nutrit autem secundum quod gustabile oblatum. omnia
enim nutritiuum dulci vel simpliciter vel commixto
Propter quod igitur de his determinare in his
quod de generatione. Nunc autem quoniam necesse tan-
gere de ipso. Calidum enim augmentat et stru-
it nutritiuum eo quod leve quodammodo attribuit ama-
rum autem et falsum relinquit propter quod edinem
Quod itaque facit in exterioribus corporibus ex-
terior calor: sed quod in natura animalium et pla-
tarum. Quare nutritiuum dulci commiscetur autem
alij saporum ad cibum eodem modo falso
et acuto pro condimento. hoc autem propter
ter pertrahere. eo quod nimis nutritiuum sit
dulce et supnatatium.

Querit Octauo. vtrū sapor bñ dif-
finiat q̄ ē passio hūidi facta
a sicco mediāte calido alteratio gust⁹ de potē-
tia ad actū. Arguit p̄mo q̄ nō. qz si sapor
ēē passio facta in hūido. s̄ maxie ēē in hūido
aq̄o. s̄ hoc nō. qz hūidū in q̄ est sapor est nu-
tritiuū. s̄ hūidū aqueū cū sit purū. demētuz
nō nutrit. s̄ sapor nō est passio facta in hūido
aq̄o. Scđo sic. si sapor ēē passio facta i hu-
mido. scđetur q̄ ēē alteratō. s̄ nō esset simplex
q̄litas. qđ falsum est. Tercio sic. odor ⁊ sa-
por sūt fere vna ⁊ eadē passio. vt h̄z ph̄sa. sed
odor ē in hūido aereo. s̄ ⁊ sapor.
In oppositū ē ph̄sa in tertū. Pro respōsione
Sciēdū p̄mo. q̄ postq̄ determinatū ē de colo-
re inter determinat ph̄sa de sapore ⁊ odore q̄ fere s̄
eadē passio. Et licet ph̄sa posset tractari de o-
re q̄z de sapore. qz maior ē h̄z pueniētia cū colo-
re p̄mo. qz spūalior est. scđo qz p̄ mediū extrin-
secū imutat sensū. p̄mo tñ ph̄sa determinat de sa-
pore. Cui rō est. qz a nobis nō ad minus no-
tiora debet fieri. p̄cessus. s̄z sapor ē sūt nobis no-
tiores odoribus. qz inter sēsus q̄ insūt nobis
olfact⁹ ē prior. eo q̄ organū eius situat p̄ce-
rebz. qđ inter ceteras p̄tes corpis est frigid⁹
⁊ olfact⁹ in actu efficiē calid⁹ p̄ calidū ignē. a q̄
impeditur p̄ frigiditatē cerebrī. s̄ h̄z inter cetera
alia certissimū habet tactū. Natura em̄ requirit
p̄fectōrem dispositōz materie ad formā p̄pter
ip̄am p̄fectōz forme. s̄z gust⁹ ē qđ tact⁹. s̄ gu-
stus ē certior in nobis sensu olfact⁹. ⁊ p̄ns sapo-
res sūt nobis notiores odoribus
Sciēdū scđo. q̄ circa generatōem saporis tri-
plex fuit opinio antiquū. Prima fuit Empe-
dētis q̄ oēs sapor ē sūt actu in aq̄. s̄ in p̄ribus
aq̄ que sūt insēbiles p̄pter sui puitatē. s̄z fuit
sensibiles p̄gregatōz p̄tū lapidarū. Scđa
fuit opinio democriti ⁊ anaxi. dicētū q̄ sapo-
res nō sūt in aq̄ in actu. s̄z q̄ in aq̄ sūt oia semina
saporis materialia ⁊ virt⁹ generatiua ip̄oz q̄ est
ignis Tercia fuit opinio dicētū q̄ sapor ē sūt
in aq̄ s̄m potētiā tñ. ⁊ q̄ dñe sapor nō sūt ex
p̄cipius. s̄z actuali causā sapor ē p̄cām effi-
ciētē. s̄ solē s̄m q̄ diuersimodē trasmutat aquā
S̄z istarū opinionū p̄ma sic ip̄obaf. nā si di-
uersitas saporis ēē in p̄rib⁹ aq̄. corpa nō office-
rēt lapida. nisi p̄ h̄z q̄ diuersas p̄tes aq̄ attrahe-
rēt ad diūsas p̄tes ip̄oz corpm. s̄z h̄z falsū. qz
in diūsis corpibus lapidis sapor ē mutaf v̄l
p̄ siccitōz. v̄l p̄ decoctōz sic p̄z in pultrib⁹ ⁊ fru-
ctib⁹ arborū sine hoc q̄ corpa attrahāt diūsas
p̄tes aq̄. Scđa opinio reprobat sic. qz si ex aq̄

fierēt sapor ē. ita q̄ in eis ēē s̄vra forma sapo-
ris. sicut s̄balis forma educit de potētia mate-
rie p̄ s̄vratē semialē q̄ ē in ea. ita educet forma
saporis ab aq̄. p̄ns ē falsū. qz in eodē corpe sa-
por ē mutaf s̄m diuersas p̄tes corpis qđ nu-
trif. eo q̄ q̄libet ps corpis requirit nutrimentū ⁊ p̄-
p̄riū saporē. Et in ē q̄ frōdes radices ⁊ fruct⁹
eiusdē plātē sūt diuersoz sapor. s̄ diuersi sa-
por ē nō causaf ex diuersi p̄rib⁹ aq̄ Tercia opl
nio sic ip̄obaf. qz inter oia corpa q̄ sensibilibiter
humectāt. aq̄ ē s̄bilissima. s̄ q̄ntūcūqz calefiat
a solenissī p̄misceat sicco adhuc nō variatur sa-
por. Et qz p̄t obijci de oleo. iō s̄biligit ph̄sa q̄
aq̄ est s̄bilior oleo. Et q̄uis supnatat aquā h̄z
tñ est in q̄tū aerū. ⁊ nō in q̄tū est s̄bili. ⁊ etiā
s̄ plus extēdat ⁊ diffūdat h̄z ē p̄t viscositate
eius. qđ patz sic. qz difficilē ē tenere aquā i ma-
nu q̄z oleū. sed ad vidēdū veram generatōem
saporis sit hoc.
Cōclusio p̄ma. sapor nō ē solū hūidi aquei. s̄z
aliq̄ mō causaf a sicco terrestri s̄m p̄mixtiōz cū
hūido aq̄o. Probat p̄clusio p̄ duo siḡ. p̄mu-
sumit s̄m dicēti antiquoz dicētū q̄ aq̄ est tal
saporis q̄lis est terra p̄ quā trāsīt. iō videm⁹ q̄
aliq̄ fōres sūt dulces. aliq̄ salsi. aliq̄ amari p̄t
adustione cinerū. Scđz signū. qz sapor ē val-
de diuersificaf in eis que immediate nascūtur ex
terra. qđ est p̄pter affinitatē ip̄oz ad terrā. ⁊ /
go nō solū sapor est aquei s̄z etiā terre. Nā aqua
pura sola nō pōt ēē subiectū. qz subiectū tale
debet ēē ingrossabile. s̄z aq̄ nō ē. p̄t ingrossari s̄-
cut patz p̄ signū in exalatiōibus. op̄t igitur q̄
subiectum saporis sit hūidū aqueū passū ⁊ al-
teratū ab aliquo s̄m q̄ vniqđqz naturalr part
tur a suo p̄rario. s̄z siccū terrestre est hūissimū.
di. qz q̄uis siccū repiatur in igne ⁊ terra natu-
ralius tamē in terra
Cōclusio scđa. sapor ē passio hūidi scā a sic-
co mediāte calido. p̄z qz sapor ē passio nutri-
mētī. s̄z nutrimentū est mictū ex calido. qz ex eis
dem nutrimur ex q̄bus sum⁹. s̄ sapor ē passio
hūidi facta a sicco. Scđa ps p̄z. qz vñ p̄riuz
naturalr agit in reliquū. s̄z hūidū ⁊ siccū p̄ri
ant. s̄ pueniētē dicat q̄ hūidū patiat a sicco
terrestri. qz etiā calidū ignē est siccū. iō hūidū
patitur ab igne. Ex dictis p̄cludit ph̄sa ge-
neratōz saporis dicēs. q̄ sic illi q̄ lauat in hūi-
do aq̄o colores sapor ē ⁊ corpa colorata v̄l sa-
porata faciūt aquā habere colorē talē v̄l sapo-
rē. ita qñ hūidū aqueū colaret p̄ siccū terrestre
p̄currēte calido digerēt ⁊ dēstāt illud hūidū
gnatur sapor. ⁊ s̄m diuersas passiōes hūidi a
sicco p̄trahūt hūidū ad diūsas saporēs.

Locus tertius. predicta diffinitio saporis est sufficiens. patet quod sufficiens explicat diffinitum. ponitur enim passio per modum generis. et per hoc quod dicitur in humido facta tangit causam materialis. et per hoc quod dicitur a secco mediante calido. tangit causam efficientem. Et per hoc quod dicitur alteratio gustus tangit causam finalem. et tangitur de natura saporis ab odore. quod in primis particulis conueniunt. et in ultima particula distinguuntur. quod gustus reducit in actum non sicut discere. sed sicut speculari. nam in eo quod discit generat non habet. et non in eo quod speculat. ita in eo quod sentit sapor non generat de novo gustus. sed solum educit gustus de potentia ad actum.

Dubitat primo. verum solum dulcia nutriantur ut dicitur in textu. Respondetur quod sic. et causa est quod sapor dulcis causatur ex debita digestionem humidi et siccitatis ad invicem sine adustione siccitatis aut corruptione humiditatis et ex tali mixture debite temperata aialia nutriuntur. non ex secco terre adusto. aut ex corpore non humido uersitate. sed sola dulcia nutriuntur. Unde ut dicit philosophus calor naturalis attrahit de nutrimento in placentis. et in aialibus id quod est dulce et spiritale retinendo salum et amarum. Et quibus miscantur salia vel amara cum dulcedine. hoc est ad contrahendum dulceni fiat nimis nutritiuum.

Ad rationes ante oppositum. Ad primam dicitur quod bene probatur sapor non esse in humido puro. sed tamen illud humidum est aqueum a dominio. Ad secundam dicitur quod sapor est quantitas simplex secundum essentiam. non tamen secundum virtutem. quod est quantitas secunda causata ex mixture quantitate primarum. Ad tertiam dicitur quod patet solutio ex dictis in primo notabili.

Admodum autem colores ab albis et nigris mixture sunt. ita et sapor et a dulci et amaro et secundum proportionem. et eo quod magis vel minus unusquisque est secundum numeros quidam mixture et motus siue determinate. Qui autem delectatorem faciunt. commixti hi numerus solum. Qui quidem est pinguis est dulcis sapor. amarus vero et salum fere idem sunt. potius vero et austrius et stipitius et acutus in medio. fere enim equales humorum species et colorum sunt. Septem enim sunt species si quis ponat sicut rationabile liquidum nigrum aliquid esse. Retinetur enim flauum quod est albi esse. quemadmodum et vinctuosum est dulcis. puniceum vero et alurgon et viridem citrinum in medio albi et nigri. alij vero mixti ex his. Et quemadmodum nigrum purum est

in perspicuo albi. ita amarus et salum dulcis in nutrimentali humido. Quare et citrinus purus amarus omnino. Exaltatum enim est ex ipsis potabile. Democritus autem et philosophus physiologorum quicunque dicunt de sensibilibus. incommensurabilem aliquid faciunt. omnia enim sensibilia tangibilia faciunt. etenim si sensibile se habet manifestum quod sit. et aliorum sensuum quod sit tacet. quidam est hoc autem quod sit impossibile non difficile est discernere. Amplius autem coloribus sensuum omnino videntur quasi propriis. magnitudinem enim et figuram et aspectum et lenem. apertius autem acutum et obtusum quod in glebis coloribus sensuum. et si non omnino habet visum et tactum. Quare et de his decipiuntur. de propriis autem non decipiuntur. velut visus de colore. et auditus de sonis. Quidam autem propria ad ista reducantur. quemadmodum demo. album quod est et nigrum habet quod est aspectus dicitur esse. habet vero lenem esse. ad figuras autem reducit sapores. quibus aut nulli vel magis visus est coloribus quod est rebus. Si ergo gustus magis minima quod est certissimi miselus est discernere circa unumquodque generum. Quare optebat gustus et alia omnia sentire maxime et figurare esse discernentissimi. Amplius sensibilia quod est omnia habent proprietatem velut in colore nigro album. in sapore dulci amaro. figura autem figure non putat esse proprium. Qui enim poligoniarum circumferentia proprium. apertius et figuris extrinsecis infinitis necesse et sapores esse infinitos. Quare enim habet quod facit sensum. habet vero non facit de sapore et gustabili quod est igitur deum sit alie namque passiones saporum. propria habent considerationem in propria de plantis.

Queritur Nono. verum tamen septem sunt species saporis. Arguitur primo quod non. quod antiqui philosophi posuerunt nouem species saporis. ergo. Secundo sic. sapores medij causantur ex mixture causarum extremorum saporum. sed ista mixtio in infinitum variari potest. ergo erunt infinite species saporis. Tercio sic. quod sunt pauciores. quod sapor dulcis et pinguis fere idem est. sicut salis et amarus. ergo. In oppositum est philosophus in textu. Pro responsione. B ij

Sciendū pmo. q postq phus in generali offē-
dit generatōem saporis. pnter agit de spēbus
eius. ostēdēdo pmo distictōz saporū int se. deīn
reprobando opiniones ātīquozum circa natu-
ras sensibilia.

Sciendū scdo q sicut mediū colorēs generātur
ex p̄mixtiōe extremoz. ita mediū saporēs cān-
tur ex p̄mixtiōe cārū dulcis et amari. Caliduz
em̄ tpatū pfecte digerēs hūidū cāt saporē dul-
cē. et puatō pfecte digestiōis ē cā saporis amari et
mediū saporēs cāntur fm̄ diuersā dispositiōem
mediā. put nec humidū totaliter est digestum
nec totaliter indigestum

Sciendū terco q sapor p̄pīnqūs p̄scq̄t hūorē
q̄ calorē. iō potī accipit distictō saporis p̄-
nes hūorē q̄ penes calorē. Ob h̄ em̄ nō p̄scq̄t
mediū aut extremū in saporib⁹ fm̄ calidū et fri-
gidū. s̄ in hūidū aliq̄liter passū a calido et sicco
In hoc em̄ p̄sistit natura saporis. vñ si extrema
et media accipiūt in saporib⁹ fm̄ calidū dulce et
amarū nō eēt extrema. q̄ calidū intēsiuz p̄su-
mēs hūidū cāt pōtici v̄l acetosū saporē. et cali-
dū tēperatū sufficiēs ad digerādū cāt dulcedi-
nē. Et si p̄ excellētiā calorē sit adustio in sicco ter-
restri sine digestiōe cābis sapor amari.

Sciendū q̄rto. q saporēs mediū diuersificātur
fm̄ diuersā p̄portōez mixtiōis cārū saporū ex
tremoz fm̄ q̄ vnusq̄sq̄ eoz p̄l accedit ad ama-
ritudinē v̄l dulcedinē. et hoc p̄t fieri dupl̄r. U-
no q̄ saluaf p̄portō in p̄dicta p̄mixtiōe. q̄ q̄
de p̄portō est debita fm̄ naturā gust⁹. et tūc illi
saporēs cānt dulcedinē in gustu Alio q̄ p̄ hoc
fieri fm̄ in debita p̄portōem. ita q̄ ibi sit sup̄ab-
undātia absq̄ p̄portōe materiali. et tūc saporēs
in gustu cānt tristitiā Et fm̄ illas diūsas p̄por-
tōes cāntur diuersi saporēs q̄ se h̄nt p̄portōna-
bilis ad spēs coloris. Un̄ dr̄ phs q̄ sicut in co-
lorib⁹ nigrū ē puatō albi in p̄spicio. ita saporē
b⁹ amarū ē puatō hūidi in nutrimental. nō tñ de-
bet intelligi q̄ sit pura puatō. s̄ sicut p̄suetū est
dicere q̄ alterū p̄rior est puatō alteri. Ex p̄di-
ctis infert phs falsitatē dicētiū oīa sensibilia ef-
ferāgibilia. pmo em̄ seq̄ret q̄ oīs sēsus forma-
liter eēt tact⁹. q̄ potētie distīnguūt per obiecta
s̄ hoc est impossibile. S̄ oppositiū viderenō est
difficile. q̄ sēsus tact⁹ p̄cipit p̄ mediū intrancū
aliū vero p̄ mediū extrancū Scdo ipsi dic-
erūt colorēs et saporēs reduci ad magnitudi-
nes et figuras. puta q̄ nigrū nihil aliud est q̄ as-
perū. talbū idē est q̄ lenē. r̄ducēdo oīa sensibilia
p̄p̄a ad cōia. Et mouebāt ex h̄ q̄ asperū ē cui⁹
vna ps sup̄eminet alteri. et ex deuatōe vni⁹ p̄ris
ad aliā causā q̄dā tenebrositates q̄ dicuntur ut

grū. s̄ in leni vna ps nō sup̄eminet alteri. ideo
vna ps in cōiēs p̄fecte videtur. et sic albū et lenē
idē sūt S̄ cōtra eos arguit phs. q̄ s̄ ma-
gnitudo figura. asper et lenē. acutū et obtusū non
p̄cipiāt ab oībus sēlibus p̄fecte. p̄cipiūt tamē
a visu et tactu. q̄ nō sūt sēlibilia p̄p̄ia. Scdo
sēsus nō recipit circa p̄p̄iū sēlibile. s̄ visus et
tact⁹ recipiūt circa ista. q̄ ista nō sūt sensibilia
p̄p̄ia sed cōmunia.

Sciendū q̄nto. q p̄ncipalr̄ autor istī q̄stionis
fuit democrit⁹ q̄ dicebat nigrū eē asperū. et cū h̄
reducebat saporēs ad figuras. eo q̄ in saporē
b⁹ inuenit acutū et obtusū sicut in figuris. s̄ p̄
equocatiōez deceptus est Et p̄ ipm̄ arguit phs
q̄ si sic seq̄retur q̄ gust⁹ q̄ maxie discernere pōt
inter saporēs certissim⁹ eēt circa figuras. q̄d fal-
sū est. q̄ visus est certior. Scdo sensibilia p̄
p̄a p̄trariant. s̄ in figuris nō ē p̄trietas. q̄ sapo-
rēs nō sūt figure. Tercō spēs figure sūt multipli-
cabiles in infinitū sicut et numeri. s̄ spēs sapo-
ris nō sūt in infinitū multiplicabiles. q̄rē. Ad
nōz patz q̄ sēsus nō p̄t infinita sēire. q̄ sic gu-
stus nō sēiret oēs saporēs. q̄d falsū est. q̄ sapo-
rēs nō sūt in infinitū multiplicabiles.

Cōclusio respōsalis. septē sūt spēs saporis. p̄-
batur q̄ oīs sapor aut ē extrem⁹ v̄l medi⁹ Si
p̄mū. hoc ē dupl̄r. v̄l cātur ab hūido p̄fecte di-
gesto et sicco terrestri mediante calido et sicco sa-
por dulcis. v̄l ab hūido male digesto. et sic est
sapor amarus. v̄l mediat p̄ eque distantiā. et sic
est acut⁹. v̄l p̄cipatōem tñ hoc est dupl̄r. vel
mediat inter dulce et acutū. v̄l inf acutū et ama-
rū. Si p̄mū hoc est dupl̄r. v̄l magis accedit ad
dulce. et sic est p̄guis. v̄l magis ad acutū. et sic ē
austerus. ad quē reducit acerbis. Si scdm̄ h̄
est dupl̄r. v̄l magis accedit ad amarū. et sic est
salsus. v̄l magis ad acutū. et sic est ponticus ad
quem reducitnr̄ stipticus

Dubitat pmo. quare fruct⁹ iuuenū arborū non
sūt ita boni saporis sicut antiq̄rū Dōm q̄ cā ē
q̄ in ill̄ humidū nō est ita bñ digestū sic in an-
tiq̄s. et ita nec in fructib⁹ eārū

Dubitat scdo. q̄ res sūdor est amar⁹ Dōz q̄ cā ē.
q̄ in sūdore est q̄dā terrestrē acutū et digestuz
ab hūido aq̄o q̄d cāt salsēdinē et amaritudinē

Dubitat terco. q̄ re amara et salia nō ita cō-
to putrescūt sicut p̄guia et dulcia. R̄ndet q̄ in
amaro et salso ē q̄dā adustio p̄ caliditatē q̄ cor-
rodit et digerit humores sup̄fluos. q̄ disponūt
ad corruptiōem et putrefactiōem

Ad ratōes an̄ oppositiū. Ad
p̄mā p̄z solū. ex dic

tis. Ad sedam dicitur quod non quicquid mixtio suffi-
ciat opter quod sit debita secundum aliquam proportionem
ita quod sit naturalis distantia. Ad terciam dicitur
procedendo quod illi saporibus habent magnam pueni-
entiam. tamen specie distinguuntur. quod in pigui non est
huiusmodi ita bene digestum et sibile sicut in dulci. Et
sicut dicitur est de amaro et salso.

Quod vero modo oportet intelligere et
circa odores Quod enim facit in huius
modi siccum. B facit igne alio euchimum hu-
midum in aere et in aqua sicut. Et de his
nunc quod dicitur perspicuum. Est autem odora-
bile non secundum quod perspicuum. secundum quod lauabile
vel mundabile euchime siccitate. Quod est
solum in aere et in aqua. quod odoratus est Ma-
nifestum autem in perspicuis et ostracodermijs. vi-
detur enim odorare. nec aere exite in aqua su-
pnat autem aer. cum infuerit. nec ipsa respi-
ratoria. Si quis ergo ponat aquam et aerem utrumque
humida. erit utrumque quod in humide euchimi
siccitatis natura odor et odorabile tale. Quoniam
vero ab euchimo passio est. manifestus et p-
huitia et non huiusmodi odor. Elementa enim
iodorabilia velut ignis. aer. terra. aqua;
quod sicca et humida eorum euchima sunt. ni-
si quod permixtum faciat. propter quod et mare habet
odorem. habet enim humorem et siccitatem. et sal
magis inter odorabile manifestat autem est
quod ab illis effluit oleum. utrumque autem fire est ma-
gis. amplius lapis iodorabilis. achim enim
ligatur autem odorabilia. euchima est huiusmodi aqua
rica minus: amplius in eis quod metallum aurum
iodorabile achimum enim. es autem odorabi-
le et ferrum. quoniam vero exurit humidum. iodo-
rabilia siccitatis sunt omnium. argenti vero et stag-
num huiusmodi quod magis odorabilia. huiusmodi vero
minus. aquatica enim. Uidet autem quibusdam su-
mal enaporatio esse odor cois. exis fire
et aeri. et oes dicunt super hoc de odore Qua-
rer Eradit sic dicitur. quod si omnia entia fum-
fiat. quod nares utrumque discerneret. ad odo-
re autem oes iferunt. huiusmodi quod tamen exalationem
huiusmodi sic enaporationem. huiusmodi autem utrumque hec.
Est autem vapor quod humiditas quod fum-
lis vero exalatio sic dicitur est coe aeri et

terre. et constituit ex illa quod aqua. ex hac
vero fire quod species. secundum neutrum horum videtur. Ta-
por est aqua est. fumale vero enaporatio ipso
sibile est in aqua fieri. odoratur enim et quod in aqua
sicut dicitur est pus. Amplius enaporatio
sicut dicitur effluxioibus. si igitur nec illa bene. nec
ista bene. Quoniam ergo prigit recipe humidum. et il-
lud quod in spiritu. et illud quod in aqua. et pati al-
quod ab euchima siccitate non immanifestum.
Et enim aer humidus natura est. Adhuc autem si
quod sicut in humidis faciat et in aere: quod
admodum lauatum siccum. manifestum quod o-
proportiones esse odores humoribus. secundum
adhuc secundum in quibusdam accidit. et enim aceto-
si et dulces sunt odores et austeri et pot-
ci et crassi et amaris. proportionales: dicat
utrumque quod putridos. Quare quod admodum
illa difficultas potationis putrida disana
pneusta sunt. Manifestum ergo quoniam quod in aqua sa-
por. hic in aere et in aqua odor. Et propter
hoc frigens et aglutinatio et saporibus hebe-
tat. et odores exterminat. Calidum enim
quod mouet et generat: auferunt infirmitatem
datum et conglutinationem

Querit Decimo. utrum odor sit fum-
lis enaporatio. Arguitur pro-
mo quod sic. quod ut dicitur Eradit. si omnia essent fumus
nales discerneret omnia. ergo odor est fumale enapo-
ratio. Secundo sic. quod nisi sic. sequeretur quod odor
ita species inter diffunderetur per medium sicut colores.
et sic non impediretur a vento et frigiditate. cuius
contrarium videmus. Tercio sic. quod nisi sic se-
queretur quod odor non haberet infirmitatem capitis. prius
est falsum. igitur.

In oppositum est philosophus reprobas antiquas. per rationem.
Sciendum est primo. quod postquam philosophus determinat
uit de saporibus. prius determinat de odoribus.
ostendendo primo generationem odoris. et determinat
de speciebus eius. Et quod ad generationem odoris
requirit duplex principium sicut ad generationem sapo-
ris. scilicet actiuum et passiuum. id est philosophus ostendit utrumque
circa generationem odoris.

Sciendum secundo. quod principium materiale susceptiuum
et passiuum odoris est aliquod coe aeri et aqua. nam odo-
res deferuntur per aerem et aquam. id est philosophus quod suscepti-
uum odoris est quodlibet perspicuum. tamen non est suscepti-
uum odoris in quantum perspicuum sed in quantum lauabile et
mundabile sicut euchimum. unde quod susceptiuum odoris
B li.

nō sit solū aer. s; etiā aq̄. pbat p̄hus. q; pisces
viuētes in aq̄ odorē percipiūt. Et similr ostree
et quedā aialia q̄ sūt dūcēte. q̄ aq̄ suscipit odo
rē. An̄s p̄. q; ista aialia sentiūt alimētū a lōge
qd̄ tamē videre nō possūt. nec p̄t dici q; pisces
q̄ sūt in aq̄ odorāt p̄ aerē ibi erentem. q; aer p̄
naturā p̄pā supnatat aq̄. et nō ascēdit p̄ aquaz
nā si vitru repleat aerē et p̄ violētiā ponat in
aq̄. statim supnabit. nisi violēte detineatur
Itē dato q; ibi eēt aer ad huc pisces nō percipit
odorē mediātē. No aer. q; pisces nō respirant
Ex dictis p̄cluc. p̄hus q; odor ē quedā natu
ra sine forma a siccō euchimo impressa in hu
mido. qd̄ est aer vl̄ aqua. et illō odorabile qd̄
in se h̄z talē odorē

Sciēdū tercō q; siccū euchimū ē p̄ncipiū effec
tiū odoris. qd̄ pbat p̄hs mltiplr. p̄mo p̄ ea q̄
sūt odorabilia. nā elemēta. siue sint humida si
ue siccā carēt odorē. q; simplicia sūt. et sine odo
re p̄phēso p̄ siccū. tamē mare est in se odorabi
le. q; habet in semitiorē humidū cū siccō terre
stri. s; sal et vitr. que sūt quedā spēs terre odo
rabilia sūt. s; hoc est p̄pter mixtiōem in illis re
p̄a. Secōdo. aliqua mixta sūt in odorabilia
p̄pter eandē cām sicut elemēta. quēadmodū
lapides q; nimis accēdūt ad nā: urā terre. Et
cō patz p̄ ea que sūt odorabilia vñ ligna s; odo
rabilia. qdā magi. qdā s; min. q; in eis ē hu
midū impressū. S; l̄r et metalla sūt odorabilia si
cut aurū. p̄pter hoc q; nimis abundāt in siccō
seu materia terrestrī. Cui⁹ signū ē. q; ceteri me
tallia aurū gūius est. s; ferrū et es odorabilia
sūt. et s; argētū et stānū. licet min⁹ q; es vl̄ fer
rū. et hoc nō ē nisi q; in ipsis ē siccū passū ab
hūido qd̄ ē euchimū. Et d̄ euchimū ab eu
qd̄ ē h̄. et chimos hūior q; s; siccū h̄ns b̄. quē
dā hūior ē ibi b̄tū aq̄ passū est. Et p̄ hoc p̄t dif
finiri odor q; est passio siccī facta ab hūido me
diante calido alteratiū olfactus et potentia
in actum.

Sciēdū q̄rto. q; qdā antiq̄: u; dixerūt q;
odor est fumal euaporatō q̄ mediat inter aere
et aquā. et hui⁹ opiniōis fuit Eradit⁹. s; ali; di
xerūt q; magis p̄pē eēt vapor q; fumalis eua
poratō. Et grā huius ponit p̄hus d̄nāz inter
vaporē et fumalē euaporatōem siue exalatōem
q; vapor ē de natura aq̄. et fumal euaporatō ē
magis de natura terre. S; eos est
Cōdusio p̄ma. Odor nō est fumal euaporatō.
q; tūc sequeret q; corpa odorifera etinue mīo
rarent. et totalr resoluerēt in vaporē p̄ qd̄ tan
tem annihilaretur. sicut fieret de oculo si visio
fieret extra mūtēdo. Secundo patz ratōne phi

losophi. quia odores diffundunt p̄ aquaz. sed
fumalis euaporatō nō potest referri p̄ aquam.
ergo odor nō est fumal euaporatō. Et q; nō sit
fumus vl̄ vapor. pbat p̄hus duabus ratōni
bus. Prima ratio est. quia vapor pertinet ad
aquā. que non est odorabilis absq; cōmixtiōe
siccī. s; vapor et fumus nō possūt ēē in aqua. q;
p̄ aquam refertur odor. ideo odor non est fu
mus neq; vapor. Secūda ratō est. quia simi
liter est dicere odorē ēē vaporē. sicut est dice
re q; colores dicantur deflutiones p̄uorū kor
porū. sed illud non bene dicitur de colorib⁹ vt
dictū est. q; istō non bene dicitur de odorib⁹
Nā sequeret q; vñ usq; sensus eēt quidā ta
ctus. verū est tamē q; odores vsq; ad aliquaz
certam distantiam quando q; cum fumali eua
poratōe referuntur. non tamē semper. q; odo
res ad aliquam distantiam referuntur et diffū
duntur ad quam diffundi non potest fuma
lis euaporatō. dato q; corpa odorabilia ex
toto resoluerentur in fumalem euaporatōem
quod pbat cōmētator. quia vultures a ma
xima distantia. s; a quingentis miliaribus ve
nerunt ad cadānera mortuorum in bello troy
ano. Ex dictis infer philosophus quandam
conuenientiam inter saporē et odorē. nāz si
cut siccū terrestre lantum vl̄ lotum p̄ humi
dum a queum facit saporē. ita euchimū sic
eo impressum facit odorē. Et idō cōsimilia
ter sumuntur species odoris sicut species sapo
ris. excepto q; non dicitur odor amarus. s; di
citur odor putridus. Sicut enī sapor amarus
est difficilis potatōis. ita odor putridus est
difficilis odoratōis. et p̄pter hoc frigus elēat sa
porē sicut exterminat odores. p̄pter dictā cō
uenientiam. quia remouet calidū qd̄ cāt vitā
q; passionem.

Dubitat p̄mo. quare boni odores con
fortant cerebrum. Dm q; causa est. quia do
lor capitis prouenit ex nimia frigiditate cere
bri. et in odore est quedam caliditas. ideo dic
tum est q; organum olfactus factū in actu ē de
natura ignis. et sic p̄ illam caliditatē odores cō
fortant cerebrum

Dubitat secundo. quare odorifera non
sunt ita magni odoris tēpore frigido sicut tē
pore calido. Dicēdū q; causa est. quia calidū
commouet et nutrit. frigidum vero est destruc
tiuum calidi et cōglutinat corpa. ideo diminu
it et exterminat odores. quare cōglutinata p̄ fri
gus nō possūt respirare odorē

Dubitat tercō. q; hō nō odorat corpa q̄ p̄us
comedit. et ali; q; nō comedunt. bene odorant

similia corpora sicut patet de alijs Ratio ē. qz in talibz organū olfact? ē actua tū spēsbus tal' odoris. Et int' qñs phibet extraneū iō nō p' odorare illa v' alia corpora filia v' nō ita pfecte sicut alij qui nō comederunt.

Ad rōes an oppositiū. Ad pma patz solutio ex dñs Ad scōaz et tertiā dz q' bene pbāt q' odor vsqz ad deter/minatā distāciam ex ferē cū quadā fumali ena/pozatōe. iō a vento impediri p' Et iā confortat cerebz nō tamē ē euaporatio fumalis formali ter sed tñ materialiter.

Spēs at odorabilis due sunt. n̄ em sicut qdā dicūt: nō est spēs odora/bilis. s̄ iunt. Dēminādū at quō sunt. z quō nō sunt. s̄ qdē em ē fm saporē ordiatū ipoz. sicut dēm est. Et delectabi le z triste hñt fm accñs. Qm em nutri tui passio ē apperētibz qdē delectabiles odores corz sūt. plenis at z nihil egēti bus nō delectabiles neqz odores Et ef ca hñs odores qbuscūqz nō delectabi l' neqz his. Quare iste quidē velut dixi mus fm accñs qdēz hēbit delectabile z triste. pp' qd oibz sūt cōes aialibz Qui dam at fm ipos delectabiles odorz sūt quēadmodū illi q' floz. Nihil em ma/gis v' min' ad escā sequit' nec pferunt ad desiderū qēqz. S3 p'ruū magis v'z em est. qdē qmpe. vitupans Traciū dix it Qñ lente decoqs. nō ifundas. myriō Qui at nūc p' miscēt ad potatōes tles viures vñ faciūt p' vsū delectatōni. donec vtiqz a duobz sensibz fiat delec tabile. quēadmodū vñū z ab vno. s̄ q' dem igit odorabile p'ruū hoīs est. Qui aut fm saporē ordiat' z alioz aialiu sicut dēm est p'ruū. Et illoz qdē qz fm accñs hñt delectabile diuidūt spēs s3 saporē. isti aut nō iam pp' naturam ipi' eē fm ipaz delectabile aut tristem. Causa aut ē p'ruū eē hoīs talē odorēz pp' frig'. qdē circa cerebz. frigidō enī nafa exñte cerebro z sanguie q' circa il lud i angustis venis exñte s'biliz puro de facili aut ifrigidabili pp' qd z cib;

fumositas ifrigidata. pp' locū ifirmā ria rbeumata facit hoīb? pp' qd scā ē ista spēs odoris. Nihil em aliud ē op' ipi' q' s. Hoc at facit manifeste em delectabi l' exñs z sicc' z humid' multonēs in firmās ē Qui at ab odorē s3 seipz odo rifici quocunqz se hēat vtil' vt est dñe sp. Et pp' s̄ fit p' respiratōez nō oibz s̄ hoīb? z sanguinē hñtib? velut qdru pedib? z magis p'icipantib? nafa z ae ris: Ascendētib? namqz odorib? ad ce rebz. pp' leuitatē caloris q' in ipi'. sa/nit' hñt circa locū hñc Odoris namqz v' nafa calida ē. Tñ a nafa respira tōe ad duo. vt opose quidē ad toratis adiutorū vt aduētie ad odorē respi rante em. sicut ex transitu scit p' n ares motū: Prop' aut hoīs nafa tle gen' odoris. qz pl' cerebz z hñidit' h3 alijs aialibz vt fm mgnitudinem. pp' s̄ em z solū vt ē dñe alioz aialiu hō. z gaudet floz z tñū odorib? p' mēsurat em corū calor z mor' ad hypotē e' q' i loco fri/giditat' z hñiditat' ē. Alijs vō qñqz pulmonē hñt p' respirare alit' gñis o/ toris sñi dedit nafa. vt n̄ duo sñia fa/ ciat. sufficit em. Qm qdē z vt respirati b? quēadmodū hoīb? v' trozūqz odora biliū his alfoz solū exñs sēf. Que vō nō respirāt q' qdē hñt sensū odorabil' manifestū ē. Et em p'ices z etomozū ge nus oē diligēt sēnt de lōge pp' nutriti uam spēm odoris remota multū a p/ pa escaquēadmodū apes faciūt ad mel z puaz formicaz gen' q's vocāt qdēz seipas z marinoz purpurez alioz m' ta tñū aialiu. acute sēnt escā pp' odo rem. Prop' qd vtiqz dubitabit aliqs quō sēnt odorē. si spirantib? qdē oib? sit spirat' vno. Hoc. n. videt' i respiran tib? accñs oib? illoz. aut nllū spirat sē tiūt tñ. si si aliqs p' qñqz s' illi? s̄ at ē possibile Odorabil. n. olfat? illa vō n̄ s̄ sñit. S3 nō forte eodē mō Sed res pirantib? qdē spirit' anfert supiacens

quēadmodū coopculū qdā. Quare
n̄ sēnt n̄ respirātia. his at̄ n̄ respirāti
b? ablatū ē h̄ quēadmodū i ocul: Que
dā em̄ aialū h̄nt palpebras: quib? nō
reuelatis mīme p̄nt videre. Que at̄ h̄nt
duros oculos. nō h̄nt. Quare nō egēt
ullo quo illa reueler. s̄ vidēt a factate
exīte in ill' statim. Sūl' at̄ r alioz aiali
um qd̄libet nō idignat de his q̄ fm̄ se
ip̄a fetidoz fm̄ odorē. nisi qd̄ accidar
corruptiū exīis. ab his at̄ corrupitur
Sūl' quēadmodū r hoies a carbonū
fumo patiūtur grauedinē capis. r cor
rumpunt mltoties. sic r a vīte sulfu
ris. r corrupunt alia aialia: r fugiūt p
ter passionē. Ip̄am at̄ h̄ seip̄am nō ci
nūt feditatē. quīs mltā crescētū feti
dos h̄nt odores. nisi qd̄ pferat ad gu
stū vel ad edulū ill' Quidē at̄ sensus q̄ ē
odorādū i pibus exītib? sensib? r nūe
ro h̄nt medū ip̄aris. r ip̄e medi? est
tactiū. quēadmodū tact? r gust? r p
alia sensitiū. velut visus r auditus.
Quare r odorabile nutritiū ē passio
qdā. hoc at̄ in eodē gñe. r audibil' at̄ r
visibil'. Quare r in aere r in aq̄ odorā
tur. Quare ē odorabile cōe aliqd̄ horū
amboz: qd̄ r tactuali inē r pspicuo et
audibili. Quare rōnabil' alūāta ē sicc
tati in humido r fusili velut tictura q̄
dā ēē r lotura. Qūo qdē igit' spēs oz di
cere. r quō n̄ oz odorabil' in̄ sit dcm̄.
Qd̄ at̄ qdā pythagoricoz dicūt. nō
ē rōnabile. Nutriti nāqz dicūt qdā aia
lia odorib? Primū qdēz em̄ videam?
qm̄ cibū oz ēē ppositū: Et em̄ ea nutri
ta nō sunt simplicia: q̄rez supfluitas sit
cibi aut in ip̄f aut extra. sicut in plātis
Ampli? dō neqz aq̄ vult ip̄a sola nutri
re in cōmīcta exīs. Corpale em̄ aliqd̄
oz ēē pstitutū: Ampli? mltomin? rō
nabile aerē corpulētū fieri. Cū his at̄
qm̄ oibus est aialib? loc? receptiū? cibi
a quo qm̄ cib? ingredit'. recipit corpus.

Odorabil' at̄ sensitivū in capite r cum
spūali intrat fumositatē. Quare ad spī
ratiū vadet vtiqz locū. Qd̄ igit' nō
cōfert ad nutritiū odorabile fm̄ q̄
odorabile manifestū. Qd̄ at̄ ad sanita
tem r ex sensu r ex dict' manifestū. Qua
re qd̄ sapor in nutritiū r ad nutritiū
hoc ē ad sanitatē odorabile. Scdm̄ v
nūqz qdē igit' sensitivum det ermine
tur hoc modo

Querit vndecimo Utz spēs odoris
bene distinguant scdm̄ spēs sa
poris. Arguit pmo q̄ nō. qz odor r sapor
sunt diūsa sensibilia. q̄ habent distinctas spēs.
et p pns spēs odoris nō distinguūt fm̄ spēs sa
poris. Scdo sic. aliq̄ sunt odores qui nō
sequūt saporē ita qz corpa emittēdo illos odo
res nō sunt nutritiua nec lapida vt pz in flori
bus herbar' q̄ in talib? nō distinguūt h̄ ppor
tionē ad spēs saporis.

In oppositū ē p̄sa in lra p rñsione. Sc
endū pmo. qz postqz p̄sa oñdit generatōem o
doris. h̄ psequenter oñdit distinctōem spēs eius.
pmo ponēdo dnas ei' spēs in gñali. nā odor
sistit in mīctōe siccū cū humido mediāte calido
et qz est qdā humidū nutritiū. aliq̄ p̄o non
fm̄ h̄ duplices distinguūt odores. qdā em̄
psequūt saporē r nutritiū. Alij vero p̄se
quunt humidum nō nutritiū.

Sciendū scdo. qz odores psequentes hūidū
nutritiū nō sunt delectabiles fm̄ se h̄tm̄ p acci
dens. pz qz sunt delectabiles aialib? cibo idigent
bus. nō aut aialib? cibo repletis. q̄ nō sunt fm̄ se
delectabiles. qz qd̄ fm̄ se est tale cuiqz cōpaf
sp̄ est tale. Sed habent delectabilitatem per ac
cidens in q̄tū aial appetit nutritiū vlt nō ap
perit. Et qz tales odores psequuntur nutritiū
tū ideo animal a remotis p illos odores nu
trimenti discernit cōueniēs sicut p saporē dis
cernit nutritiū pūctum. Et qz nutritiū
est cōueniēs omnibus aimalibus vt supra dic
tū est. ideo oia animalia peipiūt h̄mōi odores.

Aduertendum tamē est qz discernere nutri
menti a remotis p odorem debet solum intelli
gi de unimalib? pfectis que mouent. pgressiue
et querūt alimētum a lōge. ceteris aut animalib?
bus sufficiūt gustus r tactus ad discernendū
cōueniētiam vlt discōueniētiam nutritiū. dum
tamē est coniunctum.

Scdm̄ 3o. qz odores isēqntes hūidū n̄ nutritiū

sicut odores floz sunt fm se delectabiles. quod probat phs qz appetētes cibū istis odoribus nō magis delectant qz repleri. Etia nō pferūt ad delectandū cibi sicut aliq odores. sed magis pira- rium accidit. Nā qñqz p admixtōem illoz odo- rū reddīt cib⁹ indelectabilē ⁊ frequēter corpa ha- bentia tales odores sunt mali saporis. Cui⁹ sig- nū inducit phs de dicto cuiusdam phi qz vitu- perabat curipedē qz eo qñtē cibaria sibi delectabi- lia sic dicēdo qñ lentē decoqs nō infūde miris id est vngentū suauit redolens ⁊ qzuis h aliq faciāt. hoc em vt dicit phs est ppter p̄suetudinē et faciūt violētiam natūali delectatōi vt pueni- rent ad h qz idē sit delectabile duob⁹ sensib⁹. scz gustū ⁊ olfactū.

Sciendū q̄rto. qz odores fm se delectabiles p̄p̄ū sunt in hoib⁹ qz hñt in eis delectatōem vel tristitiā. ⁊ q̄rtū ad hoc odorat⁹ hoim excedit ol- factū alioz aialū. licet circa odorē nutrimen- ti bruta hñt odorē magis acutū. Rōnem dat phs qz hō maximū hz cerebz qd est frigidū sz isti odores hñt caliditatē qre sursum eleuant et qñtē t̄pare frigiditatē cerebz ⁊ pferūt ad sanita- tem si debito modo sumant si tñ supflue sumā tur pñt grauare caput nimis calefaciēdo cere- brū ⁊ faciēdo nimis magnā resolutōem humo- rū vñ reuma cāf. Nec valet dicere qz odores p̄- seqntes nutrimentū sufficiēter pñt t̄pare frigi- ditatē cerebz ⁊ pferre ad sanitatē qz illi de p̄e magis aggrauāt caput ppter supflūā hūidita- tem ⁊ p supflūā siccitatē qz cū fumo nimis gro- sso deferunt.

Sciendū q̄nto. qz inter aialia diūstas ē in modo odorandi qz hoies ⁊ bruta hñtia calidū sanguinē odorāt cū respiratōe. Iō respirare in eis ad duo valet scz ad refrigeriū cordis ⁊ ad p̄cipiendū odores. Et istd contigit qz iuxta or- ganū olfact⁹ hñt qd daz coopcū qd p respira- tiōē retrahit sine p̄ attractionē aeris ⁊ nisi re- traheret nō odoraret. Sed alia sunt aialia qz p̄- cipit odores sine respiratōe. qd pbat phs in aialib⁹ aq̄ticis. ⁊ in aialib⁹ habitantib⁹ in terra vt sunt apes fornice ⁊ silia. ⁊ hec aialia nō hñt velamē supra orga⁹ olfact⁹ sicut hñt alia. Nec tñ sequit qz olfact⁹ illoz differat sp̄ ab olfactu a- lioz aialū. qd pbat pmo. qz odorabile in oi- bus istis ē eiusdē rōis g ⁊ olfact⁹. Scdō qz qdam sunt aialia hñtia palpebras tāgentes o- culos. qz nō pñt videre nisi palpeqz eleuāt. Alia sunt hñtia oculos nudos qz nō hñt palpebras iō statū vidēt visibili p̄sentato ⁊ tñ in oib⁹ vis⁹ ē eiusdē sp̄ci. g sñt est de olfactu.

Cōclusio p̄ma odores floz nō distiguunt

sp̄ fm p̄portōem ad saporē sz ipos distinguit homo fm diūsa odorabilia. p̄mū patet qz tales odores non consequūt saporē neqz nu- triūt igit ⁊c. Scdōm patet. qz noia illis speciebz non sunt iposita sed circūloq̄mur fm diūstas. tē odorabilia vt aliq sūt odoēs lili aliq rosaz. Cōclusio scdā. odores cōseqntes nutrime- tum sine p̄ acadēs delectabiles specie distinguūt scdōm species saporis. patet qz sapor ⁊ tal odor causant ex cōmixtione calidi ⁊ sicci ⁊ hñt mag- nam affinitatē inter se. ergo tales odores disti- guunt p̄ hñtudinē ad saporē vt iam dictū fuit in capitulo p̄cedenti.

Dubitat p̄mo. Utrū olfact⁹ mediat inter se- sus tactantis ⁊ sensus p̄gnoscentes per mediū extraneū. Respondet qz sic. numer⁹ em sensus est q̄narius ergo non potest diuidi in duas p- tes equales sed in medio manet olfact⁹ qz cū gu- stu ⁊ tactu conuenit quia percipit odores qz ad nutritionē conueniūt. sz cum visu ⁊ auditu cō- uenit in q̄rum percipit per mediū extraneū. Odoēs em deferūt p̄ aerē ⁊ aqz sic soi ⁊ colōēs.

Dubitat scdō. Utrū odor sit nutritiu⁹. Respondet philosoph⁹ qz non cōtra p̄tagori- cas. probat p̄mo quia omne qd nutrit est cor- pus mixtum. sed odor non est huiusmodi ergo

Secundo in animalibus nutrimentū fer- tur ⁊ recipit in stomacho sz odores non vadūt ad stomachum sed directe ad cerebz igit.

Dubitat tercio. Utrū odores floz a so- lo homine percipiant. Uidet qz non qz bruta fugiunt tales odores quando sunt fridi. Re- pōndet philosoph⁹ qz sic. Et ad obiectionem dicit qz bruta non fugiunt tales odores de per se sed per accidēt solum in q̄tum sunt corrup- tui. Odor em causatur ex sicco calido ⁊ humido. sed odor fetidus prouenit quando qz ex mala p̄portione qualitatum ⁊ sic cum ta- li odore medium recipit illam dispositionem corruptiuam illoz animalium ideo fugiūt talem immutationem per tactum magis qz p̄ olfactum. Sicut em homines patiuntur a fixo carbonum propter eius intemperantiam et aliquando coramputant sicut etiam ex fumo sulphuris.

Dubatur quarto. Quare homo fm q̄ti- tatem sui corporis habet maximū cerebz dōz qz causa ē vt frigiditas cerebz temperet calorem cordis. Alia est causa vt in homine organa sē suum interiorum perfectiori modo distingua- tur quia illi sensus in homine requiruntur per- fectiores quia subseruiunt intellectui. Ra- tiones ante oppositum solute sunt ex dictis.

Biſciat aut aliq̄s. ſi oē corp⁹ in i-
finita diuidit. ⁊ paſſiones ḡ ſenſi-
biles. puta color ⁊ ſapor. ⁊ odor. ⁊ gra-
uedo ⁊ frigiditas: ⁊ calidum ⁊ leue. ⁊
duz ⁊ molle. aut i poſſibile. Actiuum
em̄ eſt vnūq̄q̄ ipſoz ſenſus In es em̄
q̄ poſſunt mouere illū dicunt oīa Qua-
re necariū ſiuz in iſinita diuidi. ⁊ oēm
magnitudinē eē ſenſibile. Im poſſibile
em̄ albū q̄dē videre. Nō at q̄m Si em̄
nō ſic. vtiq̄z p̄tinget aliq̄d corp⁹ nullū
hñs colorē neq̄z ḡuedinē neq̄z talē ali-
am paſſionē Quare nec oīo ſenſibile. ſi
em̄ ſenſibilia ſunt: ſenſibile igit̄ erit p̄po-
ſitū nec ex ſenſibilib⁹. ſi necē. Nō em̄ ex
mathematicis. Ampli⁹ cui adiudicabi-
m⁹ hoc. aut p̄noſcem⁹ niſi itellctū. ſi n̄
intelligibilia. Nec em̄ itelligit itellct⁹
q̄ exi⁹ nō p̄ ſenſu. Sz ſi h̄bñt ſic. videt̄
teſtificari ill⁹ q̄ diuiſibiles faciūt m̄gni-
tudies. Sic q̄dē vtiq̄z ſoluet̄ ſmo. ſi h̄
im poſſibile. dictū ē em̄ pus in ſmoni-
bus q̄ ſunt de motu. De ſolutōe at̄ cor-
p⁹ ſi maifeſtū erit. ⁊ q̄re terminate ſpēs co-
loris ⁊ ſaporis ⁊ ſonoz ⁊ alioz ſenſi-
biliū. Quoz q̄dē em̄ ſunt vltia. necē ter-
miata eē q̄ int⁹. p̄traria at̄ vltia. oē aut̄
ſiſibile h̄z p̄riatē. velut i colore albū ⁊
nigz: in ſap ore d̄ſce ⁊ amar. ⁊ i alijs
itaq̄z oib⁹ ſūt vltia q̄ p̄ria. Cōtinū q̄dē
igit̄ ad iſinita diuidit̄ iequalia. ad equa-
lia vō finita. Qd̄ at̄ nō ſm ſe p̄tinuum
i ſpēs ſiras Qm̄ ḡ paſſioēs q̄dē vī ſpe-
cies dōm. Exiſtūt at̄ i p̄tinuitate. ⁊ in
his ſumēdū. q̄z qd̄ pōtia ⁊ qd̄ actu ali-
ud. Et p̄p̄ h̄ decimū milleſimū milij la-
ter viſū. q̄uis viſus ſupueiat ⁊ q̄ in dye
ſi ſon⁹ latz. q̄uis p̄tinu⁹ exñs audīt oīs
cant⁹. Diſtātia vō int⁹ exñs ad vltia la-
ter. Si ſr at̄ ⁊ i alijs ſiſibilib⁹ pua oīo
Potētia nāq̄z viſibilia ip̄a. actu at̄ nō
q̄m nō ſepuuerit. ⁊ em̄ inē potētia q̄ p̄-
dal⁹ bipedi. actu itaq̄z diuiſa. Separe
at̄ tate ſupabūdātie ronabl⁹ vtiq̄z ⁊ re-

ſoluūtur i p̄tinentia. velut mim⁹ ſapoz
mari iſuſus. Quinimo q̄m neq̄z ſenſ⁹
ſupabūdātia ſm ip̄az ſiſibil⁹. nec ſepara-
potētia inē certiori ſupabūdātia. nec
t̄m ſenſibile ſepatū erit actu ſēiri. ſi t̄m
erit ſenſibile: potētia em̄ eīa actu erit
adueniēs. Q̄ q̄dē igit̄ q̄dā m̄gnitudi-
nes ⁊ paſſioēs latēt. ⁊ p̄p̄ quā cām. ⁊
q̄m ſēſibilia. ⁊ q̄m nō dēſm ē. Cū at̄ v-
tiq̄z inextia ſic q̄ta q̄daz ſunt. vī actu
ſenſibilia ſunt. ⁊ nō ſolūq̄m toto. ſi ſcor-
ſum finita necēſe eē ſm aliq̄e numez
et colores. ⁊ ſapores. ⁊ ſonos.

Querit duodecimo. Utrū q̄lirates
ſenſibiles diuidat̄ in iſinitū
Arguit̄ p̄mo q̄ ſic. q̄z q̄lirates ſenſibiles diui-
dūt ad diſpōem ſuoz ſiectoz. ſi ſiecta ſunt i
iſinitū diuiſibilia ḡ rē. Sēdo ſic. niſi ſic ſe-
q̄ret̄ q̄ aliq̄d corp⁹ eēt nō hñs colorē vī aliam
paſſionē. p̄ns ē ſm q̄z ſeq̄ret̄ q̄ corp⁹ ſenſibile
eēt p̄poſitū ex iſenſibilib⁹ qd̄ ē falſuz q̄z corpa
mathematica nō ſūt p̄ncipia corpm ſenſibiliz
Tercōsk. aīa n̄ra nata ē p̄noſcere oīa ſenſi-
bilia p̄ ſenſuz ⁊ itelligibilia p̄ itellctū. ſi ḡ ali-
aliq̄d corp⁹ eēt iſenſibile ſeq̄t̄ q̄ nō p̄noſcat̄ p̄
ſenſuz. ḡ ſi p̄noſcat̄ h̄ erit p̄ itellctū. ſi h̄ ē im-
poſſibile q̄z itellct⁹ niſi p̄noſcit niſi p̄ ſen-
ſuz ḡ t̄le corp⁹ eēt p̄nit⁹ ignotū ⁊ t̄m niſi q̄lita-
tes diuidat̄ i iſinitū op̄tebit̄ aliq̄ā m̄gnitudi-
nem eē iſenſibilem.

In oppo⁹ arguit̄. q̄z vnūq̄q̄ p̄p̄oz ſenſibili-
um ē actū in ſenſum. p̄p̄ia n̄ h̄ em̄ p̄ſiſtit rō cu-
iaſlibet ſenſibil⁹ q̄ p̄t̄ mouē ſenſū. ḡ ſi ſenſibilia
ſunt i iſinitū diuiſibilia cū ſentire ſit qd̄dam
moueri a ſēſibili ⁊ mot⁹ q̄ ſit ſm magnitudiez
iſinitā ſiſinitus ſequit̄ q̄ ſentire eēt i iſinitū
tum diuiſibile qd̄ eſt falſum.

Sciēdū p̄ q̄ poſtq̄z p̄hs tēſmianit̄ de orgais
et obiectis ſenſū. h̄ p̄nr tēſmianit̄ tres q̄ſtiones
circa ſenſū ⁊ ſēſibilia. p̄ia ē p̄ns q̄ſtio de ſēſibi-
lib⁹ Sēda q̄ſtio ē circa imutaoēs ſenſus a ſē-
ſibilib⁹ Tercia ē circa ip̄m ſenſum

Sciendum ſecundo. q̄ ſenſibilia ſunt du-
pliciter diuiſibilia. vno modo ſm formam et
ſpecie. ⁊ iſta diuiſio ſit p̄ncēs d̄rās cēntiales in
ſpecies. Alio modo ſunt diuiſibilia ſm q̄reci-
piuntur in continuo ad cuius diuiſionem ma-
terialiter diuiduntur. Continuum autem du-
pl̄r p̄t̄ p̄ſidēari. vno p̄ſice p̄nt̄ p̄ſiderat̄ cū q̄li-
tatib⁹ ſenſibilib⁹. ⁊ illo mō n̄ ē diuiſibile iſinitū

tu qz dabilis est minima caro vt dicitur primo philosophi
cor. Alio modo considerat mathematice scilicet solū sibi
rōe q̄litas. et hō modo p̄terit dupliciter diuidi. vno
qz p̄tes eq̄les. sic autē nō diuidit in infinitū nisi
ambae p̄tes fuerint infinite. Alio modo p̄tes ine-
quales. et hō modo p̄terit diuidi in infinitū

Sciendū tertio. qz q̄litates sensibiles q̄ sūt
qdā forme et spēs nō sunt infinite sicut se tū exis-
tūt in p̄tinuo vt in s̄iecto ad cuius diuisionē p̄-
necis diuidunt. Itē sicut in p̄tinuo aliqd ē in
actu sicut p̄s separata et aliqd in potētia sicut p̄s
in p̄tinuo et nō ē q̄ nō est separata. ita etiā in hōi
q̄litas p̄s separata ē in actu et nō ē ita actu p̄ter sen-
tiri. p̄s hō nō diuidit in potētia. et sic nō senti-
tur in actu q̄uis em̄ audiat aliqd totū canē cō-
tinuū latz in p̄auditi aliqd p̄ modū p̄tū de cā-
tu. Ita etiā dōm ē de organis sensibilibus. sunt
em̄ sensibilia nō in actu sed in potētia nisi q̄n se
pantur sicut in magnitudine bipedali potētiā
est linea pedalis et in actu q̄n diuidit a toto Ex
dictis p̄z falsitas aliquoz mathematicoz dicitur
p̄m qz nullū totū sūt videt sed visus currit per
p̄tes diuisibiles ac si videre eēt p̄tinuū sicut et
monere. Decipiuntur em̄ qz p̄tes p̄tinua nō sunt
actu visibiles s̄z solū potētia. vñ visus vñ to-
to visibili vt quodā indiuisibili in suo ḡnēni
si forte vñ p̄terit diuisis vt nō diuisi sicut dū
sigillatim inspicit vñ p̄terit postulat. Sytū ad
huc nō p̄cedit vsqz ad q̄scūqz minas p̄tes. qz
sic sensibile diuidet in infinitū qd ē in cōuētiōe

Cōclusio p̄ma. q̄litates sensibiles nō sūt in
infinitū diuisibiles s̄z formā. p̄z qz q̄litates ad
inuiće p̄riant sed in om̄i cōtrarietate rep̄iūt ex-
trema marie distare circa illū gēnē q̄ extrema sūt
finita sed finitis extremis ōz media eēt finita p̄-
mo postior. Aliter nō fieret trāsitiō de extremo
in extremū. q̄ spēs medie nō sunt infinite vt in
albū et nigrum. et sic de alijs.

Cōclusio scda. q̄litates sensibiles nō sunt in
infinitū diuisibiles s̄m diuisionē q̄ritatiuam
patz qz diuisione tali diuidit ad diuisionē p̄-
tinuū. qz s̄tus corp̄alis diuidit s̄m diuisionē
magnitudinis. q̄ cū s̄tus naturalis sit corp̄ea sic ē
finita. qz requirit debita q̄ritatē in materia. sc̄qz
retur si sensibilia diuiderentur in minima separata
qz statim p̄uerterent in cōuētiōe vt in aerē vñ in
aquā. sic p̄ua gutta olei piecta in mare p̄tūt in
aquā maris q̄ nullū corp̄ naturale h̄ns foras
cōcurrēt ad suū cōtētiōē in q̄tū h̄mōi in infi-
nitū diuidi potest. nā debilitat vñ intētiō qz
statim cōuēteret in aliū. Scdo p̄bat ex p̄te ē-
sus qz quāto s̄tus sensitiua ē excellētiō et tātō p̄-
cipit mino et immutacōem. itē sensus indiget ex-

cellentia in s̄tute ad hoc qz sentiat talis immu-
tatio. Sed potētia sensitiua nō fert in infinitū
sicut nec alie s̄tutes naturales ergo si corp̄ora
sensibilia diuiderent in infinitū nō semp inue-
nirēt supabūdantiā sensus in excellētia virtu-
tis s̄m supabūdantiā puritatis sensibilibus alia
virtus sensitiua esset infinita qd ē falsū. Vñ
tamē est qz p̄terit eēt quēdā magnitudines qz p̄ter
eorum puritatē lateat sensui et q̄tū est de se habent
potētiā actiua ad immutandum sensum et sic
nulla ē magnitudo insensibilis ex p̄te sui licet
aliqua sit insensibilis p̄pter sensus debilitatē
Et dictis p̄z respōsiō qz q̄litates sensibiles diui-
dunt nō in infinita p̄tes actu sensibiles nō tū
repugnat quin diuidūt in aliq̄s p̄tes qz p̄ter
sui puritatem nō possunt sentiri p̄pter debilitatē
s̄tutis sensitiue q̄uis tamē de se sunt sensibiles
et ex p̄te sensus eēt sensibiles actu per cōpositiō-
nem cū alijs sensibilibus et ex talibus p̄stituit s̄-
sibile et nō penitus ex insensibilibus

Ad rōes an oppositiū. Ad p̄mā dicitur
qz corpi in q̄tū ē cō-
tinuum non repugnat diuisio in infinitū sed si
bi repugnat vt est sub forma naturali q̄ necessa-
rio requirit determinatā q̄tū materię. Ad se-
cundā dicit qz corpi sensibile componit ex sensi-
bilibus s̄m potētiā et in ea potest resolui.
potest em̄ diuidi s̄m p̄tes ita paruas qz p̄uerit
tur statim in corpi cōtinuū et nō possunt per se
p̄manere. Ad terciā dicit qd aliquod corpi
potest diuidi in partes ita paruas qz non sunt
sensibiles nisi s̄m potētiā. nec oportet qz om̄-
nia indiuidua alicuius speciei cognoscantur a
nobis. Ultra dicit qz possumus venire in cogni-
tionem talium p̄ intellectū et p̄gnitōe speciei.

Obijciat autē vñqz aliq̄s igit. p̄-
uenerūt autē sensibilia vel mori qui a
sensibilibus qualitercūqz fiat sensus. cu
operent in mediū p̄mo. quēadmodum
odor videt facere et sonus. p̄terit em̄ pri-
us sentit aliqd odorē et sonus postior
ictu venit graue ita et visibile et lumē. q̄
nequēadmodū et s̄m p̄terit attigere
p̄terit qd a sole lumē ad mediū p̄usqz ad
vñū aut ad terrā. Putabit aut vñqz
hoc rōnabli accidere. Motū em̄ videt
ab aliq̄ i aliqd Quare necē qdā tps
esse in q̄ mouetur ab altero in alterum
tempus autē om̄e diuisibile. q̄re erat
quādo nō videbatur. s̄ adhuc ferebat

radi? in medio: Et si omne siml audit z
auduit: z oio sentit z sensit. z nō ē ge/
neratio eoz. s. sunt absq. fieri. in nihil
min? quēadmodū son? iā scō ictu non
dū apd auditū. Manifestat at b z lfarū
trāfiguratio. quēadmodū scā latōe in
medio: nō em dēm videt auduisse: qz
transfigurat aer? elar? q. licet color z lu/
mē. Nō em in eo q. quocūq. bz. b vidz
b vo videt. quēadmodū eq. lia sūt: Mul/
lū em oz alicubi vtrūq. eē eq. lib? em fa/
ctis nō differit v? ppe v? lōge ad iuicem
eē. Al? circa sonū qdē z odorē b accide/
rōnabile. quēadmodū em aer z aq. pti/
nua qdez. p. biles aū ambor. motus.
ppter qd z est qdez vtridē audierat p/
mus z extrem? z odorē: ē at qno non
videt at qbusdam eē obiectio z de his
Impossibile em dicit qdā aliū p aliū
idē audire z videre z odorare. Nō em
possibile eē mltos z scorsū exītes au/
dire z odorare. Incipiēs em ipz ipz
eē: v? mouens p mū. puta cothonū v?
th? v? ignēz eūdez z vñū nūero senti/
ūt omis. Id at qd iā p pū. aliter nūero
spē at idē. Quare sil mlti vident z odo/
rāt z audiūt. Sūt at neq. corpab. s. pas/
sio z mor? qdā. nō em vtrūq. b accideret
nec sine corpe. De luie at alia ē rō. p in
eē em aliqd lumen est. s. nō mor? aliqd
Oio at nec sil i alfarōe se bz z latōe
lata. nāq. rōnabilr i medio p? attigūt:
Tid. f. at son? lati esse cuiusdaz mor?. q.
cūq. vo alfarā nō adhuc silr. Cōnigūt
em sil totū alfarā: z nō dimidiū p? ve/
lut aqm sil oēm coagulari. At nō si fue/
rit mltū. qd calesit aut coagulat. hituz
ab hito patit. p mū aū ab ipso faciente
transmutari necē z sil alfarā z hito. Et
set aū vtrūq. z gustac. quēadmoduz o/
dor si i huido eēm? z remoti? aū tan/
gere sentirem? Rōnabilr aūq. est inf/
mediū sensitū nō sil oē pa. it. nisi i lu/
mie p p dicitā dicim? ppter hoc aū z

dicim? videre. lumē autē facit videre

Querit ^{tercio.} Utz sensibilia
pri? veniāt ad sensum q. ad
mediū. Arguit p mō q. sic autoritate Empe/
dicētis q. lumē est qdā cor? q. pus venit ad
mediū q. ad visum. Sedo sic. multitudo lu/
minis in medio dz eē qdā mor? sed id qd mo/
uet in aliquo pus ē in timino a q. q. in termino
ad quē qnto p hicoz. q. mouet in tpe sed tps est
dimisibile q. lumē ē in tpe qz successiue diffun/
ditur per medium.

In oppositū ē p hō in textu. p rñsione. Scien/
dū p mō. q. post q. p hō rñsione p mā qstione
q. est de sensibilib? h. p nō accedit ad sedam q. est
de immutatioe sensus a sensibili qz vtridē in tpe.
tu qstio nō bz difficultatē de odoratu z audi/
tu. nā parz ad sensuz q. aliq. de p p sentitō do/
rem v? sonū quē nūq. sentiret magis distās et
ibi est successio. pus em sit ic? p cussionis q. cat
sonū q. son? veiat ad auditū sicut p p p p p q. p
cussionē p p p a lōge. Et qstio nō bz difficultatē
de gustu z tactu qz nō sentit p mediū q. itū. Itō
restat solum difficultas de visibili vtr? pus ve/
niat ad sūm q. ad mediū v? sil ad vtrūq.

Sciēdum scō q. visus differt fm p hō
ab auditu z olfactu duab? d: nōijs. Prima
dñā ē. qz odor z son? veniūt successiue ad sū
nā aer z aq. suscipiūt sonū v? odorē realr z se/
cū dū sūm iō nō mutāt in instātū sed successiue
sicut ē de motib? p p cōis vbi p mō p mō uet se/
cū dā z sedā tēcia fm quā dā successionez. Si
mltū in sono q. catū ex p cussionē quā dā actia z
silr de odore nisi qz imutatio odoris sit p altēz
eōem. S. immutatio soni sit p motū locale sed
lumē nō veit ad visuz p mltos mor? sibi iūicē
succedētes sicut appet in p cōe lapidis s. lu/
mē pūit ad sensum sbito. qz totū mediū ē vtri/
mate dispositū ad suscepiēdū lūmē iō tā sbito
suscipit q. nō est ibi successio sicut est in sono et
odore. Ratio differētie est quia qd recipit in a/
liquo p p p iō subiecto potest ibi p manere z esse
pncipiū actōis. sed qd recipit in aliquo v?
qualitas aduēcia nō potest in eo permanere
nec est pncipiū actōis quia vere forme sbitaria
les sunt pncipia qualitatū z oīm accitū. Itō
illa q. lūas recipit fm eē actuale p p p iūm in a/
liquo subiecto quē disponit subiectum ad for/
mam sbitariale cuius ē instrumētum sicut aq.
ratōe materie sue est susceptiua forme sbitaria
lis ignis iō calor recipit in aquam v? dispo/
nēs ipam ad formā ignis z remoto igne rema/
net aqua calida potēs adhuc calefacere. Similr

odor in aere recipit finem suum proprium et naturale. et sic mutatur aer vel aqua eucha in siccitate. et aer a percussione corporis inmutatur realiter. id est cessante percussione remanet in aere sonus. et etiam odor remoto corpore odorifero. eo quod per aeris inmutata a sono vel odore per se aliam inmutare. ita ut fiat diversus motus si bi invicem succedentes. Sed dyaphanum non est susceptivum formae sensibilis corporis lucidi. quod est prima ratio dicitur luminis. nec per receptorem huius disponit ad formam agentis. id est recipit lumen in dyaphano ut quidam quilibet aduertiunt. et non manet absente illuminatione. nec est principium actionis in alio. id est una pars aeris non illuminatur ab alia. sed illuminatur totus aer. a primo illuminatione quod per se exteoretur prout illuminationis. et sic est unum illuminationis et una illuminationis totum medium. Secunda ratio est. quod inmutatio soni commensuratur motui locali quod est successiva ratione magnitudinis per se habet. Si inmutatio ab odore est successiva. quod non inmutatur totum medium sicut. sed successiva. per plures enim motus fit inmutatio ad audientem. Et si alteratio habeat virtutem agentis super totum alterabile. non oportet quod successio eorum in ista alteratione. Locum tigit enim aliquid quod aliquid totum sicut alteret. et non per post prae. sic aqua congelatur per totum. Unum sicut in motu locali tempore commensuratur magnitudini super quam fit motus et sicut per diuinitatem. ita in alteratione per se commensuratur distantie terminorum et non magnitudini. quod magis tempore requiritur ceteris paribus ad hoc quod de frigido fiat calidum. quod ad hoc quod fiat de tepido calidum. quod minus distat a calido tepidum quod frigidum. Quare si sunt aliqui extrema inter quod non est medium oportet quod fiat transitus de uno in alterum sine tempore intermedio. quod est inter dictoria non est medium. nec inter per se et habitum. cum per se sit negatio foris. id est omnes mutationes quae sunt de non esse in esse vel de per se in habitum. vel e contra sunt instantanee. Cum ergo lumen non habeat per se in medio. sed cum per se per se oppositum est sibi tenebrosus. id est illuminationis fit sibi et id est oportet dicere de visione. Nam per se oportet dicitur inmutatur medium a visibili. et oculum a medio. Conclusio responsalis. sicut inmutatur organum et medium visus a visibili. per quod luminis nihil est per se. sed solum per se sibi opponitur tenebre. ergo illuminationis fit in instanti. et non per motum localem. vel per aliquam successione. sicut dicerem de sanatione. quoniam sanatio fit terminus motus alterationis vel localis. ita illuminationis non fit per alterationem successivam. tamen illuminationis habet modum alterationis. et sic non est alteratio. Qualiter autem alteratio est successiva et quilibet non. et quilibet per se per se dari hoc quod in per se de alteratione. cum hoc quod dicitur sicut philosophorum. scilicet quod movetur primum in terminum a quo. et per se in terminum ad quem terminatur est in octavo philosophorum.

Ad rationes ante oppositum. Ad prima dicitur quod illa autoritas non est tenenda. quod non est dicta ab experto in quibus huiusmodi. Ad secundam dicitur quod illuminationis non est motus. id est terminus motus localis. igitur est alteratio filis.

Et autem et alia quedam obiectio talis circa sensum. videtur contingit duos sensus sentire in eodem et indivisibili tempore vel non. Si autem spiritus maior motus minore repellat propter quod delata sit oculi non sentiunt si fuerint vehementer in aliquid intendentes vel timentes vel audientes multum sonum. Si itaque supponatur. et quod unum quod magis est sentire. simplex ex his quod mixtum. velut unum in temperatum. et melius coloris et nota solam. quod in dyaphanum. quod obscuratur se invicem. Si autem faciunt ex quibus unum aliquid sit. si itaque maior minore motu repellit. necesse si sit sint et ipsi mixti sensibiles esse. quod si solus esset auferret ei aliquid maiorem mixtionem. si quidem omnia simplicia magis sensibilia sunt. Si igitur equales fuerint alteri existeres. neutrum erit sensibile. obscuratur enim alter alterum. simpliciter autem non est sentire. Quare autem nullus erit sensus vel alter ex utroque. quod quidem et vide re fieri ex mixtis in quocumque mixceantur. Quoniam ergo ex quibusdam quidem fit aliquid ex quibusdam vero non fit. talia autem quod sit alio sensu. mixceantur enim quorum ultimum a per se. Non est autem ex alto et acuto unum fieri. nisi per se accessus. si non sicut ex acuto et quod ui symphonia. ergo nec sentire contingit ipsa sit. equales enim existeres ipsorum motus extremi habuerunt invicem. quoniam unum non fit ex illis. si vero in equales. melius faciet sensum. Adhuc si magis sit duo sentiet. utique aia uno sensu quorum unum plus velut acutum et quod. magis enim sit motus unum ipse ipsius quod duo sunt. puta visus auditus. uno autem sicut duo non est sentire. si non mixta fuerint. Mixtura enim unum vult esse. unum autem sit unum sentire. quod uno sensu per se actum sentire. videtur quod quidem enim numero quod per se actum unum. spe

cie at qui fm potētiā vn? .z. si vn? q̄ se
sus q̄ fm actū vnū illud dicet. z. misce
ri q̄ necē ipa. Qñ ergo nō fuerit mixta
duo erūt sensus q̄ fm actū. s. fm vnā
potētiā z. idiuisibile tps vnā necē esse
opatoem. vnus em q̄ ad semel vsus z.
mor? vnus. vna at potētiā. Qd q̄ p̄tin
git duo simul sēire vno sēsu. atvero si
ea q̄ sub eodē sensu sūt ipossibile si sunt
duo. palaz q̄ ad huc min? .q̄ fm duos
sūs p̄tingit sūt sēire. velut albū z. dul
ce. Videl? em q̄ idē vnū numero aīma
nullo alio dicere nisi in eo q̄ sūt. Qd at
spē vnū iudicāte sensu z. mō. dico at b:
q̄ forte albū z. nigrū alterz q̄ p̄prium
idē iudicabit? dulce z. amarū. idē q̄dē
ipe. ab illo at ali? .s. aliter vtrūq̄ p̄rio
rū. Qdē aut mō sibi p̄p̄is coelemētaria
puta sicut gust? dulce. ita vīsus albū. z.
sicut iste nigrū. ita ille amāz. Ampli?
si p̄rio? mor? p̄rij. sūt aut p̄ria in eodē
z. at homo nō p̄tingit eē. s. b. sensu aut v
no p̄ria sūt. velut dulce z. amarum. nō
vtrūq̄ p̄tingit sēire sūt. Silr at palā q̄
neq̄ q̄ nō p̄ria. hec q̄dē em albi sūt. hec
vō nigrī. z. in alijs sūt velut sapor: bi q̄
dē dulces. bi vō amari. nec q̄ mixta si
ml. p̄p̄tōnes em sūt oppositoz. v.
lut dyapason z. dyapēte. nisi sicut vnū
sentiat. sic aut vna p̄p̄tō extremita
tū sūt. aliter aut nō. Erūt em sūt hec qui
dē multi ad paucū. v. iparis ad parē.
hec aut pauci ad mlū v. paris ad im
parē. Si q̄ pl? adhuc distāt ab iūicem
z. dūit. coelemētariē q̄dē dēā. in alio
aut gñe q̄ q̄ in eodē gñe. dico aut pu
ta dulce z. albū voce coelemētaria. gñe
aut alia. dulce vero a nigro mlto apli
us spē differt q̄ albū. adhuc vtrūq̄ mi
n? cōtingit ipa sūt sēire q̄ q̄ gñe. q̄re
si nō hec. nec illa. Qd aut dicit q̄dā co
rū q̄ circa simphonias. q̄ nō sūt q̄dē p̄
tingūt soni. vidēt aut latēt cū tps in
sensibile fuerit. vtrū recte dicat v. nō. for

te em vtrūq̄ dicet aliq̄s z. nūc ex b. puta
bit sūt videre z. audire: q̄ infmedia tpa
latēt his. Aut hoc nō vtrūq̄ p̄tingit
tpus eē insensibile nullū neq̄ latere. s.
oia q̄cūq̄ p̄tingit sēire. Si em qm ipe
seipz sēit: v. alii in p̄tinuo tpe nō cō
tingit tūc latere. q̄ ē. est at aliqd in p̄
tinuo. z. tātū q̄ntū oīo insensibile ē. mani
festū q̄ tūc latebit vtrūq̄ si est ipe. ipm z.
qd videt. z. qd sēit z. si sentit. Ampli?
nec vtrūq̄ erit. nec tps nec vlla res q̄ sē
tit in q̄ nō sūt. q̄ in hui? aliq̄. v. q̄ isti?
aliqd videt. si q̄dē est aliq̄ magnitudo
z. tps z. rei insensibil? oīo. p̄pter puita
tē. si em totā videt z. sentit eodē p̄tinuo
tpe. nō eo q̄ in hui? aliquo auferat. a.
g. b. in q̄ nō sēit ab. Qd q̄ in hui? ali
quo v. istius aliqd. velut terrā videt to
tā. qm b. ipius z. in anno ābulat qm in
hac pte ipius. Atvero in. g. b. nihil sen
tit. eo q̄ q̄ in hui? aliquo. s. a. b. sēit. dē
totā sentire a. b. z. totā. Qdē aut rō z.
in a. g. sp. em in aliq̄ z. in aliqd. totū aut
nō est sēire a. g. b. Qia q̄dē igit sensibi
lia sūt. s. nō vident q̄cūq̄ sūt. solū at ma
gnitudo videt z. q̄ q̄ntū oz cubitoz a
lōge. s. nō videt q̄ntū q̄cūq̄ sūt aliq̄n idiu
sibile videt nō idiuisibile: dicta at c. cā i
anteriorib? de b. Q. q̄dē igit nullū est
tps insensibile. manifestū ex his. Be
pus aut dicta obiectōe p̄siderēdū vtrū
p̄tingat sūt p̄la sentire. aut nō p̄tingit. Si
mul aut dico in vno idiuisibili tpe ad
iūicē. Qmū q̄dē igit vtrū sic p̄tingit sūt
q̄tez ab altero at aīe sentire z. nō idiu
sibili. sic aut idiuisibili v. oī. ex nte p̄ti
nuo. Ql qm p̄mū q̄dē ea q̄ fm vnū sen
sū velut dico vīsus: si est alio sentiēns ali
uz z. aliū colozes. p̄lesq̄ vtrūq̄ ptes ha
bebit spē eas tēz. et em qd sentit i eodez
gñe est. Si at qz z. oculi duo dicat q̄s.
nihil p̄bitere. sic z. in aīa dōm: qz for
te ex his q̄dez vnū aliqd sūt z. vna opa
tō ipoz. Ibi at si q̄dez vnū qd ex amto

bus illis sentiens erit. si autem separati non sunt
se habebit. Amplius? et si unus idem plures erit
sic si quis scias indrutes dicat. Neque enim
opato erit sine virtute quam seipam: nec
absque hac erit sensus. Si autem in uno et
diuisibili sentit manifestum quod et alia: man-
gis ei pregebat si sit plura quam genere altera.
Si itaque alia quodam dulce. alia vero albus
sentit pre aia aut quod ex istis unum aliqd est
vel non unum. si necesse una enim quodam sensitiua
est pars. Cuius? illa unum? nullum namque ex
istis unum. Illud quod unum aliqd esse aie quo
oia sentit. sic deum est pars: aliud autem gen-
us aliud. Igitur si in quodam diuisibile est finis ac-
tu unum est dulce et albi: quoniam vero diuisibi-
le semel fuerit finis actu alterum. vel quoad
modum in rebus ipsa contingit. ita et in aia.
idem enim et unum numero albi et dulce est.
et alia multa. si non separabiles passionis
ab invicem. si esse alterum unicuique. si er-
go ponendum in aia idem unum esse nume-
ro sensitiuum omnium. finis est tamen alterum et alte-
rum. horum quodam genere. horum vero specie. Quare
et sentiet utique si eodem et uno. ratione autem
non eadem: Quoniam autem sensibile omne magni-
tudo est. et non est diuisibile sensibile. ma-
nifestum est enim unum quod non videbit in fi-
nita distantia. unum autem videtur finita. Si
autem et audibile et odorabile et quaecumque
non ipsa agentes sentiunt. Est itaque ali-
quod ultimum distantie unum non videtur. et primum
unum videtur. hoc itaque necesse indiuisibile esse
quod in ulteriori quodam non contingit sentire
exterioris. in citiori autem necesse sentire. Si ita-
que aliqd erit diuisibile sensibile compositum
tamen in ultimo unum est. ultimo quodam non sen-
sibile. primo autem sensibile: si acciderit visibi-
le esse et inuisibile. si autem impossibile. De his
visis quodam igitur et sensibilibus quoniam habent. et con-
ter finem unumquodque sensitiuum deum est. Re-
liquorum autem primo considerandum de memoria
et reminiscencia et somno.

Querit Decimo quarto. utrum contingat se-
su in eodem diuisibili reperi-

plura sentire. Arguitur quod non. quod si sic vel
esset per diuersas potencias vel per eandem. non scilicet quod
probat tribus rationibus. per prima supponit quod si po-
tus maiores impediunt minores. Et in eodem quod dum ali-
quod intendit vehementer ad aliud non videt corpora
ante ipsum delata. Secundo supponit quod sensibile sim-
plex melius sentit quam mixtum cum alio. sic una nota
per se melius auditur quam in dyapason. id est in octaua vel
alia mixtione. Tunc arguitur sic. si multa sentire
tur si autem inuentiones eorum essent equeles vel inaequeles.
Si inaequeles tunc per prima suppositionem inuentionis
maioris faceret sensum impediret minorem. Si eque-
les. mutuo se impediret. et nihil sentiret nisi forte
mixtum ex eis. Secunda ratio unum potencie est unum versus
et unus finis. cum igitur opato sit finis potencie. sequi-
tur quod impossibile sit si sit plura sentire finem actum. et ab
eadem potencie. Tercia ratio. Priorum tria sunt motus
sicut calidi calefactio. et frigidi frigeffectio. quod pri-
us. si tria non possunt si eadem inesse subiecto. si inu-
entiones priorum non erunt similes in eodem sensu. et sic re-
linquitur quod duo sensibilia eiusdem sensus non possunt
si ab eodem sensu sentiri. et per prius nec sensibilia di-
uersorum sicut calidum et dulce. quod plus distat quam se-
nsibilia eiusdem sensus. si eadem potencie non possunt
si multa sentire. Neque diuersis potenciis. quod sunt
dantes in eadem entia aie. et propter hoc speculatio ve-
hemens impedit versus sensitiuum. et si vehementer de-
lectatio. si diuersis potenciis non possunt plura sentiri.

Secundo arguitur. non contingit si sit plura intelligere ve-
de secundo thopico. ergo non contingit simul
plura sentire a simili.

In oppositum arguitur. quod inuentiones sensuum particu-
lariu contingunt ad sensum communem. si sensus communis potest
simul plura apprehendere sensibilia diuersorum sen-
suu. alia non ponere conuentionem et diuersas inter se
sensibilia diuersorum sensuum. ut per secundo de aia. et idem
sensus particularis si percipit tria contenta sub uno
subiecto. ponendo diuersas inter ipsa.

Sciendum primo. quod solutis duabus questionibus
prius positis prius insequitur tertia. que sumitur ex
parte sensus. Unum propter rationes ante oppositum quodam
dixerunt quod sunt personae non si perueniunt ad autem
ditum. si videtur si peruenire. eo quod tempus medium est
insensibile propter sui puritatem. Si hoc improbat
prius. quod percipimus tempus cum sentimus aliqd quod
est in tempore. si si tempus esset insensibile oportet esse aliqd
tempus in quo nullum est posset sentiri. si nullus est
ita primum tempus qui sentiamus in eo nos esse. si nul-
lum est tempus insensibile. Ex isto patet falsitas opi-
nionis dicentium quod non contingit in eodem diuisibile
tempus plura sentire. si nobis oppositum videatur propter
insensibilitatem temporis. Alij autem dicunt quod pars sensiti-
ua est sicut quodam continuo habet diuersas partes.

licet nō sūt in actu diuise fm q̄a plura sentiuntur. sicut corpus p̄tinuū quādoq; in vna parte est album et in alia pte nigrū. ideo dicit q̄ fm vnā ptem visus videt^r albū. et fm aliam videt nigrū. et sic op̄ebit dicere q̄ in homie sūt due ptes eiusdē sensus et eiusdē speciei. q̄ sensibilia illarū p̄tium sūt eiusdē sp̄ei. mō sēsus specie distinguitur fm distinctōem sensibiliū. ut patz sedo de aia. Et ita fm hanc rēpōsionē sciatur sūt duo organa visus. s. duo oculi. ita ex pte aie sūt duo visus. Sz hoc ip̄obaf. q̄ vnus visus potētie est vnus actus. cū ergo quelibet potētia sit vna. aue erit vnus actus. q̄ actus in seq̄tur virtutem sensitīuā. vbi ē erit vna p̄tus sensitīua visiva. ibi erit eadē indiuisibil opatio q̄ vni^r sēsus nō erit ples ptes q̄bus diuersa si m̄l sentiant. Itē sensibilia diuersoz sensuū sētiuntur ab vna potētia in indiuisibili tēpore. q̄ a fortiori sēabilia eiusdē sensus sūt sētiunt. Anz patz. q̄ vbiq; sūt diuersē potētie ordinate in vna substantia aie. ibi posteriores reducūt in p̄ores. et oēs reducūt in p̄mā. ergo distictē potētie sētiunt in aiali reducūt ad vnā p̄ncipalē. sz vbi est vna p̄ncipal potētia sibi attribuit oēs oparōes potētiarū inferiorū. q̄ sp̄ inferior est tāq; instrumentū superioris. q̄ distictē sēsus reducūt ad vnā potētia sicut ad vnū p̄ncipiū. qd ē sēsus cōis a q̄ sp̄us sēsiui pcedūt in oēs p̄tus p̄ticulares. et ad quē terminātur oēs sēlatōes oim sensuū p̄ticulārū. Ex quo patz q̄ sēsus cōis se h̄z ad sēsus p̄ticulares. sicut se h̄z cētrū ad lineas ab eo egredītes. q̄ oēs in ipm termināt sicut in suo p̄ncipio. ita imutatioes sēsuū p̄ticulārū termināt ad sensū cōm a quo pcedit virtus sēsiua in oēs alios. Ex q̄ patz q̄ sēsus cōis ē quodā mō vn^r et qdā mō ples sicut cētrū et circuli fm sē vn^r t̄mīn^r. et p̄ q̄ ē p̄ncipiū vn^r et t̄mīn^r alteri^r linee. sic ē ples t̄mīn^r. sit igit

Cōclusio p̄ma. p̄tigit idē aial sēire diuersa sēabilia p diuersos sēsus. patz q̄ idē hō p̄t si mul videre colorē et audire sonū. igit.

Cōclusio scda. idē sēsus p̄ticulār nō p̄t sūt plā sēire p modū pluriū. sz bñ p modū vn^r. p̄ma ps patz rōes an oppositū. scda pbat. q̄ simul indicamus p visū de albo et nigro. ponēdo dif ferētiam inter ipsa

Cōclusio tertia. sēsus cōis acceptus ut plā sūt p̄cipit diuersa sēabilia. patz q̄ sūt terminat diū sas imutatioes diuersoz sensuū p̄ticulārū. et il las simul percipit

Cōclusio quarta. sensus cōis in q̄tū est vn^r et in quātū ē p̄ncipiū et finis sensuū p̄ticulārū sic cognoscit plā ut plā. sz p modū vnus. patz. q̄

sic op̄at sēabilia diuersoz sensuū fm vnū sētiētiā et dīnāz. et sic patz modus q̄lter diūst sensus vltiā idē sūt p̄t plā sēire. Sz p̄ obijcere tur. licet idē possit ēē sūt albū et dulce ut lac. nō tamē p̄t ēē albū et nigrū. q̄ nō p̄t sūt sēire p̄ria sēabilia vnus generis. Dd̄z q̄ sz p̄ria in p̄ reali nō p̄t sūt in ēē. q̄ sic sēuicē destruit. tamē intētiōes p̄rior nō p̄riant. iō possūt siml esse in eo dē sensu vel intellectu

Dubitat. utrū indiuisibile possit sēiri. Re/ spōdet p̄tus q̄ non. p quo supponit q̄ lēz di stantia p quā aliqd videt sit ex vtraz pte fini ta. tamē distātia in q̄ nō p̄t videri est finita in remotōe a vidēte. Tūc sic arguit. sz distātia in qua aliqd videri potest. et in q̄ nō p̄t videri sūt p̄tinue. tamē inter eas ē qd dā indiuisibile p quod continuant. si ergo indiuisibile possit videri ponat in illo indiuisibili termināte spa cū quo aliqd videt. illud videbit. et cū illud sit in termino distātie qua nihil videt. etiā nō vi debitur. et sic sūt videbit et nō videbit qd impli cat. vlt op̄ebit dicere q̄ p̄tim videbitur et p̄tim non. et sic indiuisibile habebit ptes. qd iterū est impossibile. Ad ratiōes ante oppositū patz solutio ex dictis.

Recapitulatō hui^r

libri de sensu et sensato. in quo p̄tus determinat de passionib^r cōibus corpis sensitīui in q̄tū h̄mōi. et specialiter q̄tū ad actus sensuū p̄ticulārū qui p̄tinet tres tractatus.

Prim^r ē de sensib^r Scds est de sensib^r libus. Terc^r ē de q̄bus dā dubitatōib^r de ca p̄dicta. p̄m^r est in p̄ncipio. scds ibi. de sēstib libus aut. t̄mīn^r ibi. obijceret at aliq̄s.

Prim^r tractat^r p̄tinet q̄tuor capitula In p̄mo ponit p̄tus suam intētiōē. et enu merat potētiās cōes corpis et aine et q̄bus in se quētib^r tractat.

In scdo de sēsu q̄tū ad sua s̄biecta et q̄tū ad suos fines ostēdēdo q̄ sēsus oim aiali sunt necārī. et q̄ nō. et ad q̄tū sunt necārī.

In t̄rcō determinat de sensibus q̄tū ad or gana sua. tangēdo duas op̄miones in cōi. re/ p̄bando sp̄caliter op̄miones eoz q̄tū ad or ga nū visus et mediū. vidēdi. q̄ ponebat visuz de natura ignis. et p̄h̄ visionē fieri extramittēdo.

In q̄rto determinat veritatē de organīs sen suum. ip̄a p̄portionādo ad q̄tū or elemēta. se cū dū incipit ibi. sed de sensu et sēire. t̄rcium ibi. in quolibet aut habet fieri. quartū ibi. quo niam sic quidem.

Secūda tractat⁹ p^{ri}ncip⁹ sex capitula.

In p^{ri}mo determinat⁹ d^{ist} colore in cōi. inuesti-
gādo d^{ist} finitōem eius.

In secūdo agit de generatōe et d^{ist}inctōe spe-
cierū coloris. ibi. est autem

In 3° determinat de odore ponēdo generatō-
nem et d^{ist} finitōem eius in cōi. ibi. de odore et

In q^uarto de generatōe et multitudine sp^{er}ū
saporis. et reprobat⁹ aliq^uas opⁱⁿiones atq^{ue} r^{ati}ō-
ne de saporib⁹. ibi. quēadmodū at saporis

In q^uinto de odore in cōmuni. ostēdēdo q^uid
sit p^{ri}ncipiū receptiui. et quid effectiui. ibi. eodē
vero modo

In sexto de multitudine et d^{ist}inctōe sp^{er}ū
odoris. et de modo odorādi diuerso et aialiu⁹
Et in fine p^{ar}at odoratu⁹ ad alios sensus. ibi.
species aut odorabilis

Tercū tractat⁹ p^{ri}ncip⁹ q^uatuor capitula

In p^{ri}mo mouet et soluit vnā questionē de
sensibilibus. s. vtrū q^ulitates sensibiles diuisi-
biles sint in infinitū.

In secūdo mouet et soluit aliā dubitatōem de
modo sciendi. vtrū .s. oia sensibilia successiue
veniat ad sensum p^{er} mediū. v^{el} aliq^uid sensibile
posset s^{im}ul inuolare mediū et organū vsus

In tercō mouet aliā questionē. s. vtrū p^{ri}nci-
pat s^{im}ul in eodē idiuisibili t^{em}p^{or}e sentire duo obie-
cta. et arguit q^u duo s^{en}sus nō p^{oss}unt s^{im}ul s^{en}sire duo
obiecta. nec a fortiori idem s^{en}sus. et excludit
quādā falsam opⁱⁿionē illius q^uest^{io}nis.

In q^uarto determinat veritatem. ponēdo verā
solutiōem. scōz ibi. obijciat aut. terciū ibi. est at
alia. q^urtū ibi. p^{ri}us autem. et

Sequitur de memoria et reminiscētia

Memoria at^q
f^{it} memorari dōz
q^uid est. et p^{er} quā
cām sit. et cui aīe
p^{ri}us hec accidat
passio et reminis-
ci Nō em̄ idē sūt
memoratiui et re-

miniscitiui. s. vt frequēter mēorabilio-
res q^uidē q^u tardi Reminiscibiliores at^q
q^u veloces et b^{ea} discētes Primū q^udem
ig^{it} accipiēdū ē q^uia sūt memorabilia
multoties em̄ decipit hoc Neq^{ue} em̄ fu-
tura p^{ri}git memorari. s. est opⁱⁿabile
et sepabile. erit at^q vtrūq^{ue} et scia quēdā se-

paratiua: quēadmodū q^uidā diuinati-
uā dicūt Neq^{ue} p^{ri}ntis est. s. sensus. s. em̄
neq^{ue} futurū neq^{ue} factū cognoscim⁹. s.
tm̄ p^{ri}ntis Memoria at^q facti e. p^{re}sens aut
cū adest. vt hoc albū cū aliq^uis videt: nō
lus vtrūq^{ue} dicet memorari. neq^{ue} q^uid cō-
siderat cū sūt p^{re}sideras et intelliges. s. hoc
q^uidē sentire dicūt. illud at^q scire solū. cū
vero sine actibus sciaz et s^{en}sū habeat.
sic memorat easq^{ue} triāguli q^u duob⁹ re-
ctis eq^uales. hoc. q^uidē q^u didicit: aut spe-
culatus fuit. illud vero q^uia audiuit.
aut vidit. aut aliq^uid tale Sēp em̄ cum
fm̄ memorari agat sic in aīa dicit q^u s.
p^{ri}us audiuit aut s^{en}sit. aut intellexit Est
q^udem ig^{it} memoria neq^{ue} sensus neq^{ue}
opⁱⁿio s. hōz alicuius habuit aut pas-
sio. cū factū fuerit t^{em}p^{or}e. ip^{si}us at^q nūc in
ip^{so} nūc nō est memoria sicut dictū est
Est em̄ p^{re}sens q^uidē sensus. futurū vero
spes. facti aut memoria est. vnde post
tēpus memoria oīs Quare quēcūq^{ue}
tēpus sentiūt. et quo hec sola aīalia me-
morantur et isto quo sentiūt

Arca initii

lib^{er} de memoria et reminis-
cētia queritur p^{ri}mo. Vtrū
memoria sit solū p^{re}teritōz.

Arguit q^u nō. q^u quādāz
alicuius q^uid est p^{re}sens nō

bis memoramur. sicut hominis v^{el} equi. s. me-
moriam nō est solū p^{re}teritōz Sed sic. me-
moriam sit mediāte specie s^{en}sibili. reseruata in p^{re}-
te s^{en}sitiua. s. illa spēs est p^{ri}ntis. s. memoria est
p^{re}sentiū. et nō solū p^{re}teritōz

In oppositū est p^{ri}us in textu. Pro nōnone.
Sciēdū p^{ri}mo. q^u prudētia est p^{ri}oria virt^{us} ho-
minis. cū sit recta ratō rerū agibilū. tamē hūc
nūc quēdā aīalia quādā habere prudētiā
nō quia hūc rōem. sed ex instinctu nature p^{er} ap-
p^{re}hensionē p^{ri}ntis s^{en}sitiue ad quēdā opa faciē-
da. ac si operarent^{ur} rōe. Ad prudētiā aut req^{ui}-
ritur dirigere prudētem circa agenda. nō solū
ex cognitiōe p^{re}sentiū. s. etia p^{re}teritōz. iō memo-
ria qua p^{re}terita app^{re}henduntur ponitur per mo-
dū prudētie. p^{ro}pter q^uid in animalibus in quib^{us}
reperitur quēdam similitudo prudētie. in

venitur etiam quodam memoria preteritorum. sed tamen sicut habent prudentiam imperfectam respectu hominis. ita habent memoriam imperfectam. nam homines memorantur et reminiscuntur de sensu et sensato quod est communis omnibus animalibus. sed alia animalia solum memorantur. ideo post illud librum in quo philosophus determinavit de sensu et sensato. quod est communis omnibus animalibus. cum communiora sint priora. determinat de memoria et reminiscencia. quorum primum convenit omnibus animalibus perfectis. alterum vero. scilicet reminiscencia convenit hominibus tantum. Et per hoc patet ratio ordinis quare philosophus determinat de memoria quam de reminiscencia. quia communiora sunt priora. sed memoria est passio colorum quam reminiscencia. ut dicitur est per priora.

Sciendum secundo. quod non quidem homines inveniunt bene memorantes et bene reminiscetes. sed frequenter contingit quod bene memorantes sunt tardi ad reminiscendum et discendum. Illi enim melius reminiscuntur qui sunt velocis ingenij ad bene inveniendum et discendum ab alijs. Cuius causa est. quia diverse habitudines hominum ad diversa opera perveniunt ex diversa corporis dispositione. Corpora autem illa que tarder recipiunt impressionem ut in lapide. bene retinent. Que vero de facili recipiunt non bene retinent sicut aqua. Et quia memorari nihil aliud est quam bene reservare semel recepta. ideo tardi ad recipiendum sunt bene memorativi. qui autem de facili recipiunt cito amittunt. Sed reminiscencia est quedam inventio per acceptorum. et reservatorum. ideo illi qui sunt velocis ingenij ad disciplinam sunt bene reminiscitivi.

Sciendum tertio. quod determinando de memoria philosophus ostendit quod sit memoria. quod memorari et quod sit causa memorie. et ad quam pertineat passio memoranda. Omnes enim operationes per se sensitive quodammodo passiones vocantur. quia sentire est quodammodo pati. Sed quia actus et potentia distinguuntur per obiecta ideo philosophus determinat de obiecto memorie. ostendendo que sunt memorabilia et que non.

Conclusio prima. futurorum non est memoria. sed opinio vel spes. opinio quidem ex parte virtutis cogitativae dum aliquid opinatur esse futurum. et spes ex parte virtutis appetitive. Primum patet. quia futura cognoscimus per intellectum. sed si illa cognoscimus per memoriam frustra esset una illarum potentiarum. Ans patet. quia de futuris diligentibus finem qui considerant in suis causis est scia que vocatur sperantia vel divina intuitiva. et per hoc probatur secunda per conclusionem. scilicet quod futurorum sit spes vel opinio.

Conclusio secunda. memoria non est presentium. sed eorum cognitio pertinet ad sensum per quem tamen cognoscimus presentia. quia si presentium esset memoria. cum eorum causa

sit sensus superflueret una illarum potentiarum.

Conclusio tertia. memoria est solum preteritorum ut patet ex dictis. Aliter probatur philosophus ex usu loquendi. quia nullus dum videt presentia aliter aliquid aliud diceret se memorari. sed dum aliquid videt presentia rem finem intellectum speculatur. sed aliquid dicit se memorari cum recordetur se prius audisse. vidisse vel intellexisse aliquid. sed memoria est preteritorum finem esse. quia contingit quod quando homo dicit se prius meminisse. sed intelligendum est quod memoria sit preteritorum finem nostram apprehensione. ita quod dum aliquid memoramur prius apprehendimus aliquid sensisse vel intellexisse. siue illa sint in presenti siue non. Ex quo patet quod memoria non est sensus exteriorum. quod est solum presentium. nec opinio quod est futuri. sed tamen ad vim sensitivam interiorum pertinet. Est enim memoria habitus et passio a rebus per us sensatis. cum prius factum fuerit tempus. Cum enim invenerit aliquid tempus medium inter potest apprehensione non sensus vel intellectus et apprehensione sequentem. sic est memoria. et sic memoria est respectum preterite apprehensionis. Si enim apprehendat per sensum vel intellectum in quo apprehendit. apprehensio non dicitur memoria. sed solum quando respicit apprehensione non presentem. Ex quo patet quod animalia que possunt sentire tempus solum memorantur. et hoc per illam premissa qua sentitur tempus.

Dubitat primo. quare volentes memorari prius movet caput. Dicitur quod causa est. quia inter organa memorarie et estimative quoddam corpus claudens cellula memorie. et remoto per motum virtutis sensitive in actu inducitur sufficit actuare cellula que sit reservata in memoria. et per motum capitis remouetur illud corpus.

Dubitat secundo. quare melius memoramur in tenebris quam in luce. Dicitur quod causa est. quia oculi circa multa impediunt. ideo motus sensibilium exteriorum qui sunt maiores impediunt motus interiorum qui sunt debiliores.

Dubitat tertio. quare volentes memorari faciunt aliquid signum corporale. puta nodum in corrigia vel cornu. Dicitur quod causa est. quia per tale signum materiale actualiter fantasma in memoria.

Dubitat quarto. quare non possumus memorari dum volumus. sed dum nolimus quandoque memoramur. Dicitur quod causa est. quia aliquando dum volumus memorari multiplicatur spes in memoria. per quam multitudinem memoria turbatur. Sed dum nolimus quandoque fantasmatum. et sic occurrit nobis illud cui volebam habere memoriam.

Ad rationes antipodas. Ad primam dicitur quod memoria sit presentium. finem esse tamen est per eorum que sunt preterita quantum ad apprehensionem de ipsis habitam.

Ad secundam dicunt quod licet memoria quatuor ad principium
pium memorandi quod est spiritus sit principium in quatuor ad ob
iectum consideratum respectu apprehensionis vel respectu
tu esse in quo fuit apprehensio spiritus est peritior.

Contra autem de fantasia prius in
his quod sunt de anima dictum est. et intel
ligere non est sine fantasmate: accidit enim
eadem passio intellectui. que quidem et in descri
bendo. ibi enim nulla vires quantitate tri
goni determinata. tamen finitum secundum quantitates
describimus et intelligens scilicet et si non in
telligat quatuor. ponit autem oculos quatuor. intel
ligit autem non secundum quod quatuor est solus. si autem na
tua sit quatuor infinitorum. antiponit tamen quatuor
determinatum. intelligit autem secundum quod quatuor solum.
Propter quam igitur causam non contingit intelli
gere nihil sine continuo: neque sine ratione et ipis
entia: alia vero ratione. magnitudines autem et mo
tum cognoscere necesse est. quod et spiritus et fantasma
multis sensus passio. Quare manifestum quod
primo sensitivo horum cognitio est memoria
aut et quod est intelligibile non sine fantasmate est
quod est intellectui secundum accessum utique erit. per se autem
primo sensitivo. Tamen et alius quibusdam uestigia anima
lium et non solum hominibus et brutis? opinionem
autem prouidentiam. Si autem intellectus aliquid per
tinet esse. non utique uestigia multum aliorum animalium
forte autem nulli mortalium. Quoniam neque nunc o
bus propter id quod non omnia spiritus sensu habent. spiritus ei
cui agat memoria sicut et prius dixit quoniam
vidit. habet autem audiuit. aut didicit: si sentit
quod prius. prius autem et posterius in tempore sunt. Qui
quidem igitur eorum quod sunt anime memoria sit. ma
nifestum quoniam quidem cuius et fantasma est. et sunt
memorabilia per se quidem quod est fantasia. secundum
accessum autem quoniam non sine fantasia. Dubi
tabit autem utique aliquis propter quod quidem pas
sione presente. re vero absente memorat
quod non presens. Manifestum enim quoniam omnia in
telligere tale aliquando factum per sensum in
anima et in parte corporis habere ipsam velut pic
turam quondam passionem cuius dicimus habitum
esse memoriam. factum enim motus ipsius velut
figuram quondam. sensibilis sicut sigillantes

anul. Tamen et his quod est in motu multo
propter passionem aut propter etatem
sunt. non sit memoria tamque utique in aqua
fluentem incidere motu et sigillo. alius
quidem propter frigida esse. sicut anti quod edific
cium et propter duriciam accipiet pas
sionem non in se ipsum. propter quod quidem
multum noui et senes immemores. fluunt
enim hi quidem propter augmentum. illi vero
propter decrementum. Similiter autem et multum
veloces. aut tardi neutri videntur memo
res. hi quidem enim plus opportuno humi
diores sunt. illi vero duriores. his qui
dem igitur non manet fantasma in anima:
alios vero non tangit. Sed si quidem ta
le accidens est circa memoriam utrumque
hanc memorat passionem. aut illud a quo
facta est. Si quidem enim est hoc. absentium
in his utique memorabimur. si vero illud
quomodo sentientes hoc memoramur
quod non sentimus quod absens. Et si est si
milis sicut figura aut pictura in nobis
huius ipsius sensus propter quod utique
erit memoria alius. sed non huius ipsi
us agens enim memoria speculat hanc
passionem. et sentit hunc. Quomodo
igitur non presens memorat. et ita enim
utique videre non presens et audire. Aut
est ut contingit et accidit hoc. ut enim in
tabula scriptum animal. et animal est et
imago. et idem et unum ipsum est ambo. esse
tamen non idem ambo et est considera
re. et sicut animal et sicut imaginem. sic
et quod in nobis fantasma oportet suscipere
et ipsum aliquid secundum se esse et alterius
fantasma: Secundum quidem seipsum
speculamur ut fantasma est. Inquan
tum vero alterius ut imago et memo
rabile. Quare et cum agat motus ipsi
us. siquidem in quantum secundum se sic sumptus
rit anima ipsum ut intelligibile aliquid
aut fantasma videtur adesse. si autem
in quantum alterius et sicut in pictura
tamque imagine considerat. et quod non videtur

Coriscum ut cor isci imaginez hec alia passio huiusmodi spectationis. et quod sicut aial pictum considerat in anima. hoc quidem fit sicut intelligibile solum: hoc autem ut ibi quod imago memorabile: Et ob hoc aliter quando nescimus factis nobis in anima huiusmodi moribus ab eo quod prius sensum? si secundum sensum accidit. et si est memoria aut non dubitamus quoniam. Aliquid autem accidit intelligere et reminisci. quoniam aliquid audit uim? prius aut vidimus? hoc autem contingit. cum spectans tamquam ipsum permutet et consideretur sicut alterius. Est autem aliquis et contra rium ut accidit antiochente et alijs extrinsecis passis. fantasma enim dicebatur ut scilicet et ut memorantes. hoc autem fit cum alijs in imagine tamquam imaginem consideret. Meditantes autem memoria saluat in reminiscere. hoc autem est nihil alterius quam spectari in toto tiens sicut imaginem et non secundum se. Quid quidem igitur est memoria et memorari. dictum est. quoniam fantasmatibus ut imaginis cuius fantasma bitus et cuius per se eam quod in nobis. quod primi sensum et quo tempus sentimus.

Queritur secundo. Utrum memoria sit passio secundum sensum. Arguitur primo quod non. quia aliud est organum memorie et aliud organum primi sensum quod est sensus communis. et sic est quod de facili concipit et non reservat. memorie autem est conservare modo bene recipe et bene memorari requirunt contrarias dispositiones. Secundo sic memoria est potentia distincta a sensu communi ergo non est eius passio.

In oppositum est philosophus in textu. per responsionem. Sciendum primo quod postquam philosophus ostendit quid sit memoria. Dicere sequentem ostendit ad quam potentiam anime pertineat ratione cuius premitte quod non contingit intelligere sine fantasmatibus nec quod ad primam operationem intelligibilem neque quod ad actualem considerationem intelligibilem prius receptorum tamen intellectus noster non propter hoc enim cognoscit singulare. quia sicut in descriptionibus figurarum geometricarum si describitur triangulus alicuius determinate quantitate non tamen geometer in sua demonstratione utitur aliqua quantitate. ita cum homo voluit intelligere aliquam rem. proponit fantasma

alicuius determinate quantitate ut volens intelligere hominem. proponit imago alicuius hominis bicubiti vel tricubiti et tamen intellectus intelligit hominem inquantum est homo non determinando de illa quantitate. Sic quoniam intellectus intelligit materiam alicuius quantitate puta si nec occurrat fantasia lineae bipedalis vel tripedalis et tamen intellectus solum intelligit lineam secundum naturam quantitate et non secundum quod est bipedalis.

Sciendum secundo. quod dupliciter aliquid cognoscitur a sensu ut sufficit ad propositum. uno modo per immutabilitatem sensus a sensibili. et isto modo cognoscitur tam sensibilia contra quod propria a sensibilibus propriis et etiam a sensu communi. Alio modo aliquid cognoscitur a sensu quoddam motu sedario quod relinquatur a prima immutabilitate sensus a sensibili et remanet post absentiam sensibilibus. et hoc modo cognoscitur fantasia et memoria de quantum distinctione videbitur.

Conclusio rationalis memoria est passio primi sensum et pertinet ad pre-sensitivam partem. quia magnitudo motus et tempus eadem potentia cognoscuntur. Logico secundo enim prius et posterius in motu cognoscuntur tempus quod reo philosophorum. Sed magnitudo et motus cum sint sensibilia contra se per se cognoscunt a sensu quod et tempus. Sed ad memoriam pertinet cognoscere tempus secundum distantiam in preterito a presenti nunc. et memoria pertinet ad pre-sensitivam et non ad intellectum quod non apprehendit rem secundum eam in tempore sive ipsa secundum terminatam quantitate. verum est tamen si capiat memoriam ut habet utroque intelligibilem bene ponit in pre-intellectum. Secunda pars patet a signo quod aialia perfecta quod non habet intellectum habet memoriam et hoc est signum quod memoria pertinet ad pretem sensitivam. Alia enim aialia cognoscit et memorat per sensum visum. secundum enim cum aliquid cognoscit per memoriam ab aiali sensum sentit aial hoc quod prius vidit vel audivit. modo prius et posterius pertinent ad tempus. et talia aialia cognoscit tempus et sic per se sequens habent memoriam.

Dubitat primo cum in memorando quedam passio partialiter afficiat et res cui memoramur sit absens quod memoramur rei absentis et non passionis presentis. Dubium quod fantasma vel passio per dupliciter considerari. uno modo secundum se ut est res quedam. Alio modo ut est imago rei absentis sicut aial pictum per considerari secundum se ut figura quedam. ut per considerari ut est imago aial veri. Si ergo aial pervertat ad illud fantasma secundum se sic videtur aie ad eum aliquid sensibile et hec est operatio fantasie sicut quoniam intellectus se pervertit ad speciem intelligibilem. intelligit fantasma simpliciter secundum se. Sed si aial pervertit se ad fantasma ut est imago quedam rei absentis et considerat ut imaginem eius quod prius cognovit est memoria. Et per hoc patet distinctio fantasie et memorie.

Dubitat secundo. Utrumque inuenies et sentes sunt

sunt male memorie fm ppriam naturaz. Res-
pōdetur q sic qz memorie ē bñ prius vl̄ semel
accepta cōseruare. sed iuuenes sunt in continuo
fluxu ppter augmētū r senes ppter decremētū iō
neuter bñ retinet impressiōes sensibiliū. sicut ne-
qz aq̄ fluēs. verū tñ de p accis bñ memorant.
Lui rō ē. qz dū pueri nouiter ingrediunt mū/
dū apphēdit oīa vt noua r insolita iō admirā-
tur. sed admiratio ē cā memorie iō illi q̄ sunt ve-
locis apphēsiōis non sunt bone memorie. qz
sunt magis hūidi q̄ oportet ad bonā memoriā
iō nō remanet in his ipsio fantasmat. Sicut
q̄ sunt multū tarde apphēsiōes sunt male me-
moratiū qz nō sit in eis bñ litera impressio fan-
tasmat. vñ p3. q ebrii nō sunt bñ memorati/
ui ppter fluxū cerebri. Sicut mulieres sunt mi-
nus memoratiue q̄ viri tā ppter fluxū r motū
q̄ ppter nimia humiditatem.

Dubitat tercio. que sit cā bonitatis memo-
rie. Rēpōdet phs q frequētes meditaciōes co-
rū que nouimus faciūt r pseruāt memoriā.
meditari em̄ nūbil aliō est q̄ multotiēs aliq̄ p/
siderare. Manifestū est em̄ q ex frequenti actu
memo: andi habitū memorabiliū pfirmat r r/
seruat sicut r q̄libet habitū p actu fortificat naz
multiplicata cā multiplicat effectū. Tū pnt cōsi-
derari q̄tuor cāe bone memorie. Prima ē fre-
quens meditatio circa memorabile. Secūda ē
fortis meditatio circa idem obiectū. nā quādo
qz ex vna forti attētiōe circa aliquod fit meli-
or memoria q̄ ex multis considerationi-
bus. Tercia est admiratio de obiecto memo-
rali. Quarta est delectatio vl̄ tristitia illata ex
obiecto memorabili.

Ad rōes ante oppositū. Ad primaz
dicitur q licet sensus comū-
nis r memoria sint diuersę potentię tamen sen-
sus communis est radix aliorū sensuum Est
em̄ radix fantasie r memorie que presupponūt
eius actum ideo in hoc habent modum passi-
onis respectu ipsius sicut semper posterius in p-
seordinatis se habet respectu prioris. Et sumi-
liter dicitur ad scōam.

Al̄ reminisci at̄ reliquum est dicere

Primum quidē igit̄ quecūqz in
argumētatis ratioib⁹ vā sūt o3 ponere
vt exētia Non em̄ est memorie resūm/
prio reminiscētia neqz acceptō Cum
em̄ primū addiscat aut pariat non re-
sumit memoriā neqz vnā Nulla ei
aū scā est Neqz ex principio accipit cū

em̄ factus fuerit habit⁹ aut passio. tūc
memoria est: Quare cū passione q̄ fit n̄
in sit. Adhuc autē cū pmo facta est in i
diuiduo r vltimo passio q̄dem ierūtit
iā patiēti r sciētia. si oportet vocare sci-
entiam habitū aut passionē Nihil em̄
autē pbitet fm accis memorari q̄daz
que scim⁹. memorari at̄ fm se nō est at̄
factū ips. memorat em̄ nūc q̄ audiuit:
aut vidit. aut passus fuit pri⁹ non q̄
nūc passus ē. memorat nūc. Ampli⁹
manifestū qm̄ memorari est nō nūc res-
miniscentē. s a pncipio sentiētē aut pa-
tientē. sed cū resumat quā pri⁹ habuit
sciētiā aut sensū. aut cuius quidē ha-
bitū. memoriā dixim⁹. hoc ē. r tunc re-
minisci ē. nō eoz q̄ dicta sunt aliquid.
memorari at̄ accidit r memoriā seqtur
Neqz itaqz hoc simplr: s cū aū cēt ite-
rū fiat. s ē vt est. aut vt nō. vis em̄ dis-
cere r inuēire ptingit eūdē idē. Oportet
igit̄ differre reminisci ab his r in ente
pluri pncipio q̄ ex quo adiscūt remis-
ci. Coringūt at̄ reminiscētie. qm̄ ap-
nat⁹ est b motus iā post hūc. Siquidē
em̄ ex necessitate manifestū q̄ cū moueat il-
lo. b mouebit Si at̄ nō ex necessitate s ex
psuetudie vt ad multū mouebit. acci-
dit at̄ q̄dā semel puenisse veloci⁹ q̄ a
lios mltotiēns motos. vñ q̄daz semel
vidētes magis memoramur q̄ altera
ml̄totiēs Cū igit̄ reminiscimur. moue-
mur. s3 quedā pmoz motū. quousqz
vriqz moueamur. postq̄ ille cōsuevit.
vñ r q̄ cōsequēter venamur meditan-
tes a nūc aut alio aliquo r vt a simili
aut cōtrario aut p̄p̄inquo: r ppter hoc
fit reminiscētia Mor⁹ em̄ boz. boz q̄
dem est ijdē. boz at̄ sit: illor at̄ pte hnt
quare reliquum puum qd̄ motū ē p/
illum Querūt qdē igit̄ sic. r nō q̄rētes
at̄ sic reminiscūt. cū p⁹ al̄m motū ille fi-
at. vt at̄ s3 mltā al̄is facti motib⁹ q̄les
dixim⁹ fiebat ille. Nihil at̄ o3 intēdere

que pcul sunt qño memoremur: sed nō
q̄ p̄p̄e: Manifestū ēm q̄ idē modus
aliqua lter. Bico at̄ qño dicit q̄ cōse/
quēter nō pquirens neq̄ reminiscens
cōsuetudine ēm psequit̄ mor? hic post
hunc. Et cū igit̄ reminisci voluerit. b̄
faciet q̄ret accipere principium mor?
post qd̄ ille erit: Unde citissime z optie
sunt a pncipio reminiscētie. Sicut ēm
se habent res ad iuscem: in eo qd̄ conse/
quēter. sic z mor? Et sunt magis remi/
niscibilia quēcūq̄ ordinationē hñt ali/
quā sicut mathematica. Que at̄ p̄aue/
grauiter. Et in hoc reminisci differat
iterū addiscere. qz pñt quodā mō moue/
ri in id qd̄ ē post pncipiū. cū vero nō ē
p aliud. nō adhuc memorat̄. Multoti/
ens at̄ iam quidē nō potest reminisci:
querens at̄ potest z inuenit. hoc at̄ fit
multa moueri. si moueat b̄mōi motu
quem psequit̄ res. Meminere ēm ē in eē
potentiam mouentem. hoc aut̄ est vt
ex ip̄o est. z quibus habet̄ motib? mo/
ueatur sicut dictum ē. Oportet at̄ ac/
ceptū esse pncipium. ppter quod a lo/
cis vident̄ reminisci aliqui. Quā autem
est. qz velociter ab alio in aliū veniunt
vt a lacte in album. ab albo autē in ae/
rem. z ab hoc in humidum a quo me/
minit autumnū hāc querēs horā. Ali/
de at̄ vniuersale pncipium z medium
oim. Si ēm non p̄us cū in hoc veniat
reminiscet. aut nō iam neq̄ aliūde. vt
si q̄s intellexit in q̄bus. a. b. g. d. e. z. i. t
Si ēm nō in e. reminiscit̄. in. t. memit̄.
hinc ēm ad āto motum esse p̄git z in
a. z in e. si vero nō horum aliqd̄ querit
in g. veniēs reminiscet. si in. i. aut. z. in
q̄rit. Si at̄ nō in a z sic sp̄. Si at̄ qd̄ ab
eodē aliqui qd̄ meminerē. aliqui at̄ nō
cā est qz p̄tingit ad pl̄ motū eē ab eo/
dē pncipio vt ab ip̄o g in z aut in. d.
Si igit̄ nō p̄ antiquū mouet̄ icōsuetus
mouet̄. itaq̄ ēm nāa iā p̄suetudo ē vñ

q̄ multoties intelligim? cito reminisci/
mur. sicut ēm nāa b̄ post hoc ē: sic z o/
patō b̄ multoties nāaz facit. Qm̄ at̄ si
cut i bis q̄ sūt nāa: sic z extra naturā
z a fortuna adhuc m̄gis i bis q̄ p̄sue/
tudiez sūt. q̄b? nāa si sūt iē. Quare mo/
ueri aliqui z ibi z alicubi alit̄ qz z cū ret̄/
bat̄ in ip̄e casu q̄q̄. Et p̄p̄ b̄ cū idige/
at nōm̄ r̄m̄isci d̄isse q̄ sci? illd̄ solo ex/
ram? reminisci qd̄ igit̄ b̄ accidit mō

Querit̄ Tercio. Utz reminiscētia sit
resumpt̄z noticie elapsē a me/
morā ex aliquo pncipio in memoria retēto.
Arguit̄ p̄mo q̄ nō. qz si sic seq̄ret̄ q̄ q̄libet noua
acceptio noticie ēet̄ reminiscētia. Nō est falsum.
qz addiscere ēet̄ reminisci. Sedo sic. remi/
niscētia fit cū qd̄ collatōe alie? cogniti ad id
qd̄ reletū ē p̄ obliuionē. hēc aut̄ collatio nō con/
uenit memoriē sed rōi tñ. ḡ reminiscētia nō est
ex aliquo pncipio in memoria retēto. Tercio
sic. reminiscētia solū p̄uit homi. sed hō differt
a brutis solo intellectu. ḡ reminiscētia solo con/
uenit potētie intellectiue z nō memoriē.

In oppositū ē p̄ha in textu. p̄ r̄sione. Sa/
endū p̄mo q̄ post qz p̄ha determinat̄ de memo/
ria z memorari. h̄ p̄r determinat̄ de reminiscen/
tia z reminisci ostendēdo qd̄ sit z qd̄ nō sit. Se/
cūdo agit̄ de mō remeniscēdi. Tercio oñdit que
passio sit reminiscētia

Cōclusio p̄ma. reminiscētia nō est memo/
ria p̄p̄e capiēdo memoriā pater. qz reminiscē/
tia ē recordatio alie? obliti z reletū p̄ obliuionē
Sed memoria ē recordatio alie? reseruatū z nō
dū obliti. igit̄ rē. z sic p̄ q̄ reminiscētia nō est
memoratio. nā multoties sine collatōe remēo/
ramur illi? de quo memoramur ad aliud p̄gnis/
tum z in memoria reseruatū quā tñ collatōem
requirit̄ reminiscētia.

Cōclusio scda. reminiscētia nō ē noua r̄p̄gnitō
p̄z. qz noua r̄p̄gnitō respicit̄ scitū iūctū absolū/
te. s̄z reminiscētia respicit̄ iūctū oblitiū z p̄ea p̄gitū

Cōclusio tertia. reminiscētia est resumpt̄o
noticie elapsē a memoriā ex aliquo pncipio in
memoria retēto. pater. quia reminiscētia fit
cum quodam motu fantasmatum que est ab a/
liquo in aliud. sicut est quilibet motus. sed ter/
minus a quo illius motus est aliquod p̄nci/
pium in memoria retentum habens certum or/
dinē ad oblitiū. Et termin? ad quē ē resumpt̄o
illi? obliti ex tali pncipio in memoria retēto.

Sed isti duo termini explicantur in illa diffinitione. *g* est sufficiens. Ex quo patet quod sicut in questione rois est via ad aliquod cognoscendum et tamen ex aliquo cognito procedit ita reminiscētia est via ad aliquod memorandum et tamen ex aliquo memorato procedit. Ulteri patet quod non aliter resumptio noticie est reminiscētia. nam contingit quod sciens aliquid totaliter obliuiscatur illius sic quod nullo modo possit per se memorari nec reuenerit cognitione eius sed sicut ille lud addiscere et talis resumptio non est reminiscētia. quod non est ex aliquo principio in memoria retentum. et sic patet quod non sit reminiscētia. Ex dictis patet secundum modum reminiscēdi. nam ex quo reminiscētia est inuestigatio obliti per memoriam oportet quod incipiat ab aliquo retento in memoria quod aliquod ordinem respiciat re quod requirit. sed reminiscētia requirit ordinem in fantasmatibus reseruatū et iste ordo videtur esse ex preteritis reminiscētiis vel reminiscibilibus. Si per modum sic est consuetudo. Consuetudo enim maximam vi habet ad reminiscendum quod in nobis euidenter experimur. quod dum consueuimus aliqua per ordinem enuciare predicto primo occurrere secundum sine intentione specialis. Consuetudo enim est quasi altera natura. Si ergo talis ordo sit ex preteritis reminiscētiis habet duplicem. videlicet ex ordine ex parte necessitatis et tunc statim ex primo terminum in posterum ut ex ordine hominis ad animam. nam hominem appropinquat reminiscētiis animae. Autem est ordo probabilis et sic ab omnibus quod habet habitudinem ad inuicem aliquo modo potest fieri inuicem rei quod sit per reminiscētiā. siue illa pertineat ad illam rem sicut filia vel causa prima vel aliquid alio modo. Modus enim reminiscēdi est quod capimus aliquid principium in memoria retentum et ab illo tenemur in secundum et a secundo in tertium et sic deinceps quousque venimus ad illud quod querimus. Ex quo patet quod dum volumus reminiscere. non capimus quodcumque principium in memoria retentum. sed id quod citius credimus nos peruenire ad inuentionem quasi siue incipiendo a primo simpliciter secundum modum resolutionis. Ex quo patet quod illa quod sunt bene ordinata sunt bene reminiscibilia id est ad bene reminiscendum vel rememorandum sunt quod tunc necessaria. primum est ut quod studeat illa quod vult retinere in aliquo ordine retinere. Secundum ut perfunde et attente de merito apponatur. Tercium est quod frequenter meditemur secundum ordinem. Quartum est quod incipiat reminiscere a principio. Dubitatur per quod quousque ex aliquo principio reminiscimur aliter rei quod quousque etiam ex eodem non reminiscimur. Dicitur quod causa illa est quod quousque transgredimur quod sit et sit motus vel et si dum mouetur motu consuetudo. quod per consuetudinem sit alia natura. per tamen quousque deficiat sicut deficiat natura quousque. sed quousque non sit transgressio in motum et tunc bene reminiscimur.

Dubitatur secundo. Quare plus reminiscimur eorum que sunt penultima pnti nunc et non eorum que sunt penultima. Dicitur quod causa est. quod quousque volumus reminiscere eorum quod sunt penultima per penultima vadimus ad principium totius negotij. et sic venimus in multum longinquum a presenti nunc priusquam in illa quod sunt penultima pnti nunc. nam sicut res habent ordinem. ita conueniens est motum reminiscētie fieri secundum ordinem incipiendo a principio totius ordinis rei procedendo per media a principio usque in finem. quousque tamen contingit oppositum.

Dubitatur tertio. Quare contingit dum aliquis querit diligenter reminiscere non potest et potest ea dum non vult faciliter potest. Dicitur quod causa est. quod in illa diligētia sunt multi motus indistincti imprecisantes ordinem. quibus sedatis distingere inueniunt quod querit et persequitur sit reminiscētia.

Ad rōes an oppositū. Ad primam patet solutio sufficienter ex dictis. Ad secundam dicitur quod bene probat reminiscētiā differre a memoria. Ut dicitur quod illa collatio non posset conuenire memorie capite secundum se tamen sibi bene conuenit prout coniuncta est cum intellectu. Et sit ratione participationis alicuius virtutis prouenientis ab intellectu. Et per hoc patet solutio ad tertiam rationem.

Sequitur textus.

Atque autem oportet cognoscere re tempus aut mensuram aut infinitum. Est autem aliquid quo iudicat maius et minus. rationabile autem sicut et magis similitudines. Intelligit magnas et procl non extendendo ibi intelligentiam. si continent vltimum dicunt quidam. Et namque cum non sint similiter intelligit sed per portionali motu. Sunt enim in ipsa similes figure et motus. Quo enim differt maior et minor intelligat aut quia illa intelligitque minora. omnia enim que in finem minora et proportionabiliter et que extra. Est autem forte sicut et speciebus et per portionale accipere sed in ipso sic et distantijs. Sicut igitur si secundum a. b. b. c. mouetur facit. g. d. proportionale enim est a. g. et g. d. quod ergo magis g. d. quod 3. i. facit aut sicut a. g. ad a. b. se habet sicut k. t. ad m. se habet secundum hos igitur simul mouetur. Si vero secundum a. 3. 3. i. velit intelligere

ei quidem q: g. b. b. e. similiter intelliget
Sed p. c. t. k. l. m. intelligz. hec em se ba
lent sicut. e. a. ad. b. a. Qu igit rei sit fiat
mor? t tps. tunc memoria agit: Si at
puter no facies memorari: nihil em p
hibet metiri. queadmodu t videri me
morari no memoratem. agere at meo
ria no putare s latere. memoratu vero
est. hoc em erat ipm memorari. sed si q
rei fiat sine eo qui teporis aut ipe sine
illo non reminiscet. Qui vero est tepis
duplx est. aliqn qdem em mēfura non
meminit ipm: vt qz tertia die qd tñ ali
qn fecit. aliqn at t mēfura. Sz memo
rat qvis no mēfura. cōfueuerūt em di
cere qm memoratur quidē. qñ tñ nesci
unt cum ipius qñ no pgnoscūt qñ tita
tem metro. Quidem igit no idem
sunt memoratiui t reminiscitiui in po
ribus dictū ē. differt at memorari a re
minisci no solū sz tps: s qm ipo quidē
memorari t alioz aialiu pncipat m
ta: s reminisci nullum. vt ē dicere q p
noscunt aialium nisi homo. Qā at. qz
reminisci est vt syllogism? quidā. Qd ei
pzi aut vidit aut audiuit aut aliqd bu
lusmōi passus fuit syllogizat reminis
cens. t ē vt qñtio qdā. hoc at qb? t deli
beratiuum inest. natura soluz accidit t
nāqz deliberare syllogism? quidā ē. Q
at corporea qdā passio reminiscētia
qñtio in tñ fārasmaris signū turbari qñ
dā cū no pnt reminisci t valde adhibē
tes intelligentiā t no adhuc conātes
reminisci nihil min? t maxie melācoli
cis. hos em fārasmarata mouēt maxime
Qā at e? qd no in seipis ē reminisci. qz
sicut pijciētib? no apli? in ipis sistere.
sic t reminiscēs t inuestigās corpale a
liqd mouet in quo passio ē. Maxime at
turbat qbus huiditas fuerit exns cir
ca locū sensitiuū. No em facile pausat
mota qusqz supueiat qd qñt t recte p
cedat mor? Qñ t ire t timores cū co

tramouerint. t cōtramouētibus iterū
bis no sedatur. s ad eadē cōtramouēt
Et cōpat hec passio noib? t melodijs
et rōnib?. cū p hos fiat aliqd ipoz val
de. pausatib? em t no volētib? accidit
iter cātare aut dicere. Sūt at t supio
ra maiora hñtes t nā per? memoratiui
q p trarij. ppter id q grauitatez multā
hñt in sensibili. t qz neqz pncipio mo
tus pnt immanere sed dissoluti sūt. ne
qz in reminiscendo facile recte. pcedunt
Venit at noui t mlti senes un memo
res sunt ppter mortū. bi qdē em in tēre
mēto. illi vo in augumento multo sunt.
Ampli at pueri t gnanosi sūt vsqz ad
longā etatem. De memoria qdem igit
et memorari q sit natura ipsozum. t q
earum que sunt anime memoratur aī
malia. t de reminisci qd est. t quō fit. et
ppter quam causam. dictū est.

Querit qto. Utz reminiscētia solū
inst hoibus. Arguit p
mo q no. quia reminiscētia pñet ad memori
am quia est qdam motus ad memoriā ha
bendā. sed memoria inest brutis sicut t homi
bus igit tē. Secō sic aialib? pfectis insūt
oēs vires sensitiue s eis inest virtus sensitiua
q est reminiscētia Tercio arguit sic. multis
animalibus brutis videt inē. rō. qz videntur
rōcinari t facere discursus vt pz de canib? catē
et symeis t vulpib? in multis actib? eoz s eis i
est reminiscētia

In oppositū ē pñs in textu. p rñsione
Sciendū pmo. q reminisci t iter addiscere vl
inuenire sic differūt qz reminisci est resumē no
ticiā amissā p aliqd pncipiū in memoria
retentū ad qd quodammodo sequit noticiā acq
sita vl ex necessitate vl ex pñitudine. puta dñz
aliqs recordat alicui? sibi dictū t oblit? est qd si
bi dixit talis vñ illo dicto retēto in memoria
ad reminiscendū illi? pñone cuius ē oblitus.
Sed qñ aliqs puenit ad noticiā amissā no
p aliqd pncipiū refuātū in memoria sed p ali
quod aliud puta docentē extrinsecū ille dicit ite
rum addiscere Sed qñ anima diuersa cogitās
et cognoscēs multis modis puenit ad mo
tum ad quē sequit cognitō rei pñs scire t obli
te dicit iter inuenire qd pñs habuit. Sed ex no
no addiscere vl inuenire quādo a se vl ab alio

accipit noticiā quā nūq̄ habuit

Sciendū secūdo q̄ in reminiscēdo inchoāduz est a p̄ncipio eius cuius reminisci volum⁹. q̄a ignotū habet cognosci p̄ notū. si ḡ p̄ncipiuz sit magis notū p̄ncipiatō. seq̄tur q̄ magis inchoandū est a p̄ncipio. et in tali actu fantasia currit de vno in aliū. p̄pter similitudinē in ip̄s reptam. vt a lacte itur in noticiā albi. de albo in noticiā aeris. q̄ lucidus ē. et de acre in humidū. de hūi do in suū p̄rium qd̄ est siccū. et sic p̄seq̄nter. Unde in discursu reminiscētie mediū pueniēs ex p̄ter reminiscētia est p̄ncipiū vlc. nō qd̄ p̄ p̄dicatio nē. s̄ a quo aliq̄s p̄uenit moueri ad diuersa. sicut dictū ē de lacte. iō de illo possumus p̄cedere ad vnū in aliud. q̄ulq̄ pueniam⁹ ad aliqd̄ qd̄ querim⁹. ut si ignota sit līra. d̄ incipiedū ab a. p̄ma līttra. p̄cedendo ad b. de b. ad c. et sic p̄sequēter vsq̄ ad d. p̄ quādā p̄suetudine. et sic p̄ cā erroris p̄ngentis in reminiscētia. nam error ibi cōrigit quando est maior habitudo p̄ncipiū vlcis ad vnū reminiscibile q̄ ad aliud qd̄ querim⁹. et hoc frequēter p̄rigit p̄ p̄suetudinē. q̄ cōsuetudo est tanq̄ altera natura. et dū p̄sueti sum⁹ post p̄ncipiū recordari vni⁹ et nō alteri. tūc ex p̄suetudine solū memoramur illi⁹ cui⁹ p̄sueuim⁹ mēorari p̄ p̄ncipiū vlc

Sciendū tercio. q̄ tps est aliq̄n p̄ncipiū remiscētie. vñ reminiscēs sp̄ p̄gnoscat tps determinate aut indeterminate. finite aut infinite. sicut dū aliq̄s reminiscit h̄ ē factū tertia die. tūc p̄gnoscat tps determinatū in q̄ factū ē tale op⁹. s̄ indeterminate p̄gnoscat q̄n reminiscitur alicui⁹ opis p̄teriti sed nōcū tempus determinatum in quo factū est tale op⁹.

Cōclusio p̄ma. sensitīuū in hoīe accedit ad rōnis p̄p̄ratē. et quodāmodō est rōis p̄cipiatīuuz. Probat q̄ in omī ordine rerum sup̄riū inferioris ordinis et infimū sup̄ioris accedunt et habent easdē p̄p̄rates et conditōes. s̄ sensitīuū hominis est sup̄remū sensitīuū. ergo aliquo mō p̄cipiat p̄ditōez et p̄p̄ratē intellect⁹. et sic sensitīuū hominis est capax rōis Et d̄ rōnale p̄pter p̄cipiatōem qd̄ nō puenit sensitīuo quod ē in brutis sine intellectu

Cōclusio secunda. reminiscētia solū puenit hominibus. patz quia inter omnes potērias sensitīuas memoria humana est sup̄rema et altioris gradus. ergo seq̄tur q̄ illa accedit ad cognitiōem ratiōis. ergo cū ratiōis sit p̄cedere de noto ad ignoti noticiā. sequitur q̄ ip̄a memoria aliquo modo p̄cedit de noto ad ignotū. sed ille p̄cessus de noto ad ignotū obliuio est reminiscētia. et solū conuenit hominibus. et nō brutis.

tis. cum non habeant ratiōem. Aduertēdū tamē q̄ sicut intelligimus aliqua simplr et sine discursu. et aliquādo cū discursu. venim⁹ in noticiā alicuius. ita aliquādo memoramur p̄ simplicē memoriā sine motu reminiscētie. aliq̄n em̄ nō possumus memorari sine discursu qd̄ p̄tinet ad reminiscētia. Ex quo patz q̄ in brutis nō est reminiscētia. q̄ nō h̄nt potētia reminiscitiam. aut collatiuam vni⁹ cū alio

Cōclusio tertia. reminiscētia ē passio organī cor poral. et nō p̄tinet ad intellectū. p̄bat p̄hs trib⁹ rōibus. Prima est. q̄ dū aliq̄s vult diligēter reminisci q̄nq̄ p̄turbatur in corpe. ḡ reminiscētia ē passio corporis. et hec p̄turbatō maxie h̄z fieri in melancolicis q̄ frigidi sūt et siccī. iō quod imp̄m̄is eis nō cito monetur. Secda. habentes sup̄iora gossiora inferioribus sine debita p̄p̄ortōe sūt male reminiscitīui. et opposito mō dispositi sunt bñ reminiscitīui. Cū ergo ista variāt diuersitatē organoꝝ corpis solū seq̄t q̄ reminiscētia req̄rit organū corpale. Et q̄ p̄z q̄ gnani nō sūt bñ reminiscitīui. q̄ vt in plibus repit q̄ h̄nt sup̄iora sine p̄p̄ortōe maiora inferioribus. Tercia. iu uenes sūt priores reminiscētie. sicut et senes. cū ḡ isti nō d̄r̄nant nisi penes organoꝝ diuersitatē. se q̄ q̄ reminiscētia req̄rit organū corpale Et sic patz qd̄ sit mēoria. et qd̄ reminiscētia et quō d̄r̄nt

Ad ratiōes an oppositū. Ad p̄ma d̄r̄ q̄ reminiscētia nō est passio illi⁹ cui⁹ est mēoria. s̄ solū mēoria h̄uane p̄pter affinitatē quā h̄z ad intellectū iō solū repit in hoībus et nō in brutis. Et p̄ hoc r̄ndet ad sedaz. Ad tertia d̄r̄ q̄ illi aialib⁹ in est qd̄a natural⁹ cognitō sine quocūq̄ discursu q̄ est quodāmodō sillis p̄gnitōi q̄ acq̄rit in hoīe p̄ discursū in finio discursus. iō bruta in talib⁹ actibus nō discunt sicut hoīes. s̄ faciūt h̄ q̄dam instinctu siue p̄ naturalē estimatōez que regit instinctu nature

finis libri

Recapitulatō hui⁹

hui⁹s libri de memoria et reminiscētia est ista q̄ isteliber p̄tinet duos tractatus In p̄mo agit de memoria et memorari In secūdo de reminiscētia et reminisci

Prim⁹ tractat⁹ p̄tinet tria capitula

In p̄mo ostēdit q̄ memoria siue mēorari nō est futuroꝝ neq̄ p̄fēctū. s̄ p̄teritoꝝ. Ex illi⁹ aut ostēdit qd̄ sit memoria.

In secdo capitulo ostēdit ad quā p̄tē aīe p̄tinet mēoria. et manifestat q̄ est passio potentie

D. i.

scilicet et non pertinet ad partem intellectus
In tercio determinat de causa memorandi moue
do questionem quare sepius memoramur absen
tium quam presentium. Et arguit pluribus rationibus quod me
lius debemus memorari presentium quam absentium.
postea soluit eandem questionem. et finaliter ostendit
tur quod seruens cogitatio seu speculatio est causa boni me
morandi.

Secundo tractat pertinet quod capitula

In primo ostendit quod sit reminiscencia per pa
torem ad alias apprehensiones. ostendit de duabus re
supra memorie et acceptis. Et ostendit quod remis
cencia non est aliquid illorum. et ex illis infert diffi
nitatem reminiscencie.

In secundo ostendit de modo remiscendi quatuor ad
res de quibus remiscitur. Et primo ostendit causam re
miscendi. secundo manifestat illam causam quare mul
titudine in memorando occurrunt plures ea que sunt
per quod ea que sunt per. Et manifestat suam so
lutionem per duo signa

In tercio ostendit quomodo debent reminisci et iterum
ad discere. et iterum inuenire. Ostendit etiam quod remis
cencia oportet incipere a principio. et non a fine in dicitur
ter. scilicet maxime ab ultimo principio. Ostendit insuper defec
tum quem remiscens patitur. quod aliqui ex suo principio
nullo modo veniunt in notitiam quamvis. aliqui veniunt in
notitiam solam imperfecte.

In quarto ostendit modum remiscendi ex pre
teritis. scilicet quomodo anima cognoscat naturam preteritis. et quod cog
noscere preteritis necessarium est remiscendi. Ostendit etiam
quod licet per speciem magnitudinis possumus remiscere di
uersarum magnitudinum. et ex quod omnis magnitudo a
pud rationes sine intellectu sit eiusdem quantitas seu exten
sionis. et in hoc ostendit primo de duabus memorie et remis
cencie. Ostendit etiam quod remiscencia non est potentia seu
passio prius intellectus. scilicet scilicet. quod ostendit tri
pliter. Et sic patet divisio et sententia huius libri

De somno autem et vi
gilia considerandum
est quod sunt. et vtrum
aie vel corporis per
pria sint vel com
munes si com
munes cuius parti
cule aie vel corpo
ris. et propter quam

causa insunt animalibus. Et vtrum com
munes sint animalibus ipsis. aut alia quod de sono
alia vero altero solam. vel alia quod de neutro
altera vero vtriusque. Adhuc autem quod est so
nus. et propter quam causam dormientes iterum

deum quod de somniat. interdum autem non. vel acci
dit quod de spiritus dormientibus somnare. si non
meminerunt. Et si hoc fiat propter quam
causam sit. Et vtrum contingat futura preuide
re. aut non contingat. et queritur si contingat. et
vtrum futura ab homine perspiciantur solam. et v
trum agenda ab homine solam. vel quod demonum
habeat causas. et vtrum a natura sunt aut ab eventu.

Primum quidem igitur hoc manifestum
quod circa idem animalis vigilia quidem
est sonus. Opponitur enim et videtur sonus
vigilie quodammodo perit. nam extrema spiritus in ali
is et in naturalibus circa idem susceptibile
videtur fieri. et eiusdem passionis esse. Bico
autem veluti visus. cecitas. turpitudine. pul
critudo. sanitas. egritudo. fortitudo de
bilitas. auditus. et surditas. Amplius autem
et ex his manifestum. in quo enim vigilare cog
noscamus. in hoc et cum sono permixtum. Senti
entem enim vigilare putamus et vigilantem
aut eo quod corpus quod extrinsecus aliquid sentit. vel
corpus quod in ipso motum aliquid. Si ergo vigi
lare in nullo alio est quam in eo quod est sentire.
manifestum quod quo quod sentiunt si vigilat
vigilantia. et dormiunt dormientia. Quod autem
non aie. proprium est sentire neque corporis. cuius
enim est potentia. eius est actio. Quod vero
de sensus ut actio mori quodammodo per corpus
aie est. manifestum quod neque aie passio per
pria. neque inanimatum corpus possibile est
sentire. Quod autem determinatum sit prius in
alijs de his quod dicitur quasi particule aie. et de
nutritiva quod quod separat ab alijs in cor
poribus habentibus vitam. aliorum vero nullo sine
existeret. manifestum quod de quibusque viuendum aug
mentum diminutionisque principium solam. quod in
his non est sonus. non est vigilia velut placentia.
Non est habent particula sententia. neque si sepa
bile neque si non separabile. prout enim et esse
separabile est. Si autem quod nihil est quod spiritus vi
gilet aut spiritus dormiat. si eiusdem insunt animalium
vtriusque passionis habet. neque ei si est alij habentis
sunt si contingit neque dormire neque vigilare
vtriusque ei passio habet eadem sententia primi sententia. non
contingit autem neque alij habentis spiritus se esse et velut

aliquod genus animalium spiritum dormire vel sepe
vigilare. Amplius quocumque est ali-
quod opus secundum naturam quando excesserit
tempus in quantum possunt aliquid fa-
cere vel aliquid eorum que possunt tempo-
re facere. necesse deficere. ut oculos viden-
tes et quiescere facientes hoc. Si autem
manu et aliud omne cuius est opus ali-
quod. si itaque alicuius est opus sentire
et hoc utique excedat quantum erat tempore po-
tesse sentire continue deficiet. et non amplius
faciet hoc. Si igitur vigilare diffinitur
solutio sensus. contrarium vero hoc quod
necesse alterius adeo. illud vero non. vigila-
re autem ei quod est dormire contrarium. et necesse
est omni alteri inesse. necesse utique erit
dormire. si igitur huius passio est som-
nus. hoc autem est impotentia. propter excessum
vigilandi. vigilandi autem excessus quandoque
deest ab egritudine. quandoque absque egrit-
tudine fit. quare impotentia et dissolutio
sibi erit. necesse omne quod vigilat contingere
dormire. Impossibile enim spiritus agere. si
autem neque dormire sepe nihil coniungit.
Somnus enim passio sensitiva pericula est. ut
vinculorum et immobilitas quedam. Quare
necesse est omne dormiens habere sensitivum
periculum. Sensitivum autem quod potest
sentire secundum actum. agere autem sensu. proprie
et simpliciter impossibile est dormientes. simul
ideo necesse est somnum omnem excitabi-
le esse. Animalia quidem igitur pene omnia
sono communicant et nabilia et volabilia
atque gressibilia. Item genera piscium
omnium et que marinorum vel malachio-
rum visa sunt dormientes et alia omnia que
cumque habent oculos. Item que duos
habent oculos manifesta entoma quod dor-
miunt. brevis autem sono sunt huiusmodi omnia
Ideoque latebunt utique quidem multoti-
ens. utrum principant sono vel non: eorum
quidem que dura habent testa secundum sensum quod
deest nunquam factum est manifestum si dormi-
unt. Si cui veroverisilis deca ratio est sua

debitur. Quod igitur quidem sono concitant omnia
animalia manifestum ex his. eo enim quod est se-
sus habere. diffinitur animal. sensus autem mo-
do quidem aliquo immobilitate. et velut
vinculum sonum esse dictum. Solutio autem re-
missionemque vigilia. Platone autem nullam
possibile quidem communicare neutra ha-
rum passionum. nam sine sensu quidem non
existit. neque sonus neque vigilia. Qui-
bus vero inesse sensus. et tristiari et gaudere
quibus vero hec. et percipere. platis autem
nihil horum inesse. Signum autem quoniam et opus
suum facit nutritiva pericula in dormiendo.
magis quam in vigilando. Nutritum autem et au-
getur tunc magis tamquam nihil egetia ad
sensum. Quare autem dormiunt et vigilant
animalia. et propter qualem quedam sensum. vel qualem
les si. propter plures considerandum. Quoniam ve-
ro quedam animalium habent sensus omnes. quedam
vero non habent. ut visum. tactum autem et gustum
omnia habent. nisi si quod animalium inspectum. de-
finitum est autem de his in his quod de anima. Impossibi-
le autem simpliciter alicuique sensu sentire quod dor-
mit autem manifestum quoniam omnibus necesse est
esse eadem passionem in vocato sono. nam
si huic quod de huic vero non. hac dormiens
sentiet. hoc autem impossibile est. Quoniam autem existit
secundum unumquemque sensum. hoc quod de aliis. pro-
pter unum. illud vero aliis. propter unum quod de ve-
lut visui videre. auditui autem audire et ali-
is secundum eundem modum. Est autem quedam et com-
potentia que sequitur omnes. quod et quod videt et
audit et sentit. Non enim visum quidem videt.
quoniam videt: et iudicat itaque et potest discernere
re quoniam alia quod de dulcia sunt ab albis. nec
gustu nec visu nec auditibus. si quod de com-
pericula omnium sensitivorum. nam est quod de sensus
unus: et principale sensitivum unum esse autem se-
sui generis cuiuslibet alterum velut sonum
et coloris. Hoc autem simul tactivo maxi-
me exit. hoc quidem enim separatur ab aliis
sensitivis. alia vero ab hoc inseparabilia. di-
ctum est de ipsis in his que de anima the-
orematis. manifestum igitur quoniam

Huius est passio vigilia et sonus. ppter quod omnibus in animalibus. nam tacitus solus omnibus inest. si enim in eo quod omnes patiuntur aliquid sensus fieret dormitio inconvénientis: si quibus neque necesse neque possibile est aliquo modo agere sicut homines vocare sicut et immobiles existere. Contra enim rationabilius accidit eis quod sicut qui escere. quemadmodum autem nunc dicimus rationabiliter se habet et de his. nam cum principale aliorum omnium sensitivorum. et ad quod tendit anima parat aliquid. copari necesse est et reliqua omnia. Illorum autem cum aliquid impositum sit. non necesse est hoc impositum fieri. Manifestum autem ex pluribus quoniam non in sensu sicut ne oportet esse. et non uti ipsis sonus est. neque in eo non posse sentire. nam et manifeste in anime defectibus tale quod accidit. impositum est enim sensui anime defecto. sunt autem et amétie quedam huiusmodi. Amplius autem quibus in collovene apprehendunt. insensibiles sunt. Sed quoniam impositum est usus neque in sensitivo neque per quamvis causam. quemadmodum dicitur est nunc in primo quo sentit omnia. cum enim hoc quod impositum fuerit. necesse est et sensitiva omnia impositum esse sentire. cum vero illorum aliquid non est hoc necesse. Propter quam vero causam accidit dormitio: et cuius passio est dormitio. Quoniam vero modus plures sunt causarum. nam et quod cuius gratia. et quod unde principium mori et materiam et rationem causarum esse dicimus. Primum quod igitur quoniam naturam dicimus gratia huius facere. hoc autem bonum aliquid. quiete vero omni quod natum est moveri cum non possit seipsum continue moveri cum telectatione necessarium est esse atque utile. Sono quod propter ipsam veritatem coaptant metamorphorā hanc tamquam requies sit. Quare propter salutem animalium existit. vigilia vero finis nam sentire et sapere. omnibus finis quibus inest alterum eorum: optima enim hec. finis vero operum. Quod autem necesse unicuique animalium inesse sonum. dico autem ex suppositione necessitatis. quoniam si aliter erit huiusmodi natura ex necessitate ictu. quod dicitur: et his existibus alia existere

Amplius autem quoniam motu et actu in corporibus advenientibus accidit vigilare et dormire animalibus propter hoc dormitio. Alijs quod igitur animalibus quemadmodum non huiusmodi sanguinem existimandum casum esse passionis vel eas deest vel proportionales. Sanguinem vero huiusmodi bus quod quod hominibus quare ex his omnibus speculandum. Quod quod igitur spiritus principium sit ab eadem parte animalium a quod quod et motus determinatum est spiritus in alijs. ipsa vero est trius determinatorum locorum quod medius capitis et dorsum ventris. huiusmodi quod igitur sanguinem. hoc est quod circa cor spiritus: Omnia enim huiusmodi sanguinem cor huiusmodi et principium mori. et spiritus principalis huiusmodi est. mori quod igitur et spiritus manifestum quoniam principium et omnino refrigerationis est hoc et respirare autem et huiusmodi refrigerari ad salutem eius quod est in hac pericula caloris natura adepta est: Bicef autem de ipsa postea secundum se. Non huiusmodi vero sanguine et entomis et non suscipiunt spiritum in proportionali platur spiritus inflans et residens videtur. palam autem hoc in his quod sunt rotalia: puta velis apibus et muscis et quod cumque huiusmodi sunt. Quoniam autem movere quoddem aliquid aut facere sine rotoze non est possibile vigore autem facit spiritus drento et spirantibus quod de foris. non respirantibus vero quod replata. id est et bombatia alata videntur. cum moveant attractione spiritus offendunt ad succitorem rotalorum. Moveri autem omne aliquid sensu facto. proprio vel alieno in primo sensitivo Si vero est sonus et vigilia passio partium huiusmodi. in quo loco quidem et in quo pericula primo sit sonus et vigilia manifestum. Moveri autem quidam dum dormiunt. et faciunt multa que vigilantium sunt. non tamen absque fatalitate et aliquid sensu. Sonum enim est quodammodo sensatus. Dormitio est autem postea de ipsis. quoniam vero sonia memorantur expgefacti. vigilium vero actus non memorantur. in pleumaticis dicitur est. Consequens autem est his quod dicta sunt pertransire. quibus factis et unde principium passionis sit

vigilandi et dormiendi. palam itaq; qd qm necariu aiali cu sensu habeat. tunc pmo nutrimentu suscipe et augmentu nutrimentu aut est omib; extremu. his quide que sanguine hnt sanguinis natura. his vo q sanguine no hnt. pporio le. loc? vo sanguinis vene: bar at pncipi uz cor. palā at qd dicit ē ex anatomis De foris quide igit alimto ingredien te in susceptiva loca fit euaporatio ad venas. ibi vo pmutat et in sanguine vti tur. et vadit ad pncipiū. dcm est aut de his in his que de nutrimento: nūc at re/ perēdū est de ipf hui? gra: vt pncipia mor? speculemur. et qd patiete pncipia sēsiua. accidit vigilia et sonus. Mō ei est sonus quelibet ipotētia sensitiui vt dicitur est: Et em amētia et suffocatio ali q et aie defectio scit hmoi ipotētia. Iā at scā fuit fātalisa quibusdā defectū aie patientib; foris. hoc qdē igit aliquā bz dubitatōez. si em ptingat obdormi re defectōez aie patientē. ptingit vtiq; sonū eē et fātalisa. Multa at sūt q di/ cūt qui aio defecerūt. et q vili sūt mor/ tui eē. de qbus oibus eādem rōem opi nādū est. Sz vt dixim? nō est sonus i/ potentia ois sēsiui. s ex vaporatōne circa nutrimentu passio fit hec. Necē em qd euaporatū est pulsū quousq; ipelli deinde pueri et pmutari sicut euripuz. calidū vo cuiusq; aialiū ad supiora na tū est ferri. Qū at in supiorib; locis su erit multū sil iter reuertit. fertq; deor sū et reuertendo. pellit calozē. et iō ma xime sūt soni a nutrimento. nā repente tūc multa hūiditas et corpulētia sursū fert. pstās quidem quat et scit dormire Cum vero fluxerit deorsū et reuertens repellit calozem. tūc fit somn? et al dor mit. Signū at hoz et somnifera om/ nia em gūedinem capitis faciūt. et po tus et cibi. vt opiū et mādragoza: vinū et lolū. et qui deorsū ferunt. et qui dor

mitat. hoc videtur pari. et non possunt leuare caput et palpebras et post ciba/ ria maxime tal somn?. mltā em que a cibis euaporatō. Ampli? at ex labori bus qbusdā. nā labor qdem colligati/ uū. Colligatiū vero fit quēadmoduz nutrimentū indigestū. si non frigidū sit Et egritudines quedā quēadmodum illud idē faciūt quēcūq; a supfluitate calida et hūida vt accidit febricitantib; atq; lūbargicis. Ampli? at pōz etas pueri em dormiūt vellemeter. eo q nu trimentu sursū fertur omē. Signū at q magnitudo supior; mēbroz exedit in ferioza in prima etate eo q adhuc fiat augmentu: ppter hāc vo cām et epilen/ tici sūt. Sile em est sonus epilenfice. et est quodāmō sonus epilenfice: et iō ac/ cidit multis pncipiū hui? passiois dor miētibus. et dormiētes qdē capiūt. vi gilātes vero nō. Qū em mult? feratur spūs sursū descēdēdo rursū venas tu/ mefacit qbus coartat pōz q respira/ tio fit. ideo pueris nō pferūt vīna neq; nutrib;. Suffert em nihil forsū ip/ sos bibere vī nutrices. s oz bibere aqri cū et modicū. spumōsū ei vīnū s at ma gis nigrū. Ita vo supiora plē sūt nutri mēta pueris. q sex mētib; neq; vertūt collū. quēadmodū em ebrijs sursū fert hūiditas mltā. Rōnabile at hāc passi onē eē cām. qre qdēcūt in matricib; ē/ bria pmi Et iō amatores soni q occul tas hnt venas: et vani et mag capita hnt tes. nā hoz vene āguste vt nō facile de fluat q descēdit hūiditas. Nanosis vo magq; capita hntibus sursū ipet? mul tus et euaporatio fit. Māifestas vo hnt tes venas non sonolēti ppter āplū/ dinē venaz. nisi aliquā aliā passionem habuerit ptriā. neq; melācolici. Infrī gidatus em est loē int? qre nō fit ipf multitudo euaporatōis. ppterea et eda ces dicuntur exsistentes. quēadmoduz

em nullo fruētia afficiuntur eis corpo-
ra. nūq̄ vero colera cū naturalit̄ su frigi-
da et nutritiuū locū frigidū scit et alias
p̄tulas vbiq̄q̄ existit p̄tate h̄mōi su-
p̄fluitas. Quare manifestū ex his q̄ dic-
ta sūt. q̄ sonus est quidā p̄uētus calo-
ris intrinsecus. et natural̄ reciprocato
p̄pter p̄dictā cām. idē motus multū cor-
miētis. cū aut̄ deficit in frigidatē. et p̄p-
ter frigiditatē concidit palpebre. et su-
p̄iora quidē in frigidatē et exteriora. ite-
riora vō et inferiora calida. velut q̄ cir-
ca pedes et que intrinsecus: q̄q̄ vniq̄ du-
bitabit aliq̄s. q̄ post cibū fortissimus
fit sonus. et est soniferū vinū et alia hu-
iusmōi caliditates h̄m̄ia. Est aut̄ nō rō-
nabile sonus q̄dēz eē in frigidatōz. cās
at̄ dormiēdi calidas. Trum q̄ hoc ac-
cidit q̄ quēadmodū vter vacuus cuz
sit calidus est. reflectio vō in frigidatē
p̄pter motū. sic et q̄ in capite p̄ori loca
in frigidatē sursum lata euaporatōe et quē-
admodūz p̄fluis calido l̄bito tremor
fit et in ascedēte caliditate p̄gesta cali-
ditas in frigidatē. et q̄ h̄m̄ naturā calidū
scit lāguēscere ac secedere. Ampli⁹ aut̄
multo icidēte nutritiō q̄ calor s̄ble-
uat: quēadmodū ignis ip̄osū lignis in-
frigidat quousq̄ digerat. fit em̄ sonus
quēadmodū dēm ē. dū corpulētū sur-
sum ferret a caliditate p̄ venas ad caput.
cū vero āplius nō possit: s̄ in m̄titudine.
eredit q̄d eleuatū est itez repellit. et de-
orsū fluit. idē cadūt hoīes subiecto calo-
re q̄ sursum ferebat. Solū em̄ aīaliū rem̄
et incidēs q̄dē desipientia scit. postmo-
dū vō fātaīā. v̄l dicte q̄dē nūc solutiō-
nes p̄tingētes q̄dē sūt. v̄l fiat in frigida-
tio. Quinimo et p̄p̄t est locus q̄ circa
cerebrū quēadmodū dēm est in alijs.
Q̄m̄ vero que in corpe frigidissimū ce-
rebrū: nō h̄m̄ibus vero q̄ equalēs hu-
ic ps. quēadmodū igit̄ h̄m̄idū q̄d eu-
porat a sol̄ caliditate cū venerit ad sup̄

mū locū p̄pter frigiditatē suā in frigi-
datur. et p̄gestū deorsū fert sc̄m̄ rursus
aq̄. sic in eleuatōe calidi ad cerebrū su-
p̄flua quedā euaporatio in flegma re-
digīt. idē et catarr̄ vidēt ex capite fieri.
Nutritiua vō et nō egrotatiua deorsū
fertur p̄gesta et refrigerat calidū: ad in-
frigidatū vō et nō facile suscipiēdum
euaporatōem p̄fert et tenuitas et angu-
stia circa cerebrū venarū. Infrigidatō
nis q̄dē igitur hecē cā. quāq̄ euapora-
tio in scēdat caliditatē. Ex p̄giscunt at̄
cū digestio scā fuerit et obtinuerit que
ip̄acta fuerit caliditas in āgusto m̄tra
ab eo q̄ circūstabat. et discretus fuerit
corpulētior sāguis atq̄ purissim⁹. Est
at̄ tenuissim⁹ q̄dem sāguis et purissim⁹
q̄ in capite. densissim⁹ et turbidissim⁹
q̄ in inferiorib⁹ p̄nb⁹. Oīs vō sāguinis
p̄ncipiū sicut dēm est hic et in alijs est
cor. H̄or at̄ q̄ in cordis v̄triscq̄ thala-
mis cōis qui medius. quorum vterq̄z
suscepit ex v̄q̄z vena: et ex ea que voca-
tur maḡ. et que adori. in medio vō fit
discretō. Sed diffinire quidem de his
aliorum sermonum est conueniētius.
q̄z vero fit maxime sāguis post nutri-
mēti oblatōnem indiscretus somnus
fit. quoad secernatur sāguis. hoc qui-
dem purissimum sursum. illud vero tur-
bidissimum deorsum. Cuz autē hoc ac-
ciderit. exp̄giscuntur absoluta ex nu-
trimēti ḡuitate. Que quidēz igitur cā
dormiēdi dictuz est q̄z a corpulento
q̄d sursum fert p̄ ingentiū calozē subito
ad primū sensitiuū: et quid est sonus q̄
niā primi sensitiui p̄prehensio v̄t non
possit agere ex nccitate q̄dem sc̄m̄. Nō
em̄ contingit aīmal eē nō accidētibus
que ip̄sū p̄ficiūt. p̄pter salutēz vere est.
saluat em̄ quies.

Querit pri

mo. Utr somnus et vi-
gilia sint passionibus con-
uenientes toti coniunc-
to ex corpore et anima
Arguitur quod non quia pura
privatio non est passio alie

Subiecti sunt somnus et vigilia privatio
cuiusmodi sic somnus et vigilia sunt passiones primi sensi-
tui sunt primi sensus in quo non est totum privatum. Et somnus et
vigilia non sunt passiones toti privati. Tercio
sic iste liber tenet a somno et vigilia sunt somnus et vi-
gilia non sunt passiones sunt subiecti. quia liber dicit de
nominari a subiecto.

In oppositum autem est per se in textu. Pro ratione
sciendum per hoc postquam philosophus in libro de sensu et sen-
sato et de memoria et remissionem de finibus de ope-
rationibus sensuum quod explet per organum corporis quod ex-
cessus inducit somnum. Et per de finibus de somno et vi-
gilia quod insunt animi mediante sensui. Et quod in
somnia accidit somnia de quibus sunt divinationes. igitur
in hoc libro agitur de somno et divinatione. Et in phe-
nomeno huius libri monitus philosophus aliquid quod somnus de illis
tribus de somno vigilia et divinatione.

Sciendum secundum quod corpus sensuum vel animi in-
greditur hoc principium motus ad somnum est subiectum in hoc li-
bro. Et est per se contra subiectum philosophi naturalium et sub
subiecto libri philosophi naturalium. Et quod iste liber in-
titulatur de somno et vigilia in titulo sumitur a pas-
sionibus. Et per hoc soluit scilicet ratio an oppositum. Vnde
somnia et immutatio sensus coram respectu sensuum exteriorum
sive immobilitas et igitur quod a sensu coram tamquam a so-
te derivatur spiritus sensui ad se exterioribus per me-
us venari. quod quod spiritus impediunt inveniuntur fu-
mis elevatis a loco digestionis clauduntur et ob-
struuntur poros et meatus ne isti spiritus sensui per-
veniant ad sensus exteriores id ligatur et privatur a sensato-
ne. et hec privatio dicitur somnus. Uterque in quibus in somno
vere ligatur sensus exteriores quod meatus per quos spiritus
vite veniunt a sensu coram ad sensus exteriores solum ob-
struuntur. aliquid etiam meatus per quos sensus coram insunt
sensibus exterioribus ligatur. Et per hoc per modum privati-
onis somnia quod tunc a fatalia ad sensum per remissionem
spiritus refuatur per quodammodo subtile evaporationes et tunc
videtur hoc quod vigilando percipit ea quod sunt ista fan-
tasmatum et non perfecte tunc dormit sed in secundo mo-
do non contingunt somnia.

Secundo per hoc somnus et vigilia sunt animi sunt can-
de per se. probatur quia privatio opposita sunt subiecto per
eandem per se vel per se et cecitas sunt circa oculum. turpe
et pulchrum circa debitas proportionibus membrorum et co-
lorum. et egritudo et sanitas circa adque debitas

humorum. auditus et surditas circa organum auditus
Sed somnus et vigilia privatio opponitur quia somnus est priva-
tio vigilię igitur hoc subiectum seu animi per eandem per se. Se-
cunda ratio in quibus per se cognoscimus animam vigilare quod
sentit cognoscimus ipsum dormire quod sentit. Et vigilan-
te cognoscimus per operationes sensuum. quod sentit in
actu vigilare dicimus et non sentiente in actu dicitur
in dormire igitur somnus et vigilia sunt hoc subiectum per eandem per se.

Secundo secunda. somnus et vigilia sunt toti coniuncti ex
anima et corpore et non ex anima tantum vel ex corpore tantum. per quod
cuius est potentia et actus et contra sunt operationes sensuum non est
animi nec corporis tantum sunt versus ut patuit secundo de
anima. igitur somnus et vigilia quod sunt passiones per se sunt ut ac-
cidit in operatione sensuum vel in ligatur sunt passi-
ones toti coniuncti ex corpore et anima. Ex hac conclusio
ne per se inferuntur quod nulli animato conveniunt somnus et vigilia
quia nulli animato conveniunt sentire. Secundo inferuntur quod
nulli animato sola anima vegetativa quod est per se augmentum et
decrementum hoc somnus et vigilia. per quod somnus et vi-
gilia insunt mediante sensui. sunt vegetativa per se ve-
getativa non habet sensum ut in plantis. ergo talia non
habent somnum et vigiliam.

Dubitat per hoc. cum somnus sit privatio vigilie
quod privatio somnus in principio seu initio huius libri
Respondetur quod per se animari per se. inceptum per se
sed somnus est maior admittit quod vigilia.
Etiam somnus hoc eam positum non tamen per se per acci-
dens. sed per elevationem humorum a loco digestionis
ad cerebrum obstruuntur meatus per quos spiritus mittuntur a
sensu coram ad alios sensus. vigilia autem non habet a-
liquam causam specialem positivam
Dubitat secundo. quod hinc strictas venas citius et
fortius dormiunt alijs dicitur quod ratio est quod facilius est ob-
struere strictas venas et obstruere strictas me-
tus et cum somnus causet per obstructionem meatuum idem
tales cito et fortius dormiunt et.

Ad rationes an oppositum Ad primam dicitur quod
somnia sunt ad suum for-
male quod est ligatio sensuum vel careria vigilie sit quod
dicitur privatio in quo ad materiale causam illa ligatio
non est eam positum ut per se visum est. Etiam nihil
prohibet passiones privationis oppositas convenire
tem subiecto quia privatio estum ad suum mate-
riale radicat in principijs subiecti ideo per vocari
passio. Ad secundam dicitur quod somnus et vigilia sunt
passiones primi sensui tanquam subiecti adeque
tamen sunt passiones totius animalis tanquam sub-
iecti communis.

Querit secundo. Utrum omni animali
conveniat quandoque dormire
et quandoque vigilare. Arguitur primo quod non quia

possibile ē animal post natiuitatē ei statim oc
cupari egrotatōib⁹ ⁊ pueniri morte aūq̃ dormi
at ergo nō est necē oī aīali dormire. Scdō sic
illd qd inest pter naturā nō necēario accidit. sed
inē vt in pauciorib⁹ qd eueit p accīs. sed som
nus inē aīali pter naturā q̃ nō est necesse omne
animal quādoq; dormire.

In oppositū ē phs in textu. Pro rñsione.
Sciendū pmo. q postq phs oñdit q somn⁹ ⁊
vigilia nō sunt cor pīs tm nec aīe tm sed totū
iūcti. cū insunt mediāte sensu cōi. Jā ad solue
dū vnā qstione pūs morā oñdit q somn⁹ ⁊ vi
gilia successiue insunt oī aīali. Et postea infer
tur q nō pnt puenire plāris ⁊ p h poterit p gno
sci bīectū somni ⁊ vigilie qz illd est totū pūc
tum qd est aīatū sed nō qdlibet cor p aīatū in
tūnt sed solū animal.

Conclusio pma. necē est oē aīal qñq; dormi
re sic q nō p̄t sp vigilare. pbat qz quozūcūq; ē
aliq opatō dēmiata fm naturā cū illa exēsserit
tps in quo nata sunt opari tali opatōe necē est
illa q̄scere a tali opatōe sed cuiuslibet aīalis sen
tire est op⁹ dēterminatū fm naturā q̄ cū aīal ex
cesserit tps dēterminatū fm naturā in quo potest
exercere opatōes sentiendi qd vocat vigilie ne
cesse ē ipm dēficere a tali opatōe q̄ est vigilare s
sōm⁹ ⁊ vigilie sunt p̄traria imēdiata. ⁊ necē
sp alter inē aīali. q̄ necē est aīal qñq; dormire.

Conclusio scda. necē est omne aīal qñq; vigi
lare ⁊ nō sp dormire. p̄z qz somn⁹ est passio sen
sus vt ligatio vl vīculū imo bilitatis ei ⁊ vīgi
lia nō iat solutōem ⁊ opatōem sensuū. Sed ne
cesse ē omne aīal habere sensum ⁊ etiā habere so
lutōem ⁊ opatōem sensuū aliter frustra sensus
sibi puenirēt q̄ necē est oē aīal qñq; vigilare.

Conclusio tertia. oī aīali puenit qñq; dor
mire ⁊ qñq; vigilare. pbat rōnib⁹ phs. pma rō
est. qz oī aīalia natātia volātia ⁊ gressibilia
siue habeat duos oculos siue durā testā viden
tur qñq; dormire. licet qñq; aliq sint breuis sō
ni. q̄ oī aīali successiue pueniūt somn⁹ ⁊ vīgi
lia. Scda rāto est. qz oī aīal habet sensū
cū diffinat aīal p habere sensum. sed cū cōueit
sēl pūit imobilitas vl ligatō sēl qd sōn⁹. et
etiā solutio q̄ dicit vigilie ergo oī aīali suc
cessiue somn⁹ ⁊ vigilie insunt cū sint passiones
primi sensitiui quod inest omni animalī. Ex
dictis infertur.

Conclusio quarta. q plantis non inest som
nus ⁊ vigilie. pbat philosophus ratione et
signo. Ratione sic. qz sine sensu non possunt in
esse somnus ⁊ vigilie cum sint passiones sensuū
⁊ passiones nūq; sunt sine subiecto. sed plantis

non inest sensus. qz quibus conuenit sensus sit
est gaudere delectari ⁊ trīstari ⁊ etiam concupis
centia que nō conueniunt plantis. ergo eis nō
cōuenit somnus ⁊ vigilie. Signo sic. pbat. qz
si plantis conueniret somn⁹ potētie vegetatiue
ligarent in somno. hoc ē falluz qz potētia nu
tritua in dormiēdo magis opat qz in vigilan
do ergo plantis non inest somn⁹ vl vigilie.

Aduertendū tamē q ipsa inē aliquod simile
sōmno ⁊ vigilie. quia in plantis in hyeme p̄t
frig⁹ circūstas humidū plante vniē ad intra cū
calido se retrahēdo ⁊ sic est ibi similitudo som
ni cū fiat retractio caloris ab extiorib⁹ ad inte
riora. Sed in estate ppter calidū circūstas plā
tas calidū ⁊ humidū plante fluūt ad circūferē
tiā ideo vident vigilare ⁊ simile est de florib⁹ se
claudētib⁹ in estate de nocte ⁊ in die appēti
bus. Sed in aīalibus fit ista retractio ppter e
leuationē humor⁹ ad cerebr⁹ ⁊ ita fit in eis a p̄t
cipio intrinseco deuante vapores ad cerebr⁹ q
ppter frigiditatem cerebr⁹ ingrossant ⁊ obstru
unt meatus spirituum sensitiuoz qui mittunt
a corde ad alia mēb⁹ a ratione cuius obstru
onis extrema pūant spiritib⁹ ⁊ calore. Et si ar
guat quā rōe pbat q omni animalī qñq; cō
ueniat dormire etiam pbat q plantis cōueni
ret dormire qz plante etiā habent aliquod op⁹
dēterminatū fm naturā. Cum ergo exēsserit
tempus dēterminatū in quo possunt opari
tali opatōe necesse est ipas q̄scere ⁊ p̄t conse
quens dormire. Pro quo.

Sciendū q in plantis potētia vege
tatiua q̄diu vīuit non cessat a sua operatione.
sed cessādo a sua operatione est mortua vt dīc
tur secundo de anima. vnde est aliquod temp⁹
dēterminatū operationum anime vegetatiue
nō tamē fit tempus dēterminatū q̄terū possit
opari postq̄ cessauit ideo nō est simile de potē
tia nutritiua ⁊ sensitiua.

Dubitatur primo. Quare in somno quā
doq; iudicamus nos ascendere ⁊ quādoq; dē
scendere. Respondetur q causa est quia in som
no quādoq; cadunt grossi fumi a cerebro ad
cor. ideo sensus cōmunis hoc sentiētiū indicat
dēscēsum. Qñq; vero ascendunt fumi grossi a
corde ad cerebr⁹ ⁊ tūc indicam⁹ nos ascendere. ⁊
hoc maxie cōtīgunt in egrotis quia habēt plu
res morus in capite.

Dubitatur Secundo. Quare melancoli
ci minus dormiunt qz aliq ⁊ flegmatici magis.
Causa est quia somnus causatur ex euapora
tione nutrimenti. modo in melancolicis est mi
nor euaporatio qz in alijs propter defectum

caloris et caliditatis. Sunt enim frigida et siccior
de natura terre, sed flegmatici sunt magis huius
et alij in ipis fit maior euaporatio et plures
fumi ascendant ad cerebrum quod non cito dissoluitur quia
in ipsis non est calor acutus magis committit alij.

Ad rōēs an oppositū. Ad p̄mā dī q̄
si aīal p̄sideret f̄m suā natū
rā ⁊ solitū cursū natūe nec ēst q̄ dōrmiat. (3
q̄nq̄ p̄ accōis ⁊ p̄ter naturā p̄t p̄tingere q̄ nūq̄
dōrmiat sed vnūq̄q̄ debet dīci magis tale q̄le
ēst f̄m naturā q̄ quale ēst p̄ accōis. Ad secū
dā dī q̄ licet somn̄ s̄u p̄ter naturā vigīlie quā
p̄uat tñ nō ēst p̄ter naturā h̄mōi aīalis neq̄ vi
gīlie in cōi q̄ p̄fert ad p̄seruatōem aīal̄ ⁊ etiam
ad vigīliam sequētē ad quā ordinat̄ vt ad
causā finalem.

Querit ^{tercio.} Utz somn⁹ sit passio
p^{ri}mi sensitiui req^uisita p^{ro}p^{ter} vi-
giliā. Arguit p^{ri}mo q^{uod} nō. quia somn⁹ ē pas-
sio illi⁹ q^{uod} ab ipso somno immobilitatē. sed p^{ri}-
mū s^{en}sitiuū nō immobilitatē a sōno. q^{uod} p^{ri}mū s^{en}-
sitiuū ē in corde q^{uod} s^{ed} p^{er} vita duratē mouet^{ur} g.
Sec^udo arguit sōn⁹ ē passio illi⁹ q^{uod} ab ipso p^{ri}mo
debilitat^{ur} seu immobilitatē q^{uod} p^{ro}uato alic^{ui} opatōis
p^{ri}mo p^{ro}ueit p^{ro}p^{ter} s^{ub}iecto illi⁹ opatōis. s^{ed} s^{en}s^u p^{ar}-
ticularis p^{ri}us debilitat^{ur} in sōno z ligat^{ur} vt vi-
sus audit^{ur} z sic de alijs. q^{uod} s^{en}s^u cōis g^o sōn⁹ ē pas-
sio sensitiui p^{ri}ciuariū. Arguit t^{er}ciō. nullū im-
pedimētū alic^{ui} finis req^uirit p^{ro}p^{ter} illū finē s^{ed} sō-
nus est impeditiui⁹ vigili⁹ g^o non req^uirit finaliter
p^{ro}p^{ter} vigiliā.

In oppositū ē phs in terru. Pro nūsiōne. Sciēdū pmo q postq phs defmīauit de sbiecto cōi ipi sōnt tā remoto qd ē totū aiātū qz ppi quo qd est aīal. h pnter o nūit qd sit pphū t unmediatū seu adeqū sbiectū ei⁹. Pro quo supponit q aīaliū qdā hīr oēs sēns vtaīalia pfecta. Quedā pō hīr aliqz sēns tū vt impfct t oībus necario puer gust⁹ t tact⁹. Secō supponit q in sōno necē sit oēs pīculares sēnsus ligari. nā seqret q si vn⁹ ligaret ali⁹ nō aīal dormiedo sentiret qd est impossibile. Tercio supponit q pter sēnsus pīculares necē est ponere sēnsū cōez a q diffūdit sēnsēnsitiua ad oēs sēns pīctīales qd pbat phs qz aliqz vidz se videre colorē t sentire se audire sonū. t h nō p aliquē sēnsū pīctīlarē q pter sēns pīctīlares oīz ponere sēnsū cōem. Itē aliqz discernit p sēnsū inter albū t dulce q sunt obiecta diūsoz sēnsū t nō p gustū vl⁹ vīsiū nec p vtrūqz q p sēnsū cōez q est aliqz mo idē vl⁹ aliqz mō diūsus a sēnsib⁹ pīctīlarib⁹. Quarto supponit q illō omū sēnsitiuū

fil' cū pmo tactivo ē qd bñ p̄ se parī ab alijs sē,
sibus sicut tact' ali' vero nō pnt se parī a tactu
neq; a pmo sensiuo. Sic itaq;

Eodem pma. somn. nō ē passio oim sensu
 suū piculariū nec alic⁹ sensus picularis. p. 3 q. 2
 nō est necesse oēs sensus piculares sil. agere. q. nō
 opo: t. 3 sil. imobilitari oēs q. cū somn. fit imo-
 bilitatō sensuū seq. q. nō est passio oim sensuū
 piculariū nec alic⁹ sensus picularis fm se q. 2
 vi. sensus picularis pelligari altero nō ligato.
 Ad cū aial. dormit nihil sentit. q. nō est passio
 alic⁹ sensus picularis fm se.

Conclusio ſecūda. ſomn⁹ eſt paſſio aialis me-
diāte pmo ſenſitiuo. p. 3 q. 2. inē aiali mediāte ſe-
ſu. g. inē mediāte illo ſenſu q. inē ſen. puenit oib⁹
aialibus. ſed ſolū p mū ſenſitiuū cū tactu inē oī-
bus aialibus g. inē mediāte pmo ſenſitiuo. Se-
cūduz dū aliq. paſſio puenit plurib⁹. o. 3 q. ipſ⁹
pueniat p aliquā naturā ſibi cōm cui pmo cō-
uenit ſed ſomn⁹ puenit oibus ſenſibus pricu-
laribus p. 2 oēs ſenſus ligant in ſomno igit o. 3
eē vnū ſenſum cōm cui pmo pueniat ſomn⁹ p. 2
ligatōez oēs alij ſeī imobilitatē nō cōtra.

Exclusio tertia. nō quibet impotētia sentien-
di est somnus. pater p̄r signum. qz in defectio-
nibus anime redit animal impotens ad senti-
endum et tamen nō dormit. igit. vñ defectio aime
potest cēstare vite in p̄ncipio vñ in fine vite vel
aliqua egreditudo vñ extasis amittit dementia
liturgia. Est em̄ dementia passio causata ex abū-
danti calore vñ melancholice in anteriori pte ce-
rebrī que ligat imaginationem. Amentia vero
causatur ex abūdantia sanguinis in media pte ce-
rebrī que ligat estimationem ibi existentem. sed
liturgia causatur ex abūdantia regnatis in poste-
riori pte capitis que ligat memoriam. Extasis
vero est defectus actionis sensus ppter nimiam
intentionem alterius operationis anime. Aliud
signū est qd qñ ligant vena colli hō non sentit
qz obstruit meat̄ p quos deferunt spūs ad se-
lum et tñ nō est in somnis.

Conclusio quarta. Somnus ordinatur ad vigiliam tanq; ad eius finem. pater. quia sōnus necessario requiritur ppter salutē animā ut quies in qua fit recuperatō restauratō spīrituū de pōitōz in vigilia. h̄ vigilia ē finis saluatiōis animā qz sentire in sensitiuis ē qd optimū a finis. sicut intelligit i intellectiuis. ḡ sōn⁹ rēq̄rit. ppter vigiliā a h̄ necessitate que est ex sup̄positione finis.

Conclusio Quinta. In animalibus habentibus sanguinem cor est principium spiritus et motus animalis. in ceteris autem scilicet

nō habentib' sanguinē est aliquod pportōna
tū cor di. p3 q2 spūs ē qd dā corp' sibile p calo
re naturalē deuati ex sibiliori pte nutrimēti g
vbi ē p'm' fons calorīs in aiali. ibi ē pncipiū
spūm. sed in corde ē p'm' fons calorīs q2 in
digem' respiratōe ad refrigeriū illi' p'tis 7 nō a
liar' 7 nisi ille loc' refrigerē suffo caret aial. g in
hūitibus sanguiez spūs pcedūta corde. sed in n
hūitibus sanguinē vt sunt illa q' de cāsa viuunt
ps pportōnabil' cordi ē ps in q' sunt spūs de/
plātati. Scda ps p3 q2 aial nō opat sine vigo
re. sed spūs in aialib' facit vigore 7 cōseruatio
spūs facit robur. 7 in nō hūit' sanguinē mo/
uet spūs ab aliq' qd ē pportōnabile cordi 7 mo
uet spūs ad succinctoriū rōe cui' dū mouētur
cānt sonū ex p'cussione spiritū ad succinctoriū
id ē ad quā dā pelliculā q' diuidit aialia p me
diū g cū ille mor' fiat p spūs seqtur q' pcedat a
corde sicut 7 ipse sensus.

Cōclusio sexta. p'mū pncipiū sensus siue ē
siue ē in corde. p3 q2 aialia mouent p aliqū
motū q' fit in p'mo sensitiuo q2 pgnitō sensus p
uenit appetitū q' pcedit motū. vbi g ē pncipiū
mor' ibi est p'mū pncipiū sensus. Ex q'bus seqt
q' somn' 7 vigilia sunt passiones p'mi sensitiui
ex illō ē in corde v' in pte pportōnabili sibi. q2
somm' 7 vigilia p'mo fiūt circa illā pte 7 illo li
gato ligant oēs sensus p'culares.

Dubitat. Quare homines memorantur
de somnijs 7 nō de actib' vigiliātiū q's dormien
do exercebāt vt loq'ndo v' se mouēdo. Rō ē q2
memoria ē refuato aliē p'us sensati ab aliq' se
su extiozi sed fantasia est pncipiū sensitiui p'us
sic sensati a sensu extiozi iō fit memoria de som
no sed cū dormiēs exerceat opa vigiliātiū. oīs
sensus extiores sunt ligati. iō illi act' nō senti
untur p sens' extiores. neq' deferunt ad fantasi
am v' memoriā 7 iō de ipf hoies nō memoriānt.

Ad rōes an oppositū Ad p'mā. dōz
q' cor nō imobilitat' q'tum
ad motū ei' locale q' ē dilatatō v' p'strictō. tū i/
mobilitat' q'tū ad h' qd est influere p'tutē sensi
tiuā ad sensus extioēs. Ad scdam dōm q'
sensus p'culares p'us via g'natōis imobilitan
tur q' sensus cōis. tū nō pfecte ligat' q'ulq' p'sus
cōis ligat' p opulatoēz meatū spūz s'ensitiuoz
p q's illiūt sensus cōis ad sensus p'culares.
Ad tciā dōz q' l3 somn' sit p'editiū vigiliē pce/
tentis quā remouet. tū p'fert ad vigiliā seqntēz
roē spūz q' recreat' in aiali p somnium.

Querit q' rto. Utz somn' bñ diffini
atur q' ē p'p' v' recipiatio

caloris naturalis ab exteriorib' ad infioza p'p't
vaporem infrigidatū a cerebro de scdē dē 7 ob
struētē meat' sensatiōis p'p' salutē aialium.
Arguit p'mo q' nō. q2 si sic seqret q' huida 7 vlt
calida n' ēēt somnifera. p3 p'mā. q2 ipedirent
frigiditatē cerebri q' reqrit in somno. Se/
cūdo sic multa aialia dormiūt p totā hyemē vt
exptū est in multis 7 tū in talib' nō sit p'uer' v'
recipiatio calorīs natural' ab extiozib' ad infio
za g. Tercō sic. plāte etiā p totā hyemē dor
miūt 7 tū diffinitō soni n' p'uer' eis g n' ē bona.

In oppositū ē p'p' i textu Pro r'isione. scā
endū p'mo. q' postq' p'p' r'isionē de cā matia
li somni 7 vigiliē q' ē p'mū sensitiuū 7 etiā de cā
fin ali somni. h' p'p' r'it de cā fo: mali 7 efficien
te ipi' somni q' b' iustigat' p'cludit diffioēz soni
Cōclusio p'ma. cor 7 cereb' sunt eīe efficiē
tes soni p3 q2 cereb' de natura sua ē frigidum 7
cor calidū 7 frigiditas cerebri de fuit ad ipiē
caloris 7 cordis. 7 somn' ē passio sensus cōis
vt patuit p'us sed sensatio iūpit a corde 7 p'fici
tur in cerebro. vñ cor p' suū calozē cāt euapora
tōem ascēdēte ad cereb' 7 cereb' p' suā frigi
ditatē cāt ingrossatōis 7 de scdē euaporato
nis 7 p' p'mā cāt obstruētōēz meatū 7 ista duo
dicuntur facere somnium.

Cōclusio scda Vapor grossus deuat' a nu
trimēto ad cereb' obstruēs viā spiritū sensiti
uoz effectiue 7 materialit' concurrat ad genera
tione somni. p3 p'mā rōe q2 sibilior p's nutrimē
ti p calozē aialis deuat' sursum. 7 sursum deuā
ta p frigiditatē cerebri ingrossat' 7 reūterando
deorsum p'pellit in quo de scdē obstruit meat'
a sensu cōi ad sensus extiores. g vapor nutrimē
ti effectiue p'currit ad somnū. Scdo probat
p'p' idē p q' nq' signa. Primū est. q2 pot' 7
cibi multū euaporatiui sicut mādragoza. apū
um. vinū 7 lolū 7 c. calida 7 humida generant
forte somnū. g euaporatio nutrimēti ē cā som
ni. Itē apūm apū est herba qdā medicinalis
disposita ad modū petrociliū etiā in seicēz seina
sunt maiora. Itē mandragora est herba qdā
cui' poma sunt pulcra odorifera 7 insipida et
valet ad steriles fecundandas. Scdm est. q2
p labore causat' somn' eo q' per ipm cōsumunt
et desiccant humores congelati 7 ingrossati 7 re
soluuntur in vapores q' obstruunt viam mea
tuū spiritū sensitiuorum. Tercū est q2
egritudines calide 7 humide augmētant somnū
quod nō ēēt nisi q2 p caliditatē 7 fluxū humidū
resolunt multos vapores sursum deuatos.
Quartū ē. q2 hoies naturalit' humidi 7 fleg
matici 7 etiam pueri in quibus multum de nu

trimento fertur sursum sunt magni somnificatores. Un q in pueris magna p̄s ferat sursum ad caput pbat p̄s p̄mo qz in pueris magnitudo superiorū p̄tū excedit p̄s inferiores. Secūdo qz ppter magnā abūndantiā nutrimenti circa p̄s interiores in pueris dormiendo sepe citur epilepsia q̄ est morbus obstruens vias respiratōis in sōno ppter abūndantiā humorū. iō patētes talē infirmitatē dormiendo moriunt si pmutant dormire finē corū inclinadōem. Ex h̄ infer p̄s qz nutrices et pueri nō debent potare vinū nisi p̄mixtū aq̄. nihil enī differt nutrices v̄l pueros bibere vinū qz p̄ nutrimentū manent in lacte nutriticis. Pueri s̄t cū sint natūalr calidi et hūmīdi multū dormiūt et si potaret vinū amplī dormirēt et fierēt epileptici. Tercio pbat qz pueri p̄ sex mēses nō pnt vertere collū qd nō est nisi ppter nimīā abūndantiā nutrimenti et hūmiditatis circa p̄s su piores. Quartū signū est. sumptum ex p̄dictōibus aialis et est qz colerici sunt p̄u somni eo qz excessū calor eoz cito consumit humorē v̄l vaporē obstruētē viā spirituum. Similiter sanguinei qz calor in eis generat spiritū s̄biles et sunt pui somni et iocūdi. et iō sanguinei et colerici parē comedūt et sepe qz pui nutrimentū receptū in stomacho corū statim p̄ calorem corū rarefit et resoluit in fumū. iō cito replet stomachū et nō potest recedere ad fundum stomachi. Melancolici vero et flegmatici comedūt multū qz ppter debilitatē calorīs cibū in stomacho nō cito rarefit neqz replet nisi ppter q̄titatē ciborū et nō cito rarefit nutrimentū sicut in alijs ideo frigiditas in eis ē cāp̄oracitatis.

Conclusio tertia. Cā formalis somni ē p̄ssio sensum mobilis p̄mi sensu. patet. qz somnus ē puatio vigilie sed illa puatio noiat imobilitatē sensu cōis et cōp̄sionē ei⁹ ppter quā nō diffunditur spiritus ad sensus exteriores. Ex dictis p̄s generatio somni nā per calorem corū et stomachi eleuāt humores ad cerebrū vbi ppter frigiditatē cerebri ingrossant et descendūt p̄ viā spirituum sensitiuorū et descendēdo obstruūt ipas vias et p̄uant vigiliā a sensib⁹. Causa ergo efficiens p̄ma est cor. sedā est cerebrū. tertia vero est vapor ingrossat⁹ qui etiam vt dictū est est causa efficiēs somni. Causa v̄o materialis in qua est somnus est primum sensitiuū a quo puat⁹ mor⁹ p̄stādis et a quo puat⁹ vigilia. sed causa formalis ē puatio vigilie eo modo quo habet causam formalem. Et causa finalis est salus animalis vt vigilia vt dcm̄ est.

Conclusio quarta. predicta diffinitio somni est sufficiens. patet quia explicat omnes cau-

sas somni. Primo causam formalem q̄ est vigilie puatio. cū dicit⁹ q̄ est cōueniē seu recipiendū calor naturalis ad membra interiora. nā ex h̄ qz calor non deriuat⁹ a corde in sensus exteriores qui q̄dem calor est in spiritib⁹ sensitiuis sic puatio vigilie et operatio sensuum exteriorum. Alii autem causas etiam expmuntur in diffinitōne et sic patz qualiter requirunt calidū et hūmidū calidum scz qd est exalatum et hūmidū qd est exabile iō sicca similiter et hūmida impediunt somnum.

Conclusio quinta. complementum digestiōis est naturalis cā vigilie et dissolutiōis somni. P̄t̄ qz completa digestiōe dissoluntur vapores grossi qui sunt p̄ma causa somni. sed cā per accidens vigilie et dissolutiōis somni est motus v̄l tremor corū. patet nā impetuosus mor⁹ corū causat impetuosam multitudinem spirituum apperietium vias obstruatas per euaporatōem. Et similiter omnia q̄ faciunt ad aperturam meatū dissoluit somnū et inducūt vigiliā sicut magn⁹ mor⁹ corū q̄ cāc magnas euaporatōes. Et etiā magn⁹ motus ab exteriori pueniens siue sit mor⁹ localis siue aliteratōis vt putrefactiōis v̄l frigiditatis.

Dubitat primo. Utrum vigilia precedat somnum. Respondetur qz sic quia vigilia ē habitus. somnus vero est priuatio. igit⁹ rē. Patz etiam aliunde quia somn⁹ vt ait Commentator est recessus virtutis sensitiue ab exteriorib⁹ ad interiora. qui quidem recessus sit ppter generationem influxus sensus cōmunis ad sensus exteriores. et ista virt⁹ sensitiua causat vigiliā mō nihil recedit ab aliquo loco nisi p̄t̄ existat in eo anteqz recedat ergo.

Dubitat secundo. quare quedam aialia dormiunt oculis apertis. Respondetur qz hoc maxime contingit in animalib⁹ timidis qz ppter timorem retinent oculos apertos qz diu possunt. sed in somno. exteriores frigesūt. quia calor retrahitur ad interiora. vt dictum est et palpebre talium animalium in rugam contrahuntur ligatis sensibus per somnū. et sic apertis oculis dormiunt.

Ad rōes ante oppositū. App̄maz dicitur. qz sicut est in maiori mundo ita est in animali. Nam per calorem solis eleuatur vapor ad mediā regionem aeris. vbi ppter frigiditatem loci in aquā cōuertitur et deorsum cadit. sic etiā est in animalib⁹ qz per calorem stomachi et corū eleuāt vapores ad cerebrū vbi ingrossant et descendūt mō iam

Sequitur textus.

que opinione op inabamur. Palam at
de his vniuersis intm quoniam eodez
quo vigilantes in egritudinibus deci
pimur hoc idem in somno facit passi
onem. ⁊ sanis vero ⁊ scientibus cū his
pedalis sol videt esse: s; siue idem siue
diuersum fantasticum anime ⁊ sensiti
uum nihilominus non sit absq; vide
re ⁊ sentire aliquid preter videre. senti
re em ⁊ pter audire videntis verum a
liquid ⁊ audientis. nequaq; tamen id
quod arbitrabatur. in somno autē po
situm est nihil videre: atq; audire neq;
omnino sentire. ergo non videtur ve
rum: nihil autem pati sensum non est
verum. sed contingit ⁊ visum pati ali
quid ⁊ alios sensus. Singlm autē ho
rum quēadmodum vigilandi adiacet
quidem quodammodo. non sic autem
vt vigilantī: Et quandoq; idem opi
nio. dicit quoniam falsum. quēadmo
dum vigilans quandoq; vero detinet
⁊ sequit fantasina: Quod quidem igit
non est opinantis neq; intelligentis
passio hoc. quod vocamus somniare.
manifestum. Sed neq; sentientis sim
plr videre em vtiq; ⁊ audire simpliciter
Sed qualiter oportet ⁊ fm quem mo
dum considerandum: ponat ergo qd ⁊
manifestum ē. q ⁊ sensitiui passio ⁊ som
nus: Non em alicui aīalium inē som
nus. alij vero alicui somniare s; eidem.
Quoniā vero de fātasia ī his que de aī
ma dictum ē. ⁊ est quidē idem sensiti
uo fāstasticum. eē at sēsiuio: ⁊ fantasti
co alterum. Est at fātasia qui a sensu hz
actum sit motus. somnium vero fan
tasina quoddam videtur esse. nam qd
in somno fātasina somnium dicimus
siue simpliciter siue quodāmodo fac
tum. Manifestum q sensitiui quidem ē
somniaire: hui? at fm q fāstasticum.
Quid at ē somniū. ⁊ quō fit. ex his q
circa somniū accidūt. maxie vtiq; specu

labimur. Sensibilia em̄ fm̄ singulū sē-
sitiuū nobis efficiūt sensū. ⁊ que fit ab
eis passio nō solū inest sēsituius. dñ sen-
sus agūt. s. ⁊ dñ abeūt. Sil' em̄ passio i
bis ⁊ i bis q̄ ferūt videt eē. Et i laico
q̄ mouit nō vltius ptingere mouen-
tur: nā qd̄ motū fecit: mouit aerē quē
dā. ⁊ rursus mor' aliū: ⁊ hoc itaqz mo-
do quousqz qd̄ ster. facit motū ⁊ in ae-
re ⁊ in humidis. Silr' at oz opinari s
⁊ in alteratōe. nā qd̄ calefcm̄ est. ⁊ cali-
do p̄tinū calefacit. ⁊ s distribuit vsqz
ad p̄cipiū. q̄re ⁊ in q̄ ē sentire qm̄ ē al-
teratio qdā ⁊ fm̄ actū sēus necē est s
accidere. iō passio est nō solū sēnēb?
in sēsituius: s. q̄scētibz ⁊ in p̄fudo ⁊
supficien?. Palā at cū p̄tinue sentia-
mus aliqd̄ f̄nsferentib? em̄ fm̄ sensum
sequit' passio. velut de sole ad tenebras
accidit em̄ nihil videre. p̄p̄t ad huc s
sistentē motū in ocul' a lumie. ⁊ si ad v-
nū colorē multo tpe aspiciam? aut al-
bū v' viridē eiusdē mōi videt ad qd̄
cūqz visū p̄mutem?. Et si ad solē. p̄spi-
ciētes v' aliquod splendidū p̄cluseri-
mus obseruātibz qd̄ videt fm̄ dire-
ctōem q̄ accidit visū uidere: p̄mū qd̄ez
hm̄i colorē donec p̄mutat in punice-
um. deī in purpureū. q̄usqz in nigrū
veniat colorē. ⁊ euanescat Et ab his q̄
mouet' aut p̄mutātur velut a flumini-
b?: maxie at ab his que citissime fluūt
vident' em̄ q̄scēntia moueri. sūt at er-
a magnis sonis obsurdescentes. sūt at
⁊ a validis odoribus difficile odorā-
tes sūt. hec itaqz māifeste accidunt s
mō: Q̄ at sēsitua cito ⁊ modicas dñ-
tias sēnt. signū est q̄ in specul' accidit
De quo eodē insisteres vtiqz p̄siderabit
q̄s ⁊ dubitabit Sil' at ex ipso manife-
stū. qm̄ quēadmodū visus patit'. sic et
facit aliqd̄. In speculis em̄ valde pu-
ris cū mēstruis supuēntibus mulie-
res ispiciāt in speculū. sit supficies spe-

culi sicut nubes sāguinea. ⁊ siq̄dem no-
uū sit speculū nō facile est abstergere
hm̄i maculā. si vero vetus facile. Cā
vero v' dixim? qm̄ nō solū visus patit'
aliqd̄ ab aere. s. ⁊ fcit aliquid ⁊ mouet
quēadmodū splendida: nā visus splen-
didor' ⁊ hūmū colorē. Oculi qd̄ igit'
rōnabiliter cū fuerint mensrua affici-
unt'. sicut ⁊ alia ps quēlibet corpis. Et
em̄ natura existūt pleni venarū. iō em̄
sūt mensrua. p̄pter turbatōem ⁊ fleg-
masiā sāguineā nobis qd̄ que in ocu-
lis dñtia incerta est. iest at. Mā eadez
natura seminis ⁊ mensruoz. aer q̄qz
mouet' ab ipsis. ⁊ eū qui in speculis est
aerē p̄tinuū existentē. q̄lez quēdā fcit
⁊ talē velut ipē patit'. hic vō speculi su-
p̄ficiē. Quēadmodū em̄ vestū quē ma-
xime mūde sūt. citissime inq̄nat'ur. Mā
purū diligēter mōstrat quicqd̄ excepe-
rit ⁊ p̄sertim minimos mor'. es vō eo
q̄ planū sit q̄lemcūqz tactū maxie sen-
tūt. Optet vero itelligere tanq̄ attēctō-
nem esse aeris tactū ⁊ tanq̄ extēsiōez
⁊ ablutōem: p̄pter mūdiciā vero mā-
nifesta sit q̄licūqz sit. Nō exēdi vō ce-
leriter ex nouis specul' cā est. q̄ sit ⁊ pla-
nū. serpit em̄ p̄ hm̄i in p̄fundū. ⁊ oī
nō magis in talibus. Nam eo qd̄ez q̄
purū est in p̄fundū. eo aut q̄ planū oī
nō In veteribus vō nō imānet. qm̄ nō
silr' subit macula. s. supficien? magis
Qm̄ quidem igitur ⁊ a p̄uis dñtijs sit
mor'. ⁊ qm̄ celeres sūt sensus ⁊ q̄ noit
solū patit'. s. confacit colorē. sēsituius
manifestus ex his. Attestant' at his q̄
dicta sūt. ⁊ que circa vīna. ⁊ que circa
pigmata eueniunt. nāqz quod p̄p̄a-
tur est oleus. cito accipit p̄rimoz odo-
res. ⁊ vīna hoc ipm̄ pariunt'. Nō solū
em̄ eorum que imituntur vel p̄mūscen-
tur. s. eorum que p̄pe vasa ponunt' vel
nascuntur. recipiūt odores. Ad eā ve-
ro que ex p̄ncipio est consideratōem
E .ii

ponatur vnum quidem qd ex his que dicta sunt pz. qd recedente sensibili extrinsecus immanet simulacra que sensibilia sunt. Adhuc at qd facile decipimur circa sensus. cu in passionibus existimus. alij at in alijs. veluti trepidi et in timore. et qui amat in amore. ita vt videatur a modica similitudine his qde hostes videre. ille vero dilectus. et hoc vniqs qnto passibilior qs fuerit. tato a minori similitudine videt. Eodem vero modo et in ira. et in oibus pcupiscetijs facile decipiunt oes. et magis qntociqs in passionibus magis fuerit. id est febri citantibus interdum aialia videt in parietibus a modica similitudine linearum compositarum. et hi qde aliquando decertant in passionibus: sicut si vehementer non laborat. non lateat qm falsum. Si maior sit passio. et mouet ad ipsa. Quia vero ut hec accident hec est. qd vero fm eadez pot. entia iudicatur quod principale est. et quo falsissima fiunt. huius vero signum est quonia videtur sol pedalis. Quid dicit autem aliud aliquid sepe ad fantasia. et permutationem digitorum vnum duo videtur. attamen non dicimur quo maius duo. dignior enim tactu visus. Si vero eest tactus solus. iudicaremur vnum duo. Adhuc at ea quonia non solum sensibile mouet. appent quelibet. Sed etia cum sensus ipse moueatur si eodem modo mouetur queadmodum et a sensibili. Dico at velut terra videtur nauigantibus moueri. du mouet visus ab alio. Ex his itaq manifestum qm non solum in vigilando motus a simulacris sunt et que extrinsecus et que in corpore sunt. Sed etia quando fit passio hec que vocat somn. et magis tunc appent. Ibi die enim repellitur. dum operatur sensus. et intelligentia exterminatur. que admodum iuxta magni ignis minor. et tristitie et oblectationes pue secus mag

nas: Du vero quiescunt: supernatant et pua simulacra. Nocte vero ppter vacatodem particularium sensuum et impotentiam agendi. eo qd ab exterioribus ad id qd intrinsecus est: fiat caloris reflectio. ad principium sensus referuntur. et fiunt manifesta ledata turbatoe. Ppter autem opinari tam modicas vertiginas. que in fluminibus referuntur sic motum vnicuique fieri continue. sepe quidem similes. Sepe vero dissolutas in alias figuras. ppter repulsionem. id est post nutrimentum et omnino teneris existantibus veluti pueris non sunt somnia. Multus enim motus est ppter ea qd ex nutrimento est caliditate. ut queadmodum in humido. si vehementer moueat quis quicquid nullum appetit ydolum. quicquid vero apparet qde distortum. aut oino ut appareat alteri? modi qd sit. qd si qdescat pura et manifesta ydola. sic et in dormiendo falsissima et reliqui mori qui pueniunt a simulacris: interdum qde cu vehementior sit qd dicitur est mori. exterminat oino. Interdum vero turbate appent visiones et monstruose et deteriora somnia. velut melancholicis et febricitantibus et vinolentis. Oes enim homini passiones cum spiritu mole sunt. multum faciunt motum et turbationem. Sedato at et discreto sanguine in huiusmodi sanguine pseruat simulacrorum motus ab vnoquoque sensuum valida fecit somnia: et appere et videre. ppter ea qdem que a visu deferuntur videre. ppter ea vero qd ab auditu audire. Similiter at ab alijs sensitiuis. Et eo enim qd inde progreditur motus ad principium putat videre et audire et sentire: quia at visus infidum moueri videt. qui non mouet ut dicimus. et quia tactus duos motus annunciat. eo qd vnum duo videatur. Omnis enim qd ab vnoquoque sensu dicitur principium. nisi alius dignior confidat appetit qdem igit semper. putat autem

nō sp qd appet: Si qd dijudicat nō d
tineat. vel etiā moueatur pprio motu
quēadmodū vō dicim⁹. qd aliqui pp
ter aliā passionē facile decipiūt. ita dor
miētes ppter somniū. et qz mouēt sen
sitiua et alia accētia circa sensū. Quare
modicam hīs similitudinē videtur il
lud. Eū em dormierint descēdente plu
rimo sāguine ad pncipiū cōdescendūt
et mouēt qui insūt mor⁹. hi qdē pote
state. illi vero actu. sic at se hnt. vt i mo
tu h qdē supnatat ex ipso mor⁹. Si ve
ro hic corūpū et hic. adinuicē itaqz se
hnt quēadmodū fci ramuli ascēdētes
in aq liquefacto sale: ita insūt prāte. Ce
dente vero qd phibebat agūt et solute
in eriguo reliquo sāguie sensitiuis mo
ueribus hntes similitudines. quēadmo
dū in nubib⁹ que silēs dicūtur hoib⁹
et cetauris cito pmutata. Hoz at vñ
qdqz est. sicut dictū est. reliquit ei⁹ qd
in actu simulacri. Et atēte vō est ve
rū dicere. qm hoc qle coriscus. h nō est
coriscus: Eū at sētebat nō dicebat co
riscū qd ppiū. qd et dijudicabat. h p b
illū coriscū verū. Qd itaqz sētiendo di
cit eē hoc. si nō oīno detineat a sāguie
ne. quēadmodū seotiēs hoc mouetur
a morib⁹ qui sunt in sensitiuis. et videtur
qdē sile ipm eē qd verū est. et tāta som
ni potētia qd fci hoc latere. Quēadmo
dū igit si que lateat supposit⁹ digitus
oculo nō solū appebit. h et putabit eē
duo qd est vñ. Si vō nō lateat: appe
bit qdem. nō putabit at. Sic et in som
nis. si sētiat qdem qm dormit et passio
nē in q est sensus dormitiōis appet qd
dē. dicit at qm videt qdē in ipso vt co
riscus. nō est at coriscus. Sepe em dor
miēdo dicit aliqd in aīa. qm somnium
ē qd appet. Si vō lateat qm dormit. ni
hil dicit fāstie. Q at vā dicimus: et
quot sūt mor⁹ fāstici in sētiuis ma
nifestū. si qs attēdes tentet memorare

q patimur dormiētes qdē et expgefac
ti. Interdū em que appetit ydola dor
miēti aspiciet expgefctis esse motus in
sensitiuis. Quibuldā em iuniorū et om
nino pspicientib⁹ et si sūt tenebrē ydo
la appetit plura que mouēt. ita vt ve
lent frequēter timētes: Et his itaqz v
niuersis opret syllogizare qd est soniū
fāstia qdē aliqd et in somno. Nā que
mō dē sūt ydola nō sūt sonia. neqz si
qd aliud sensibus solū videt. neqz qd
in sono fāstia oē: Nā pmiū quidem
aliquibus accidit et sēire aliquo mō. et
sonos et lumē et sapoz et tactū lāguere
qdē et veluti de longe. Itā em in dormi
endo respiciētes et mox excitati: q debi
liter videbāt lumē lucerne dormiētes
vt arbitrabatur expgefcti statim pigno
uerūt q lucerne erat. et galloz et canuz
debiliter audiētes vocē expgefcti pigno
gerunt māifeste. Quidā vō respondēt
interrogati. pigit em et vigilare et dor
mire simplr altero exite et alterū aliq
mō inec. quorum nullū soniū dicēdū.
Et neqz qcūqz i sono qdē fuit vere itel
ligētie pter fāstia. h fāstia qd ē
a motu simulacroz cuz in dormiēdo
fit. et in eo qd dormit. hoc est soniū. Itā
vero quibuldā accidit. vt nullū soniū
viderit inuita. Rariū qdē hmoi est. acci
dit tñ. et his qdem pseuerāt. Quibus
dā vero et multū puectis etate accidit.
cū pmiū nullū soniū viderit. Qām at q
renon fiat sile aliqd opret arbitri. qm
neqz q p cibū dormitauerūt. neqz pu
eris fit soniū. Quibuscūqz ei h mō pfi
sit nāsa. et ita vt multa ascēdat euapo
ratio in supiorē locū vel iterū deorsuz
istis nullū appet fāstia: pdeunte vō
etate nihil icouētiēs ē appere sonia.
pmutatōe em aliq fca vel fm etate v
qz passionem necessarium accidere cō
trarietatem hanc.

Querit Quinto. ut passio pmi se-
sui sit somnium. Arguit p-
mo qd nō. qz sōnia ptingūt tñ in sōno. s3 som-
nus ē passio pmi sēstui. 7 sōnium nō indicat
sensu. ergo nō est passio pmi sēstui. Secū-
do arguit sic. sōnium est passio illius potētie cui
est videre vlt audire. s3 sensus p̄muni nō ē vi-
dere 7 audire. s3 sōnium nō est passio eius. Ter-
ciō sic. in sōno quādoq; agnoscimus vltia ppo-
nimus 7 facimus discursū. nā multi rōcitant
sōniando 7 syllogismos faciēdo. Et aliqui in
vigilia nō possūt recipere solutiōes aliquid quā-
vis q̄s in somnio relinunt. s3 illius cause non
fiunt p sensum cōm. ideo sōnium nō est pas-
sio sensus cōmunis.

In oppositū est p̄sus. in textu. p responsione
Sciēdū pmo. qd postq; p̄sus determinauit de
sōnio 7 vigilia. p̄ter agit de his que ptingunt
circa ip̄a. s. de sōnio 7 de diuinatione. qz q̄s
p sōnium. 7 pmo agit de sōnio
Sciēdū scdo. qd spēs sensibiles remanēt in sen-
sibus abeūtibus sēstibilibus. 7 hoc manifestū
est de sensib⁹ interioribus. s3 de exteriorib⁹ pbat
p̄sus p quedā signa. Primū est. qz qñ aliq̄a
inspexit excellens visibile 7 dū puerat se ad re-
bilia visibilia nō p̄t ip̄a videre. 7 hoc est ideo
qz spēs p̄oris visibilis adhuc sunt in visu q̄ im-
pediūt visionē alterius visibilis. Scdū signū ē
qz si aliq̄s directe inspiciat solē 7 deinde claudat
oculos appebit qd adhuc videbit lumē tāq; ex
cellens visibile. 7 postea mutabit in puniceū co-
lorem. deinde in rubeū. 7 postmodū in nigrū. 7 tñ
tōtāliter desinit lumē reservatū. Terciū sig-
nū est. qz si aliquis diu aspiciat rē aliquā velo-
citer motā. 7 se puerat ad alias res vidētur li-
bi moueri. Quartū signū est. qz aliqui p̄t ma-
gnos sonos efficiūtur surdi. 7 p̄pter excellentes
odores nō possūt alia odorare. qz p̄p̄tes rema-
nēt in sensu. Supponit etiā ex iā dictis qd in dor-
mientib⁹ multi vapores 7 spēs que referūtur
p vias spiritūū sensitīuorū nō solum in meat⁹
sēsus cōmunis ad sensus exteriores. ymmo eti-
am in meat⁹ ad sensus interiores. 7 cū in sen-
su maneat spēs abeūtibus sensibilibus. iste spēs
cū informat h̄mōi vapores

Conclusio p̄ma. sōnium est passio sensus cōis fm
qz fantastica est. pbat p̄ma ps. qz ex quo sō-
nium nō est sine sōno. sequit qd eiusdē ptis sūt
sōnium 7 sōnus. Itē sōnium est cognitō sensī-
tiua. qz p sōnium cognoscimus hic 7 nūc q̄s
conditōes cognitōis sensitīue 7 nō intellectuē
in somno tamē habem⁹ operatōes intellectus 7

ratōis que nō debent vocari somnium. Scda
ps patz. qz sēsus cōis est sōna rotius sensuali-
tatis. ergo ab eo pcedit vñ meat⁹ ad sensus
exteriores. 7 alii p̄sus interiores quorū organa
sūt i cellul⁹ cerebri. s3 sōnium nō est passio pmi sēstui
fm primā habitudinē. s. quo ad sensus ex-
teriores. qz fm illā habitudinē sensus cōis est
ligatus in somno 7 obstruetur euaporatōib⁹
nutrimētis. ergo optet qd sōnium sit passio pmi.
sensitīui in ordine siue habitudine ad sensus
interiores. qui p̄muni nomine fantasia dicitur
omēs em ab eo distinguūtur vt patuit secūdo
de aia. ergo conclusio vera. Un aduertendū ē
qd nihil p̄hibet viam que est a sensu cōmuni ad
sensus exteriores esse totaliter obstruetā p va-
pores. 7 tamē via que est a sensu p̄muni ad sē-
sus interiores nō erit totaliter obstruetā s3 ali-
quā apta. qz potest repleri subtili vapore nō
totaliter obstruente huiusmodi vias. Ex quo p̄z
qd sōnia contingūt p diuinationē 7 redundā-
tiam fantasmatū reservatorū in fantasia in sē-
sum p̄muni ip̄m actuando. patet qz sēsus nō
inducat nisi sit informat⁹ p spēs sensibiles.
s3 in somno sensus p̄munis informat⁹ non po-
test p species acceptas a sensibus exteriorib⁹ cū
sensus exteriores sint ligati. ergo in somno in-
dictū eius venit ex redundantiā fantasmatū in
ip̄sum sensus p̄muni. Et istud potest declarari
exēplariter. qz sicut flāma candele descendit a su-
periori candela in exinctōem inferioris ipsam
illuminādo. ita etiam pariformiter referūt fā-
tasmata a fantasia p̄biles euaporatōes in sē-
sum cōm. 7 qz sensus cōmunis terminat actō-
nem sensuū p̄culariū. idē iudicat in sōno quē-
admodū iudicat in vigilia. 7 de fantasia iē si-
bi p̄sentato iudicat qd est res. cui⁹ est fantasia.
7 taliter videtur qd vigilat.

Conclusio secūda. diffinitō somnii est sufficiēs
in q̄ dicit. Sōnium est apparitio fantastica facta
in simpliciter dormiente. patz qz hō simplr dor-
mit. qñ sensus exteriores sūt ligati. sed sōnium
est apparitō facta ligatis sensibus exteriorib⁹.
ergo sōnium est apparitō fantastica in simplici-
ter dormiente. Verū tamē p̄tingit quādoq; sen-
sū cōm ligari quātū ad viam sensuū interiorū
7 tūc non contingunt sōnia. quādoq; autē
ligantur tñ quātū ad viam sensuū exteriorū
7 tūc p̄tingūt sōnia

Dubitat p̄mo quare in p̄ncipio somni nō cau-
sant sōnia sicut in fine. Ddm qd id. qz in princi-
pio somni vapores sūt multū grossi 7 indigesti
7 idē claudunt viā sensuū interiorum. sed in fi-

ne sōni vapores sūt subtiliores ⁊ minores ⁊ digesti. ergo ⁊c. ⁊ sic nō obstruūt viā ad sēsus interiores. s; magis inferūt sēsu communē modo predicto.

Dubitat scđo. quare in pncipio noctis sōnia facta sūt magis distorta ⁊ deformia q̄ in fine. Rñdet q̄ id. q̄ in pncipio noctis vapores sūt multū grossi ⁊ fortiter moti. iteo nō deferūt fā- tasmata vniiformiter sicut videmus q̄ aq̄ mo- ta aut etiam speculū nō pfecte rep̄sērat formam rei. ⁊ ex eodē cōtingit q̄ hoies timidi passiona- ti frenetici. ⁊ hmoi difformiter habēt fātasma- ta difformia ⁊ horrēda ⁊ etiā sōnia. q̄ timor passio ⁊ infirmitas mouēt hmoi vapores. qui moti difformiter fātasmata rep̄sēntāt. Cōse- quēter aliā diffinitōem sōni sibi iūgit. que talis est Sōniū est fātasma qđ est in motu simula- crozū vñ similitudinū qđ dormiēdo sit factū. ⁊ in eo qđ dormit. p hoc em̄ qđ in motu simu- lacrozū remouet sōniū ab actibus ip̄is ielle- ctus qđ exercētur quādoq; in dormiēdo. ⁊ p hoc qđ dicit dormiēdo sic remouet sōniū ab appari- tōibus que sūt in vigiliādo ppter motū ⁊ tur- batōem humoz ⁊ vaporū qui quandoq; cau- sant ex egritudine. ⁊ p hoc qđ dicit in eo qui dor- mit remouetur ab actibus vigilantiz. q̄ quā- doq; exercent in somno

Dubitat tercio. vtrū animal sp̄ memorat suoz sōniōz. Rñdetur q̄ quādoq; memoratur ⁊ quādoq; nō. cuius cā est. q̄ quādoq; viā exiit ēc inter fantasā ⁊ memoriā cōtingit esse totalit̄ obstruētā. ⁊ tamē via que est a fantasā ad sen- sū communē est ap̄ta. ⁊ tūc animal potest somnia- re. ⁊ nō recordari. aliquādo vero via que ē a fā- tasā ad memoriā nō ē omnino obstruētā. ⁊ tūc potest aial memorari suoz sōniōz. ⁊ quādoq; recordari ip̄fecte. ⁊ quādoq; magis pfecte. ⁊ et̄ qñq; recordatur ordinatē.

Dubitat quarto. q̄re pueri putāt se pluries ter- ribilia videre p̄cipue in pncipio noctis. Rñde- tur q̄ hoc est. ppter motū simulacroz sive fātas- matū. nā pueri iudicāt sic ēē sicut simulacra re- p̄sēntāt. q̄ in eis nō est iudiciū rōnis corrigēs tale iudiciū. nā pueri parū vtrū rōe. ⁊ ista de cā pueri mulieres viri timidi. ⁊ feb̄ricitantes. ⁊ etiā alij infirmi solitarie cōtētes dicūt se vidisse mortuos an̄ oculos ⁊ alia mltā terribilia que apparēt eis ex motu simulacrozū. ⁊ eis cōtin- gunt ppter timores. nā exites in timore ⁊ alia passione facilius decipiūtur.

Dubitat vltimo. quare hoies sepius sōniant in senectute q̄ in iuētute Dd̄z q̄ cā ē q̄ in iuētute calor est fortis. iteo facit magnā euaporatō-

nē que sufficit obstruere meatus sensus p̄mu- nis ad exteriores ⁊ interiores. s; in senectute ca- lor tepescit. ⁊ ita nō fit ita magna euaporatō a- limētū. nec ita sepe obstruūt meatus sensus exteriorū ad sensus interiores. ⁊ ista de cā ieiū- nātes sunt sepe somniātes

Ad ratōes an̄ oppositū. Ad p- maz d̄z q̄ bñ pbat q̄ somniū nō est passio sensus p̄munis p̄cise. sed in ordine ad fantasā vt dictū est. nā sensus cō- munis cuius sōniū est passio nō p̄cipit sēntia- re s̄m q̄ absolute p̄cipitur. tñ eius actus a po- tētia supiori p̄cipit. ⁊ ita pbat tectus q̄ sōniū nō est passio intellectus nec sēsus cōis absolute s; s̄m q̄ fāsticus est sive s̄m q̄ imutat a specie referuata in fantasā. Ad scđam pceditur q̄ sōniū est passio illi⁹ potētie cuius ē videre ⁊ au- dire. ⁊c. Et in sōmo sensus interiores nō re- nēt suos actus nisi sēsus cōis dicatur videre ⁊ audire p respectū ad sēsus exteriores. tñ aliquo- mō p̄cipit visibilia ⁊ audibilia s̄m op̄atōnem ad fantasā. Ad terciā d̄z q̄ pgnoscē pponē diuidere ⁊ discernere sūt in sōnio p pte intellectū uā q̄ p̄uertit ad fātasmata de q̄bus sōniam⁹. iō solū p accēs sōniū p̄tinet ad intellectum inquan- tū sibi ministrat sensus.

De diuinatōne vero q̄ in som- nijs fit. ⁊ dicit accidere a som- nis neq; p̄tēpnere ydoneū ne- q̄ suaderi. nā q̄ om̄es quidē vel ip̄es existimāt habere aliquā significatōem sōnia. p̄stāt fidē tāq̄ ab exp̄iētia dic- tū. ⁊ q̄ de q̄busdā fit diuinatio in sō- nis. nō ē incredibile. h; em̄ aliquā rō- nē. ideo ⁊ de alijs sōnijs similiter vtiq; quis arbitrat̄. Nullā vō rōnabile cau- sā videre s̄m quā vtiq; fiat hoc decre- dere facit. Nā tñ qđ ē esse mittētē cuz alia irrōnabilitate ⁊ nō op̄tis ⁊ pru- dentissimis. s; q̄buslibet mittere incōue- niēs. ablata vero q̄ adeo cā nulla alia rō p̄ueniēs esse videt̄ cā. De his q̄ se- cus herculeas colūnas. ⁊ q̄ in toriste- ne p̄uiderē aliq̄ sup nostrā videt̄ ēē prudētiā inuenire originē horū. Nec- cesse igit̄ sōnia vñ cās ēē vñ signa corū que sūt aut accētia vñ om̄ia vñ aliq̄ co- rū vñ vñ solū. Dico aut̄ cām qđ em̄ vñ

lunā defectus solis vñ laborem febris.
Signū vero defectus stellaz sbintrare
asperitatē vero lingue febricendi. accūs
vero aliq̄ ambulante deficere solē. Neq̄
q̄z em̄ signū deficiēdi hoc est. neq̄z cau
sa neq̄z defcūs ambulandi. iō accūtūz
nullū neq̄z sp̄ sit neq̄z vt multū. Sūt ḡ
somniaz. hec q̄dē cause ⁊ siḡ velut eoz
que circa corpus accidūt. Biciūt q̄dez
⁊ medicorū grossi. qm̄ opter valde iten
dere sōnijs. pueniēs at̄ sic existimare ⁊
artificib⁹ at̄ p̄siderātib⁹ aliqd ⁊ p̄bi
losophātib⁹. Nā qui in die mor⁹ nisi
magni valde fuerint. ⁊ fortes latēt se
cus maiores qui in vigilādo sunt mo
tus. in dormiēdo at̄ contriti. etem̄ pui
magni videntur eē. Manifestū at̄ ex his
que in sōnijs accidūt. frequēter arbit̄
mur em̄ fulgura cadere ac tonitrua fie
ri. puis sonis i aurib⁹ factis. ⁊ melle ⁊
dulcib⁹ saporibus p̄fui tenui flegma
te defluēte ⁊ ābulare p̄ ignē. ⁊ calefieri
vehemēter puo calore circa q̄sdā pres
fco. exp̄gefactis at̄ manifesta hoc mō
se hñtia. Quare qm̄ pua oīm p̄ncipia
manifestū qm̄ ⁊ egritudinū ⁊ aliarum
passionū que in corpib⁹ dicūtur fie
ri. Manifestū ergo qm̄ necariū hec i sō
nijs eē patētia magis q̄ in vigilādo.
Atuero q̄dā q̄dem que in sōnijs fatal
mata cās eē p̄priorū cuiusq̄ actū nō
est irrōnabile. quēadmodū em̄ debētes
agere ⁊ in actibus cōtēs aut oliz agē
tes sepe recta his sōnia iruemur ⁊ agi
m⁹. Qā at̄ qm̄ p̄paratus existit motus
a diurnis inchoationibus. sic rursus
necariū est eos q̄ in sōno sūt mor⁹ fre
quēter p̄ncipiū eē diurnoz actūz. eo
q̄ p̄para sūt rursus. ⁊ hoz itelligētia i
fatalimatib⁹ nocturnis. sic q̄ p̄tingit sō
niōz q̄dā siḡ ⁊ cās eē. Plurima vo ac
cidētib⁹ assilant̄ matie vt inscēdentia
oīa. ⁊ quoz nō est origo in nob⁹ Sz d
nauali bello ⁊ de his q̄ p̄cul accidūt s̄

De his em̄ eodē mō se habere verisimile
est. velut qm̄ memorari de aliquo cōtin
git hoc sem̄ eē. Quid em̄ phibet in sō
nis ita. magis at̄ verisimile mltā hñti ac
cidere. Quēadmodū igif neq̄z memi
nisse de aliquo. neq̄z signū neq̄z cā acci
dēdi ipsū. Sic nec ibi post euentū sōnij
vidēti neq̄z signū neq̄z cā. s̄ b̄ simptho
nia. iō multa sōniōz nō eueniūt. Sim
ptloniata em̄ neq̄z sp̄ neq̄z vt frequēter
fuit. Oīno at̄ qm̄ ⁊ alioz aialū sōniāt
quedā a deo vñq̄ missa nō erūt sōnia.
neq̄z scā sūt hui⁹ grā: daimonia tamē
natura em̄ daimonia nō diuina. Sig
nū at̄ valde em̄ stulti hoīes p̄uidentes
sūt ⁊ recte sōniātes tanq̄ deo nō imit
tēte. s̄ quozūcūq̄ q̄si loquax natura est
⁊ melancolica. multimōs visiones vi
dens. eo em̄ q̄ s̄m plura ⁊ mltip̄baria
moueātur cuz theozumatib⁹ exis in
his sicut q̄dā rapiūt p̄cedētes. Nā quē
admodū ⁊ d̄ si multa iacias: alias dī
pariter iacis. ⁊ in his hoc accidit. Qm̄
at̄ nō eueniūt multa sōniōz nō ē incō
ueniēs. neq̄z em̄ eoz q̄ in corpib⁹ sūt
signoz ⁊ celestiū velut aq̄rū ⁊ ventoz.
Si em̄ ali⁹ vehemēti⁹ isto accidit mo
tus a quo futuro nō sit signū. Et mltā
p̄sulta hñ que fieri expediebat. dissolu
ta sūt. p̄pter alias digniores ichoatio
nes. Oīno em̄ nō oē fit qd̄ futurū erat
neq̄z idē qd̄ erat. ⁊ qd̄ futurū erat. neq̄
q̄z idē erat ⁊ qd̄ futurū. verūtāmē qdē
p̄ncipia dicēdum eē a q̄bus nō p̄fecta
sūt ⁊ signa. ⁊ signata sūt hec aliquozūz
que nō sūt. De his vero sōnijs que nō
hñti bñt origines. s̄ dilatoēs vñ ipi
bus vñ locis vñ magnitudinib⁹ vñ ho
rū q̄dez nihil. nō tñ hñtib⁹ in seip̄s p̄n
cipia q̄ vident sōnia. nisi p̄uisi fiat ab
accēte. tale vñq̄z erit magis. qm̄ vt d̄
Democrit⁹ ydola ⁊ defluctōes causās
Quēadmodū ei cū quis mouet aquā
vel aerē. hoc aliud mouit ⁊ q̄scēte illo

accidit bmo motu p dūre vsqz ad ali/
qd illo qd mouit nō pñre. sic nūbil pbi
bet motū aliqūe z sēu pñgere ad aias
sōnātes. a qb? ille ydola fecit z defluri
ones. z qñcūqz pñgit pñgētes magis
pñbiles essenocē. eo q q in die defluri
tur. dissoluūt magis. pl? em sine turba
tōe aer nocēo q silētiore sūt noctes
i corpe facere sensū pñf sōnū. Iō z p/
uos mor? in rē? sēuē dormiētes ma
gis q vīgīlātes: bī vō mor? fātalimata
faciūt ex qb? puidēt fusa de bmo. Et
iō accidit passi o bē q bullitē z nō pñ
uentissimis. In die eqz vñqz fierēt z sa
piētib? Si de essz mittēs. sic at vñsile
qñlter puidere. Nā itelligētia hōz nō
est curis affecta. s tāqz deserta z vacua
ab oibus z mō fm mouēs ducit. z qd
qdē extrā puidēt cā est. qm pñij mo/
r? nō ifestāt. s lōge pñcūf. ex tñeos q
maxie sentiūt. Quosdā at recte sōnān
tes esse notos de nōf maxie puidere ac
cidit. eo qdē q notī maxie p se uicē sol
liciti sūt. quēadmodū pñcūtes mari
me pñcūnt z sentiūt. sic z mor? Notioz
em notōres sūt mor? Melācolici at pñ
ter vñmā. quēadmodū iaciētes lon
ge bñ pñcūnt. z pñf pmutatōez cito
habiti ymaginānt ipi. quēadmodū ei
pñlegidi pñemat a z q furiosi sūt bñra
silia dicūt z itelligūt. veluti vñerē z ve
rē. z sic copulāt ad id qd lōge Ampli?
at pñf vñmētā nō repellit eoz mo
r? ab aliq motu. Artificiosissim? at est
iuder sōnioz q pñf silitudines ispicere.
recte em sōnia iudicare cuiusqz Bico
at silitudines qm silia accidunt fātalima
ta eis q in aqz sūt ydolis. sicut z pus
dicim? Ibi vō si mult? fiat mor? nō
sil fit appitō z ydola veris. pñpt? vō
erit enphases iudicare q post cito in
spicere z sēuē dissipata z distorta yd
loz. qm est hois vñ eq aut cuiusqz z ibi
Itaqz aliqd pñf sōniū bñc. mor? em

ipedit rectū sōniū Quid qdē igit ē sō/
n? z sōniū. z pñf quā cām vñrūqz bō
rū sit. Ampli? at z de ea q in sōnnis
est diuinatione dictū est.

Querit Sexto. vñrū diuinatō futu
roz effectū q fit p sōnia sic
homini possibil. z vñrū sit aliq talis diuinatō
Arguit pmo q sic. qz qd hoies cōiter experi
unt rōnale est euenire. nāz qd cōis fama famat
nō oīno tepdit vt habet qñto ethicoz. sed aliq
vidētur habere aliquā significatōem futuroz. i
p sōnia. iō diuinatō futuroz ē homini possibi
lis. Arguitur scōdo sic. p cām possumus de
uenire in cognitōem effectus. s qdā sōnia sūt
causē futuroz. igit p ipa possum? pñoscere fu
tura. Mior pñz p expētiā de qdā hoie q ve
stē suam pñdiderat de diē necā poterat inuenire
q in sōno recordat? est loci vbi ea dimiserat. ex
pñctus iuit ad locū z ibi ei inuenit.

In oppositū arguit. qz sōniū nō habet cām rō
nabile p quā fit pñagiū alicui? futuri. nā imit
tif z pñgiū fatuis z raro pñdētibz q in deo
sūt amānissimī. vt pñ octauo ethicoz. pñf sōe.
Sciēdū pmo q postqz pñs determinauit de sō
nio. pñter agit de diuinatōe futuroz q accidit
in sōnis z a sōniis Dicat in sōnis. pñter diuina
tōes q sūt vīgīlia p artes magicas. dñ etiā a sō
niis pñter diuinatōes q sūt a vñis sactis que
pñt fieri p reuelatōes diuinas eis scās. agit igit
tur pñs de diuinatōe q fit in sōnis z a sōniis.

Sciēdū scōdo. q sōyoi dñctū illa sōnia z
pñagia futuroz ēē a deo imēdiate imissa nob. ve
rūm si hoc qñqz pñgat. nō tñ naturalr ē pñ cur
sū nature. nā deus naturalr agit tanqz pñma cā
mediatib? scōis. z imēdiate p cām mediā. ideo
nō agit imēdiate in aīam nām illo mō nisi me
diatē corpe celesti Aūicēna tñcredidit q sōnia
mitterētur a datore formarū. z silr auerroys
dicēs. q ista cognitō nobilissima largit a sba i
materiali. s hēc opñiones fm pñm sñp z obā
tur. qz sōnioz qdā originē hñt ex pte corpis
vl aīe. sūe ex pte nōstri. qdā vñro nō ex pte nñi.
s aliūde habent pñcipium

Cōclusio pñma. sōnia q bñt a nob originē ali/
qñ solū sūt signa futuroz. aliqñ vñro sūt causē
futuroz. pñma ps pñz. qz qñqz sōnia eueniūt cō/
silia corpi. s pñplexiōib? corpis vt slegmatici sp
sōniāt de aqz z aqñcis. sicut eoz corp? ē aqñ/
cū. colerici vñro de igne sōniāt. z sāguinci de acre.
q volāt vl aliqd silē agūt. melācolici vñro sōni
ant terrestria. z iō ex sōniis frequētib? bñ pñ co
gnoscere sūā pñplexiōē. si igit qñqz pñgat ex p
L iij

Libor

De diuinatōe.

te aie. vt sōnia affilient dispōi aie sic studiosus
h3 studiosa sōnia p^o ethicor. 7 p^ous h3 sōnia
deputata. 7 q^olibet sōniat ex pte aie fm dispōz aie
vt q^o liberal^r est sōniat de eo q^o ē liberal^r dare. et
auar^r sōniat iuentōz thezauri. talia igit sūt sūg
circa dispōem aie vl corpis. aliqñ p^o h^o mōi sō
nia sūt cause fufoz quēadmodū mot^r diurni
sūt cause motuū noctuoz. h^obi grā vt q^o de nocte
sōniat^r in die cogitā^r 7 sepe facim^r. Un^o reci
tat Salien^r de q^o dā patiēte doloze q^o sōniat q^o
si sibi minuet iter duos digitos sanaret q^o cui
gilas surrexit 7 fecit se minui 7 curat^r est. nam
h^o mōi hoies itēdētes finē aliqñ si in sōnio vi
derint mediū ad talē finē p^oter in die ad finē i
tendūt. 7 aliquādo p^otingit q^o tale mediū pficit
7 sic p^o accēs sōniū est causa futuri.

Cōclusio scda. s^oyci crediderūt sōnia nob imit
ti a deo. Anaxa. p^oo credidit q^o imitteret a dato
re formaz. q^o et videt pcedē auerroya dicēs.
q^o ista p^ognitō nobilissima dargit a sba imatēia
si. s3 has opinionones iprobat p^ohs. nā h^o mōi sō
nia temētib^r 7 fatuis imitūt q^o est signū q^o nō
imitūt ab aliq^o itelligētia agēte ex rōe. 7 iō p^ohs
ffat oia q^o p^oncipiū nō ē in nob ad illuētia cor
porē vl ad pueniēs. puta ad aerē calidū vl fri

Cōclusio scia. sōnia q^o illuētia (gidū
celestis est p^oncipiū etiā p^oncēs sūt sūg futurozū
p3. q3 corp^r n^o imutat ad illuētia celestē. cor
pore at imutato imutat ymaginatō dormiētis
7 sūg aliq^o fāta smata appent dormiētib^r 7 sūlia
dispōibus celestibus. 7 etiā sūt p^oformia. vt si
in h^o āno sōniat^r ardoze signū ē dominiū mar
tis h^ontis dominiū sup^r caloze. tale igit sōniū ē
signū futuri calozis. igit sōniū nō est cā futuri
s3 est signū aliqñ futuri. q3 p^o fatui temētes
7 melācolici h^ont fāta sū fatuā. iō facili^r recipiūt
ista fāta smata q^o homies sapiētes 7 docti. eo q^o
mot^r maiores expellunt miores. 7 hac de cā ista
fāta smata p^origūt de nocte 7 nō de die.

Cōclusio q^ota 7 respōsiua ad q^ostuz. si q^o vtaf
sōnijs ad p^onosticā dū futura fm q^o sōnia pce/
dūt ex cā seu caloze naturali intrinseca 7 extrin
seca q^ostū p^o s^ous talis cause se extēdere non erit
illicita diuinatō. verū tñ est q^o q^oq^o est p^oncipa
lis cā sōnioz. 7 q^oq^o sōnia q^o dā sūt a deo mini
sterio angelozū. 7 tūc imitūt viris sactis q^ob^o
p^o sōnia aliqñ reuelāf aliq^o futura. 7 h^o mō potest
h^o etiā licite vti sōnijs ad p^ognoscedū futu
ra. quātoq^o vero ex opatōib^r temonū aliq^o fan
taste appent dormiētib^r ex q^ob^ous quātoq^o aliq^o
futura reuelant^r his qui cū eis habent facta illi
cita. 7 hoies talibus sōnijs nō p^ont vti licite ad
futura p^ognosceda. sc^op talis diuinatio qua

hoc sit suspiciosa 7 illicita est. 7 ita sōnia q^ouz
est spiritalis cā sūt diuersa. Est tñ
Aduertēdū q^o nomine diuinatōis intelligit^r
quedā p^oniū ciatō de futuris. futura autē dupl^r
possūt p^ognosca. vno mō in suis causis. alio mō
in effectibus. Cause aut supiorū taliter se ha
bent q^o quedam necessario pducūt suos effect^r
7 illi effectus possūt cognosca p^o certitudinem 7
etiā p^onosticari. sicut astrologi p^onosticāt futu
ras eclipses. quedā vero cause pducūt suos ef
fectus nō ex necitate 7 sp. s3 vt in plurib^r 7 raro
deficiūt. 7 p^o h^o mōi causas p^ont p^ognosca effect^r fu
turi. nō q^o dē p^o certitudinē. s3 p^o quādā p^oectura
tōem. sicut p^o cursū stellarū astrologi p^ont iudi
care de pluuijs 7 siccitatib^r. 7 medici de sanita
te 7 morte hois. Quedā vō sūt cause que indif
ferēter se habent ad suos effectus pducēdos. 7
p^o tales cās nō possumus p^ognoscere effectus fu
tuos. neq^o etiā si effectus erūt vt in plurib^r vl
vt in pauciorib^r. possum^r tamē ipos cognosce
re in scipis dū p^ontes sint. sicut p^ognoscam^r sor
tē currere dū currit. s3 cognoscere tales effectus
anq^oz siāt solū est p^ome cause. 7 p^o p^oriū eius. si q^os
igit h^o mōi futura p^ognosocere aut enunciare q^o
cunq^o mō p^osumpserit nisi deo reuelāte manife
ste vsurpat sibi q^o deo p^oriū est. Et dicat diui
nus quasi deo plenus. 7 deitate scipm plenum
simulans. Sic igit ex hoc p^oz q^o nō dicat diui
natō si q^os p^onuiciet ea q^o necario enuēiūt in p^oli
bus que humana rōe p^ognosca possūt nec si q^os
p^otingentia p^onuiciat deo reuelante. s3 fm q^o diui
natō sonat in malū. quādo aliq^os in debito mō
vsurpat aliq^od q^o soli deo puenit p^o enūciatōez
futurozū enūciū. Rōes an oppositū ex
dictis solute sūt. Et tāta de isto libro. s. de
somo 7 vigilia sufficiant.

Recapitulatō hui^o

libri de somno 7 vigilia

In libro de sono 7 vigilia agit de aiali fm
q^o est in eo p^oncipiū mot^r ad somnū 7 vigiliam.
Et continet tres tractatus.

Prim^o tractat^r h3 q^oq^o capitula.

In p^omo p^ohs ponit intētoez libri mouēdo du
as q^ostiones de sono. 7 q^ottuoz de sono 7 de diui
natōe. 7 q^od sit sūiectū sōni 7 vigiliē. In 2° oñ
dit cui^o p^o p^otermiatē sōni 7 vigilia sūt passiōes
7 q^o in sono imobilitant oēs sēsus exteriores. 7
q^o sēsus cōis sit ponēd^r. In terco enūat oēs
cās sōni. 7 defmiat de cā finali sōni. 7 eis mātiali

In q^oto defmiat de cā efficiētē sōni ponēdo
aliq^os suppos. 7 ifert postea diffinitōez sōni.

In quinto mouet dubitatōem. scz qualiter ci-
bus et potus calidus pnt care somniū et ponit ad
hoc tres q̄stiones. Scds tractat in q̄ trac-
tat de somnio cōtinet q̄tuor capitula. In
p̄mo oñdit ad quā p̄c aialis p̄tinet somniū et
ostēdit q̄ nō p̄tinet ad sensus extēiores nec ad
p̄tēcē op̄inatū. Et cū ostēdit q̄ in somnio
p̄tēcē op̄atōes intellectus. postea p̄bat q̄ somni-
um ē passio p̄mi sēsitīui id est sensus cōis inq̄
tū ē fantastice dēi oñdit aliq̄ necēria ad oñdē-
dum q̄d sit somniū et quō sit. In tercio trac-
tatu determinatur de diuīatōe futuroz scā p̄ som-
niū in somno ubi p̄hs tāgit op̄iones stoicoz et
Auiēne et Aūrois de causa somniorum et eas
reprobat.

Ex eo autē quod est
hoc quidem esse lō-
ge vite aīaliūz. hoc
autē breuis vite. et d
vite totalit̄ lōgitu-
die et breuitate p̄si-
derādū cās. Principi

um at p̄sideratōis necērium post ex eo
q̄d est dubitare de ip̄is. Nō em̄ ē palā
vitz. alterz. aut idē causa omnibus aīa-
libus et plātis eius q̄d est. hec q̄dem es-
se lōge vite. hec at breuis. et plantarūz
has quidem pauci temporis. has autē
multū durabilē habere vitam. Adhuc
autē vtrum eadē que lōge vite. et q̄ fm̄
naturā sanā natura p̄stātium. aut sepa-
ta sunt. Et q̄d breuis vite et lāguozosūz
Aut fm̄ quosdā q̄dam lāgores app-
p̄inquāt lāguozosa fm̄ naturam cor-
pora his q̄ breuis vite. fm̄ quosdā autē
nihil p̄hibet lāgozosos esse longe vite
existētes. De somno q̄dem igit̄ et vigi-
lia dictū est p̄us. De vita at et morte di-
cendum ē postea. Similiter autē de lā-
guore et sanitate q̄tū adiacet naturali
philosophie. Nūc at de cā ei⁹ q̄d ē. hoc
quidē ē lōge vite. hoc at breuis vite.
sicut dictū ē p̄us p̄siderandum.

Ant at habentia differētiāz hāc
tota ad tota ḡnā et eoz q̄ s̄b vna
spē altera ad altera. Dico at fm̄ gen⁹ q̄
dem differre. vt hominem ad equū.

longioris enim vite genus hominū q̄
q̄d equozum. Scdm̄ speciem autēz ho-
minē ad hominem. Sunt em̄ et homi-
nes hi quidem longe vite. hi autēz bre-
uis vite. aliter fm̄ altera loca distātes
Que quidem em̄ et calidis gentium lō-
gioris vite. Que autem in frigidis bre-
uioris vite et habitantium autem eun-
dem locum differunt. Similiter aliqui
qui hac differentia ad inuicem.

Porret autem accipere quid faci-
le in natura corruptibile constā-
ribus. et q̄d q̄d nō facile corruptibile.
Ignis et aqua et his cognata non ha-
bentia eandem virtutem existunt gene-
rationis et corruptionis causa alijs.
Itaqz et quelibet aliorum ex his entia
et constituta participare horum natu-
ram rationabile. Quecunqz quidem
composita ex multis sunt vt dom⁹. Be-
his quidem igit̄ altera ratio. Sunt em̄
et p̄p̄ie corruptiones multis existen-
tium. vt scientia sanitas et egritudo. s̄
enim corrūpuntur etiā non corruptis
suis suscep̄tis sed saluatis et ignorā-
tie q̄dē corruptio remīscēt ia et erudi-
tio. Sciētē at obliuio et deceptio. Ser-
cūdi accēs autē consequunt̄ naturali-
bus que alioz corruptōes. Corrupti
em̄ animalibus corrūpunt̄ et sciēt ia
et sanitas q̄ in animalib⁹. p̄pter quod
de anima ratio dicitur quis vtiqz ex
his. Si em̄ est nō a natura. sed queadā
modū scientia in anima. sic et anima in
corpe. erit vtiqz ip̄i et alia corruptio p̄-
ter corruptionē qua corrūpit̄ corrup-
to corpe. Itaqz quoniā nō videt̄ talis
exis. et alij vtiqz habebūt ad corporis
corruptōem. Forte at vtiqz q̄s dubita-
būt rōnabiliter vtrū est. vt incorrupti-
bile erit q̄d corruptibile. vbi ignis sur-
suz. vbi nō ē p̄trariū. Corrūpunt̄ em̄
q̄ quidē inexistūt p̄trarijs s̄z accidens
eo q̄ illa corrūpunt̄ Interimunt̄ em̄
E v

contraria ab invicē. Scdm accidēs aut
nihil contrariorū in substantijs corrupit
ppter de nullo subiecto p̄dicari substanti
am: Quare cui nō est contrariū. et ibi nō
est impossibile utiqz erit corrupti. Quid
em̄ erit corrupens. si a contrarijs q̄dem
corrupti accidunt solis. hoc em̄ nō existit
aut totaliter aut hic aut ibi si q̄dē verē.
sic at nō. impossibile em̄ materia hūi non
existere aliqua contrariū. Oino q̄dem
em̄ nec calidū aut rectū p̄git. Omne
autē eē impossibile aut calidū aut rectū
aut albū. Erūt em̄ passioēs sepe. Si
igit q̄n sūt fuerūt factū et passū. hoc
q̄dē ip̄ facit. hoc at parit impossibile non
pmutare. Ad buclī necē supflūū facere
supflūū at contrariū. ex contrario em̄ ip̄ p̄
mutatio. supflūū at reliqz poris. Si at
oē expellit q̄d actu contrariū. et si hic cor
ruptibile utiqz sic aut nō. s̄ a p̄ncipiente
corrupti. si q̄dē sufficiens ex deis. Si at
nō supponere oportet qz n̄ est aliqd ac
tu contrariū. Et supflūū fit p̄p̄ q̄d et mi
nor flāma p̄burit a mltā fm accēs. qz
alimētū q̄d illa in mltō tpe p̄sumit su
mū. hoc flāma multa cito p̄p̄ q̄d om̄
nia sp̄ in motu sūt et hūi. aut corrupun
tur. Cōtinēs aut aut coopaf. aut opaf
et p̄p̄ hoc trāspolit a durabiliora q̄dez
hūi et paucioris duratōis natura. eter
na at nūqz q̄buscūqz contraria erūt. Cō
festū em̄ materia contrarium habet. qua
re si quidē ex q̄d nūqz fm locus p̄mutat.
Si aut quātū fm augmētū et decemē
tū. si aut passionis alterat.

Kunt aut neqz maria incorrup
tibiliora. equus em̄ homie breui
oris vite neqz pua. Expetia em̄ multa
eutomorū. neqz plāte totalr aialibus.
Expetia em̄ q̄dā plātarū neqz sanquiez
hūi. Apis em̄ durabilior q̄ndā s̄g
uinē hūiū neqz exāguia. malakia em̄.
Expetia q̄dē exāguia. aut neqz q̄ in fra
stem plāte expetia sunt et alia gressibi

lia. neqz que in mari. Item ibi que bre
uis vite et olirakura et malakia. Omni
no at lōgissime vite i plātis sūt vt pal
ma et cypressus. Et in sanguine hūi
bus aialibus magis q̄ exanguibz et in
gressilibz magis q̄ i aq̄tibz. Qua
re et combinantibus in sanguinem ha
bentibus et gressilibz que longissi
me vite animalū sunt vt homo et ele
phas. et utiqz que q̄dem maiora vt ad
plus est dicere minoribus longioris
vite. Item alijs accidunt vis que longi
oris vite magnitudo sic dictis

Husam at de his omnibus huic
utiqz quis contemplabit. oportet
em̄ accipere q̄ animal est natura humi
dum et calidū et vivere tale. Senectus
autem frigida et sicca. et q̄d mortuū. Li
detur em̄ sic materia corporū existētibz
hoc calidum et frigidum. et siccu et hu
midum. necesse igit senescētia desiccari.
propter quod oportet non facile desic
cabile esse humidum. et ppter hoc pig
ua imputribilia. Causa autē qz aeris
aer autem ad alia ignis. Ignis autem
non fit putrefactus. Neqz sursum pau
cum oportet esse humidum. facile sicca
bile em̄ quod paucum. ppter quod et
magna et animalia et plante et vniuer
saliter dicere longioris vite. vt quēad
modum dictum est prius. Rationabi
le em̄ maiora pl̄ habere humidū. non
solū aut ppter hoc lōgioris vite. Que
em̄ cause q̄d q̄tum. et quod quale. q̄re
oportet nō solū multitudinē esse humi
di. s̄ hoc et calidū. vt neqz facile p̄gela
bile sit. Et ppter hoc homines lōgio
ris vite magis q̄busdam maioribz lon
gioris vite deficiens multitudine hūi
di. si pluri ratione excedat fm quale q̄
q̄ deficiat fm q̄tū. Est at aliqbz q̄dē ca
lidū pingue. q̄d suml facit nō facile sic
cabile et nō facile infrigidabile. quedaz
at aialū habet humore. Ido oz firmū

quod ad magis

quod ad magis

quod ad magis

Calidū et lōgioris vite
et calidū et lōgioris vite
et calidū et lōgioris vite
et calidū et lōgioris vite
et calidū et lōgioris vite

esse nō leuiter corruptibile neq; super
fluū. Interimū em qd tale aut lāgore
aut nature p̄raria. aut ē supfluit aq̄
tus z corruptiua. hec qdē nature. hec
ār p̄ticle. p̄t qd cōtinuāz m̄ti sp̄ma se
nescit cito. Sp̄ma em supfluit z apli
desiccāt emissū. z p̄t b̄ ē mul? lōgioris
vite eq̄ z asino. ex q̄b? genit? ē. Et femel
le mascul? si cōtinuū sūt mascul? p̄t qd z
passeres mascul? breuioris vite femell?
Adhuc āt q̄cūq; laboriosa masculorū
p̄t laborē senescit magis. desiccāt em
labor. senect? āt sicca ē. Natura āt ē vt
ad oē ē dicere masculū femell? lōgioris
vite. Cā āt qz calidi? aial mascul? ē q̄ fe
mella. Eadē āt i calidis longioris vite
sunt q̄ i frigidis locis. p̄t eadē cām.
p̄t quā qdē z maiorāz maxie notabi
lis m̄gnitudo i aialū frigidorū fm na
turā. p̄t qd z sp̄entes z laure z foli
dora magnā i calidis locis. z in rubro
mari ostrā codermā augmētū em cali
da buiditas cā z vite. In frigidis āt lo
cis magis aq̄ū buidū qd i aialib? ē. p̄
ter qd facile p̄gelabile. Quare b̄ qdē n̄
fuit oīo aialū q̄ paucisāguis aut sāg
uiniē h̄ntiū i bis q̄ ad arctū locis neq;
gressibilia i fra: neq; aq̄nilia i mari. hec
ār fuit qdē. mīora āt z breuioris vite.
Aufert em p̄gelatio augmētū alimētū
ār nō sumētia z plāter aialia corrupū
tur. Cōsumit em ip̄s seip̄s. quēadmo
dū em m̄tra flāma p̄burit z corrupit
paucā. eo q̄ alimētū p̄suāt. sic nafale ca
lidū p̄ digestiū p̄suāt m̄tiā i q̄ ē. Aq̄
nilia āt gressibilib? m̄ti? lōge vite. n̄ qz
buida simplr. s̄ qz aq̄sa. Tāle āt buiduz
facile corruptibile. qz frigidū z p̄gelabi
le de facili. z exāgue. p̄t idē. si n̄ m̄ti
die recōp̄scit. Neq; em p̄guedinē bz
neq; d̄lce. In aiali ei qd p̄igne d̄lce. p̄
ter qd apes lōgioris vite al̄tis maiori
b? aialib? In plāt āt s̄ q̄ lōgissimē vite z
m̄gis q̄ i aialib? p̄mū qdē qz aq̄sa m̄i?

q̄re n̄ facile p̄gelabit iā. Deīn h̄nt visco
sitate z frigiditate z sicca z f̄restia ex
istētia: n̄ tū āt h̄nt facile succabile z bui
dū. De b̄ āt qd ē nafaz artorū cē diabi
lē ōz accipe cāz h̄nt. n. p̄pā ad aialia p̄
terq̄ ad antoma Iuuenes. n. sp̄ plātē n̄
fuit. p̄t qd m̄ti t̄pis sp̄ ei al̄te germināz
rōes. he āt senescit. z radices sūt s̄ nō
sūt. S̄z aliq̄n qdē sol? stipes z ramī p̄es
rūt. al̄ti aut iuxta nati sūt. Qū aut sic fue
rūt radices. al̄ie ḡnānt. z sic sp̄ manz b̄
qdē corruptū. b̄ āt f̄m. p̄t qd lōge vi
te. H̄nt aut plante antomis. sic d̄z
ē p̄. diuise em viuūt z duoz m̄tiā fuit
ex vno. Eutoma aut vqz ad viue pue
nerūt. m̄tiā aut n̄ p̄nt t̄pe. Non em h̄nt
organa. neq; facere p̄t ip̄a p̄ncipiū i v
no qz qd aut i planta p̄t. vbiqz ei bz
radice z germen p̄tia. p̄t qd ab hac
sp̄ p̄uit. b̄ qdē nouū. b̄ aut senescēs mo
dico aliq̄ d̄iā iē lōge vite sic. quemad
modū q̄ absplantant. Et em i absplan
tatōe mō aliquo dicit vtiqz aliq̄s ea
dem accidere. Particula em qdē q̄ abs
plantat. In absplantatōe qdē igit se
p̄as accidit b̄. ibi āt p̄ p̄tinuū. Cā autē
qz inē vbiqz p̄ncipiū v̄tute exis. Acci
dit aut idē in aialib? z plant. In aial
bus em lōgioris vite masculi vt in pl̄i
bus. horū aut supiora maiora q̄ inferi
ora. magis em nan? mascul? q̄ femel
la. In supiori aut calidū z frigidū i in
feriori. z plantaz q̄ capite ḡues lōgio
ris vite. t̄les āt q̄ nō ex̄teia s̄ artorosa
Supr? em plante z caput radix ē. Ex̄
teia aut ab iferi? z fructū accipiūt aug
mētū. S̄z de b̄ qdē fm se in bis q̄ de plā
tis d̄f̄miabit. Nūc āt de alijs aialib?
d̄cā ē cā de m̄gitudie vite. z d̄ vite breui
tate. Reliquū aut nob̄ p̄siderare de iu
uētute z senectute. z vita z morte. bis
em d̄f̄miatis finez vtiqz habebit q̄ de
animalibus methodus.

analogia h̄ p̄p̄a

Irca initium

libri de longitudine et bre-
uitate vite nota textum
Queritur. Primo utrum cali-
dum et humidum sint cause lon-
ge vite in viventibus cor-
ruptibilibus. Arguitur

Primo quod non. quia calidum et humidum non sunt cause.
ergo non sunt cause longe vite. Ans. probatur quia cali-
dum et humidum sunt cause putrefactionis. nam magis
fit putrefactio tempore calido et humido quam tempore frigi-
do et secco. Confirmatur ratione quia calidum et humidum sunt
cause corruptionis quia calidum consumit humidum et hu-
midum extinguit calidum. Arguitur secundo si calidum
esset causa longe vite vel esset igneus vel aeris non igneus
quia esset ressecans. nec aeris quia esset nimis debile
est etiam in ime digestivum. Et si argueretur de hu-
mido quia vel esset aqueus vel aeris non aqueus quia ex-
tingueret calidum et esset facilis pergelabile. nec etiam
aeris quia esset etiam facilis congelabile.

In oppositum est philosophus in textu. Pro responsione.
Sciendum primum quod post ea que determinata sunt in pre-
cedentibus libris. Nunc consequenter philosophus in libro
secundo determinat de causa longitudinis et breuitatis vi-
te et hoc in vniuersali quia determinatio de ipso in spe-
ciali spectat ad librum de animalibus et ad librum de vege-
tabilibus et plantis sed ad medicum vel astrologum spec-
tat determinare in particulari de causa longitudinis et
breuitatis vite humane. Et quibus moris et vi-
ta sunt communiores sensu quia in sunt omnibus viu-
entibus tamen liber de sensu et sensato. memoria et re-
miniscencia. somno et vigilia precedunt istum librum et
etiam de morte et vita propter convenientiam quam ha-
bent ad librum de anima.

Sciendum secundo quod corruptio colorum et moris
quia corruptio prouenit omnibus animalibus. moris autem
uenit proprie viuentibus. id est philosophus prius agit de causa
corruptionis ostendendo quod sunt per se corruptiua et
quoniam causa in substantiis quam in accidentibus. Et quia alia
de illis satis determinatum est in libro de generatione et
corruptione id est primum non repetat ea que philosophus in prece-
denti determinauit de causis corruptionis.

Sciendum tertio. quod antequam philosophus assignat has
causas et vias longitudinis et breuitatis vite in omni-
bus viuentibus remouet per quoddam causas que non sunt cause
vias longitudinis et breuitatis vite. Dicit enim pri-
mo quod esse magne quantitates non est per se causa sufficientes lo-
ge vite quia equum est maior hominem et tamen homo est magis lo-
gus. Si uero duricies non est causa longe vite. nam plures
non sunt vel longioris vite quambusdam animalibus. Quod autem
plures sunt longioris vite quambusdam animalibus. Si uero
esse sanguinem non est causa sufficientes longe vite. Nam

apes que sunt ex sanguine diutius uiuunt quambus-
dam habentibus sanguinem. Si uero esse sanguinem non
est causa sufficientes longe vite quia quodam ex sanguine sunt
breuiores vite quambusdam habentibus sanguinem.
Si uero esse in terra non est causa sufficientes longe vite nec
etiam esse gressibile quia quodam plures et quodam animalia gressi-
bilia sunt breuiores vite quambusdam animalibus aquatica
et etiam contra est in quambusdam id est aquaticum non est
causa sufficientes longe vite.

Sciendum quarto. quod quicquid dicitur requiritur
ad hoc quod calidum et humidum sint cause sufficientes lon-
ge vite. Prima causa est quod sunt multa ex parte quanti-
tatis id est maiora ut in pluribus ceteris probant sunt lo-
gioris vite quia multa habent de calido et humido.
Secunda quod sunt bene proportionata ad inuicem cum suis
siccis ne facilius unum corrumpat alterum et contra
propter primam dictionem de phantasias sunt longe uite et pro-
pter secundam homines sunt longe uite. Tercia co-
ditio est ex parte humiditatis quod humidum non sit facili-
passibile et siccatibile sicut humidum aeris purum nec
facilius pergelabile sicut humidum aqua pura id est tale
humidum dicitur esse pingue et viscosum ut sit bene nu-
tritium et non pergelabile et refrigerabile. Quar-
ta dicitur esse quod calidum et humidum non sint nimis ex-
cessiua quia sic essent corruptiua perfectionis naturalis que
persistit in medio tempore id est animalia multum coacta ce-
teris paribus sunt breuiores vite propter vehementer
calorem que resoluunt in cito humores et eos rui-
porat et ob hoc spiritus emissus supfluit cito inducit se-
niem et sic multum est longioris vite equum et asinum ex quibus
generatur mulus. Etiam femelle aliqui sunt longioris
vite masculis masculi sunt multum coactiui et propter
hoc passeres masculi sunt breuiores vite femelle.
Uterque tamen quod secundum naturam masculi sunt longioris vi-
te femelle quia femelle abundant in humido et reficiunt
in calido. Quinta dicitur quod humidum et calidum
sunt intranea et non extranea.

Exclusio rationum calidum et humidum sunt extranea
et vias cause longe vite cum ceteris dictionibus in omnibus vi-
uentibus corruptibilibus. per quod cadere causa vite et causa
longe vite. Ex quibus enim fit aliquid ex his nutritis si vi-
ta persistit in calido et humido quod calidum et humidum sunt
causa longe vite. Minor per quod esse corruptio viuens mixtum
est ex calido humido frigido et secco. sed frigidum et
siccatum sunt qualitates pestifere quia immobilitat et con-
stringunt id est frigus est sicca et frigida est immobilis. vi-
ta autem indicat per motum et sensum id est frigidum et sic-
cum non sunt cause vite sed mortis. Restat ergo quod cali-
dum et humidum sunt causa vite. calidum autem dilatat humi-
dum et ipsum mouet. Et idem vita persistit in calido et hu-
mido. Nam in hominem viuente mortali fit intentio per
digestionem que fit a calido et omnino nutrimentum esse
humidum ut sit bene susceptum ipsi rationi ut determinat

possit ad singulas ptes viuētis: Ex ipis patet qd calidū igneū purz nō est cā lōge vite qz ē nimis desiccatiuū ⁊ adustiuū nec humidū acreū purz est cā lōge vite qz ē nimis sibile ⁊ facillē desicca-
bile. sed calidū qd ē cā lōge vite d3 ē mixtū ex calido igneo ⁊ aereo. Igneo vt sit digestiuū ⁊ aereo vt sit tpatiuū. Silt humidū purz aquz nō ē cā lōge vite qz est nimis frigidabile ⁊ cito cōgelabile ⁊ extinguit ⁊ astringit calidū iō d3 ē mixtū cū humido aereo. Aduertēdū tñ qd cali-
dū ⁊ humidū debēt ēē aerea ex dominio Ex dic-
tis patet qd senect' cū ex defectu calidi ⁊ humidit
ideo senes sunt frigidi ⁊ siccī ⁊ iuuenes calidi ⁊ hūidi
Prz etiā qd cēdē sunt cāe vles lōgitudis
et breuitatis vite in omnibus aialibus licet non
sunt eadē cāe spāles. Et silt pz qd sunt eadē cāe
vitalē lōge vite ⁊ egritudis ⁊ lāguoris

Ad rōes an oppositū. Ad pma d3
qd calidū ⁊ frigidū intrinseca
nō sunt cāe putrefactōis sed solū extrinseca.
Ad pfirmatōem d3 qd calidū bñ pportōnatū
humido nō formaliter psumit ipm nisi parz s3
ipm psumit quādo est in pportōnatū. Ad
sedam parz solutio in vltima pclusionē.

Querit scdo. Utz eadē aialia sint lō-
gioris vite illocis calidis qz i
locis frigidis. Arguit pmo qd nō. qz aialia
ad sui pseruatōem indigēt respiratōe p refrige-
rio cordis sed aialia refrigerant minus ab aere
in locis calidis qz in locis frigidis. ergo sunt lū-
gioris vite in locis frigidis qz calidis. Se-
cūdo arguit. Calidū extrinsecū psumit humi-
dū intrinsecū ⁊ ex psequētū calidū intrinsecū s3
calidū ⁊ humidū intrinseca sunt cā longioris
vite qz aialia nō sunt lōgioris vite in locis cali-
dis qz frigidis. Tercio arguit calidū intri-
secū pfortat a frigido extrinseco p antiparista-
sim ⁊ psumit a calido extrinseco. iō putrefactio
et corruptio magis fiūt in locis calidis qz fri-
gidis ergo eadē aialia sunt lōgioris vite in lo-
cis frigidis qz in locis calidis.

In oppositū ē pbs in textu. Pro rōne
sciendū pmo. qd postqz pbs determinat de caus
intrinsecis lōge vite qz sunt calidū ⁊ humidum
bene pportōnata. Sic psequētū determinat de
caus extrinsecis lōge vite sicut ē loc' vt videbit
Sciendū scdo. qd aliquē locū ēē calidum ⁊
frigidū p. intelligi dū plr. Uno mō excessiue.
alio mō tpatē sicut ver' ē pps calidū tpatet estas
excessiue. Et silt est de hyeme ⁊ autūno respectu
frigiditatis ⁊ sicut est de temporibus ita dicen-
dum est de locis. Sic igit.

Conclusio prima. qd quedaz animalia fm
speciem sunt longioris vite in locis frigidis tē-
porate qz in locis calidis excessiue patet per ra-
tōes ante oppositū qz calidū ⁊ humidū intri-
seca sunt cāe lōge vite sed calidū extrinsecū exel-
lēs psumit humidū intrinsecū ⁊ ex pnti calidū
intrinsecū qd ē in hūido tanqz in sibiecto s3 frigi-
dū extrinsecū fortificat p antiparistam calidū
intrinsecum.

Conclusio scda ⁊ rōne ad qstū. eadē aialia
fm spēm ⁊ fm nūm sunt lōgioris vite in locis
calidis tpatē qz in locis frigidis excessiue. patz
qz calidū extrinsecum tpatum cōseruat ⁊ cōfoz-
tat calidum intrinsecum ⁊ frigidum extrinse-
cum excellens extinguit calidum intrinsecum ⁊
congelat humidum intrinsecū. in qbus cōstitit
vita. ergo cōclusio vera s3 qd eadē aialia sunt lō-
gioris vite in locis tpatē calidis qz in locis in-
tpatē frigidis. ⁊ ppter eadē cām eadē aialia
sunt maiora in locis calidis tpatē qz in locis
frigidis qz calidū tpatū extrinsecū frigidū
extendit. humidū autē pstringit ⁊ impedit aug-
mentum. Et ista de causa quedā frigida aialia
etiā sanguinē hntia sunt maiora ⁊ lōgioris vi-
te in locis calidis qz in locis frigidis siue habe-
ant in mari siue in terra ⁊ supra terrā vt serpē-
tes talpe vesperilionēs qz sunt calida multū sup-
modum sue nature ⁊ sunt maiores ⁊ lōgioris
vite in locis calidis qz frigidis. Et similē qdā
piscēs sunt in mari rubro qd est calidū qd non
possunt viuere in mari septentrionali ppter ex-
tremam frigiditatem. Nam talia aialia sunt debilia
et abundāt in humido. iō calor eoz fortificat
p calidum extrinsecum ⁊ humidum extēdit et
augēt qd facillē cōgelat in locis frigidis ppter
debilitatē sui caloris. ideo animalia sanguie ca-
rentia ⁊ pauci sanguis nō generāt in locis septē-
trionalib' ⁊ frigidis aut si generent sunt mino-
ra ⁊ breuioris vite qz in locis calidis. Ex his
scqur correlariū vnum qd inferit Aresto. qd aia-
lia aquatica sunt breuioris vite gressibilib' nō
qz humida sunt sed qz aquosa quare hūidum
eoz est facillē cōgelabile. Sed aialia multū ha-
bentia de sanguie ⁊ calida multū sunt lōgioris
vite in locis septentrionalibus qz australib' si-
cut balene sunt maiores ⁊ lōgioris vite versus
septentrionem qz versus austrū. Correlariū scd3
qd masculi vt in plurib' sunt lōgioris vite qz fe-
melle qz sunt calidiores femellis. femelle autē
sunt magis humide mascul' hūido aqo qd est
cito cōgelabile a frigido ⁊ inde ē qd masculī ha-
bent supiora maiora ⁊ oppositū ē in femell' qz
calidū mouet humidū sursū frigidū pō rōe: lū

Tabula

Dubitat pmo qre aialia diu abstinentia ab ali-
mento sunt breuioris vite aialibz q frequet come-
dit. Dd3 q rō ē q calor nasal' d'ficiēte huido
nutrimentali agit in hūidū naturale ipm psumē
eo in q ē calidus vt in sibiecto t sic calor seipm
testit ppe qd deficit vita q i calido t huido p
sistit qz aialia diu n comedētia sunt debil' calo-
ris nō cito digerētis alimētū t abūdāt in hui-
to grosso t viscoso ppe debilitatē caloris. t iō
talia idigēt diu abstinerē ab alimēto vt illo hu-
midū grossū t viscosū digerāt p diuturnitatē
ēpis als illo hūidū viscosū t grossū extigue-
ret calozē iō talia aialia mltū dormiūt. Silt
melacolicū diut' abstinet ab alimēto qz mltū sū-
gidi qz colerici q sunt calidi Etia colerici ipi
melacolicū sū magis voraces ppe frigiditatez
q ē cā voracitates. Eadē rōe mltiēres diut' ab-
stinet ab alimēto qz viri iō etiā aialia sine sang-
uine sū breuiorē vite vt i plib' qz aialia hūta la-
nguine ppe debilitatē caloris nisi i hūido dulci
pigni t viscoso id ē tenaci pēlaret sen abūdēt
rōe apes sū lōgioris vite qbusdā aialibz sūg-
uine hūtibz qz hūit hūmidus pigue t dulce qd
est signū caloris bene digerētis.

Dubitat scdo. qre plāte vt i plib' sū lōgiorē vi-
te qbusdā aialibz Dd3 q rō ē q plāte sū siccio-
res t grossiores iō hūidū plāte nō ē facile pas-
sibile sic hūidū aialitū qd ē vili'. Alia rō ē qz
plāte renouāt gūando t pducēdo nouas ptes
qd nō ē i aialibz L' rō ē qz qlibet pte plāte ē p-
generatina t nō in qlibet pte aialis.

Ad rōes an oppo' dd3 ē q sufficiēt
solūit qz iā d'cis qz bñ pro-
bat q aialia sunt lōgioris vite in locis tēpare
frigidis qz in excessine calidis.

Et tū de matia puoz naturalū d'cā sufficiāt

Incipit registrum.

qstionū nec nō dubitātiōnū cū folioz nūo in p-
uis nasalibz pūatis lateribz in qb' initia que-
stionum ponuntur.

Questio pma de sensu t sensato.

Utz corp' efficiū sit sibiect' scie b' libri fo. i. la. i.

Utz i hac scia sit p' siderādū de sanitate t egri-
tudine. folio i. la. ij.

Utz oēs sū p' ex'ioēs sint necarij cuiuslibz anima-
li. fo. ij. la. i.

Quae surdi a natitate necā sū muti. fo. ij. la. ij.

Quae plāte nō sū gust' t tact' tū idigēt attra-
herētiā tū pūctis sūqz discōnciētiis. ibid

Quae talpa nō hz oculos extra pellē cū tū sit ai-
mal pgressiū. ibidem

Quae hoies hñtes bō' olfēti p' sū fatui. ibid

Utz cecū a natite hñtes audiūt sint prudētēs
surdīs t muti hñtibz visum. ibidem.

Utz organū visus sit de natura aq. fo. iij. la. i.

Uñ appet lumē exiēs ab oculo celeriter moro vt
cōstricto in tenebris. ibidē la. ij.

Quare non possum' p vnu oculū videre sur-
sum t p aliū deorsum. ibidē

Quare oculo eq'liter clauso acuti' videmus ea
remotius qz totaliter aperto. ibidē

Quae hñs solū vnum oculū vidz p illū sicut
sū duo haberet. ibidē

Utz visio fiat extramittendo fo. iij. la. i.

Quare antiqui posuerunt magis visionē fieri
extramittēdo qz de alijs sensibz. fa. iij. la. ij.

Quare sūga ignita in extremitate celerit mora
videat facere qndā circulū ignis pūtiū. ibidē

Quae corpa polita t tersa relectunt lu' cādo
splendorem. ibidē

Quare qdā aialia de nocte vidēt t qdā n. ibid.

Quae hñtes grossos oculos ceteris paribz ha-
bent p'iorē visum. ibidē

Quare existētes in navi iudicāt mōtes t arto-
res in litore moueri. ibidē

Quare hñtes oculos p'fidos meli' vidēt. ibid

Utz orga' audit' sit d' nasa aer' t orga' olfac-
t' de nasa ign' t orga' gust' t tactus de natura
terre. fo. v. la. i.

Quare dum aliquis odorat fortes odores et
solē asperit cogit sternutare. fo. v. la. ij.

Quae tact' sū aliqd calidū cum tamē eius or-
ganum sit frigidum. ibidē

Quae aliqd pl' titillat sū plāte p d' qz alibi. eo

Quae reuāti mltē audiūt vidēt t odzāt. ibid

Quare mlti' audim' de nocte qz de die. ibidē

Quae si aur' ponat i cono lōgi ligni t fiat son'
i alio cono p'fec audiet ille son' qz tūcūqz sit p-
uus. ibidem

Quare tpe hūido t calido meli' odoramus qz
tpe calido t siccō. ibidē

Utz diffinitio coloris sit bona. fo. vi. la. i.

Utz color sit solū i gñalibz t corruptibilibz. eo

Utz in tenebris sint colores. fo. vi. la. ij.

Quare sol de mane apparz rubeus t minor in
meridie qz in occasu vt ortu. ibidē

Quare albū visū p nigz appet rubeū. ibidē

Quae i specū nudo opposito soli videt tū sol
sed si speculū ponat in aqua poterit videri t ali'
planeta circa solem. ibidē

Quae in collo colūte appēdūt iūst coloēs. ibidē

Utz mediū coloēs gñent ex p'mixtione extremo-
rum. folio. vij. la. i.

Quare dū aliqd aial fuerit in tenebris t venit
ad mgnū lumē oculi ei' qñqz excecāt. fo. vij. la. ij.

Quae qdā aial hñt coo p dā i ocul' t qdā n. eo.

Tabula

questionum

Quare lapis cristallinus sepius suppositus corpori colorato videtur eiusdem coloris cum ipso ibidem
Quare trij colores p in pps eoz meli videtur eo
Utr sapoz bñ diffat q e passio huius scilicet a sic
eo mediate calido alfatia gust de potentia ad
actum. fo. viij. la. ij

Utr solū dulcia nutrant. fo. ix. la. i.

Utr tñ septē sint species sapoz fo. ix. la. i.

Quare fructus iuvenū arborū nō sunt ita boni sa/
poris sicut antiquarum ibidem

Quare sudor est amarus. ibidem

Quare salsa et amara nō ita cito putrescunt sicut
pinguia et dulcia ibidem

Utr odor sit sumalis euaporatio. fo. x. la. i.

Quare boni odores pfortant cerebrū. fo. x. la. ij.

Quare odorifera nō sunt ita magni odoris te/
pore frigido sicut tpe calido. ibidem

Quare nō odorat corpora q pñs comedit et alij
q nō comederūt bene odorāt filia corpora. ibidem

Utr spēs odorū bñ distinguat fm spēs saporis
folio undecimo. latere pmo.

Utr olfactus mediat inter sensus tactōis et sen/
sus pgnoscentes pmediū extraneū. fo. xij. la. i.

Utr odor sit nutritivus ibidem

Utr odores floz a solo hoīe percipiunt. ibidem

Quare hō fz qritatē sui corporis habet maximū
cerebrum. ibidem

Utr qritates sensibiles dividat i infinitū fm
formā vñ fm divisionē qritativā. fo. xij. la. ij.

Utr sensibilia p veniat ad sensum q ad medi/
um. fo. xij. la. ij.

Utr ptingat sensum in eodē indivisibili tem/
poris pluraliter sentire fo. xv. la. i.

Utr indivisibile possit sentiri ibidem. la. ij.

Registrum questio

nū libri de memoria et reminiscētia. Questio pma.

Utr memoria sit solū pteritorū. fo. xvi. la. p.

Quare volētes memorari p mō nē caput eo. la. ij

Quare meli memoramur i tenebris q i luce. ibidem

Quare volētes memorari faciūt aliqd signū cor/
pale puta nedū i corrigia vñ in cornu. ibidem.

Quare nō possum memorari dū volum sed
dū nolum qñq memoramur. ibidem

Utr memoria sit passio pmi fctivi. fo. xvij. la. ij

Lū in memorādo qdā passio pntialis affici/
at et res cui memoramur sit absens qre mano/
ramur rei absentis et nō passionis pntis. ibidem

Utr iuvenes et senes sint male memorie fm p/
pnam naturam. ibidem

Quare sit causa bonitatis memorie. fo. xvij. la. i.

Utr reminiscētia sit resumptio noticie elapse a me/
morā ex aliq pñ i memoria rēto. fo. xvij. la. ij

Quare qñq ex aliq pncipio reminiscimur ali/
cū et qñq et iā ex eodē nō reminiscimur. fo. xix. la. i.

Quare pl reminiscimur eoz q sunt pcul a pñ/
ti nūc et nō eoz q sunt ppe. ibidem

Quare ptingit dū aliquis queris diligenter re/
minisci nō pt. et postea dū n vult facili pt. ibidem

Utr reminiscētia solū insit hoīb. fo. xix. la. ij.

Recapitulatio eiusdem libri. ibidem

Registrum questio

onū libri de somno et vigilia. Questio pma.

Utr somn et vigilia sint passioēs pueientes
toti pposito ex corpore et aia fo. xxij. la. i.

Quare somn pnoiat in pncipio libri. ibidem

Quare hñtes strictas venas forti dormiūt a/
lys. ibidem. Utr oī aiali pueat qñq dormi/
re et qñq vigilare. ibidem

Quare in somno qñq indicamus nos asceci/
dere et qñq descedere ibidem. la. ij

Quare melancolici min dormiūt q alij et fleg/
matici magis. ibidem

Utr somn sit passio pmi sensitivi reqsit ppe
vigiliam. fo. xxij. la. i

Quare hoīes mēo/
rant dñōis qñq de actib vigiliū qñq dormiūt
exercent. ibidem. p. ij. Utr som sit bñ diffini/
tus vbi dñ qñq pueat vñ recipiat calorē na/
turalis et. ibidem. la. ij. Utr vigilia pcedat
somnia. fo. xxv. la. i. Quare quedā aialia
dormiūt apertis oculis. ibidem

Utr passio pmi sensitivi sit somnū. fo. xxvij. la. ij

Quare in pncipio somni nō cāntur sonia sicut
in fine. ibidem

Quare in pncipio noctis somnia facta sūt ma/
gis distorta et difformia qñ in fine. ibidem

Utr aialia sp memorēt suoz somniz. ibidem

Quare pueri pluries putāt se terribilia videre
pcepue in pncipio noctis. ibidem

Quare hoīes sepi somniāt in senectute qñ in iu/
tēute. ibidem. Utr divitiatio futuroz effec/
tuū q sit p somnia sit hoī possibil. fo. xxix. la. i.

Recapitulatio hui libri. fo. xxx. la. i

Registrum questio

onū libri de longitudie et breuitate vite. Questio
pma. Utr calidū et humidū sint cāeloge vi/
te in viuētib corruptibilib. fo. xxi. la. ij.

Utr eadē aialia sint lōgioris vite in locis cali/
dis qñ locis frigidis. fo. xxij. la. i.

Quare aialia diu abstinentia ab alimēto sūt bre/
uioris vite qñ aialia q frequēt comedūt. ibidem. la. ij

Quare qdā plāte vt in plib sunt lōgioris vite
qñ quedam animalia. ibidem

Finis tabule.

Autozitates

Arestotilis

Autozitates paruo

ru naturaliū z pmo de sensu z sensato.

Actū pphs pferat de sanitate z infirmitate

Ubi dimitit pphs ibi incipit medicus.

Necessariū est animal habere sensum tactus

Uisus multas rez differētiās ostendit.

Audit' mgnā pte pferat ad intellectū z prudētiā

Ecce a nativitate sapiētiōz ē surdo z muto.

Cerebr' ē hūidior z frigidior ps toti' corpis.

Cor ē oppositū cerebro z ē calidissia ps cor' ps.

Inter sensus q' nobis insunt olfact' pxiōz est.

Inter cetera aialia hō hz certissimū tactū.

Gustus est quidam tactus.

Manifest' est nob' gen' sapor' q' odor.

Ignis nō agit nec patit' ea rōne qua ignis ē sed ea rōne qua calidus est.

Simpl'x elemētū nō nutrit

Nō finit' ē tale cuiusq' cōpat' semp est tale

Intellect' nō intelligit sine sensu.

Minor sapor alie' mari insit' resoluūt i mare

Mor' maiores expellunt mor' minores

Operatio nō est sine virtute.

Secundi libri scz

de memoria z reminiscētia.

Emoria nec ē pñitūm nec futuroz sed solum pteritorum

Memoria ē alicuius appzēhēsi a sensu seu intellectū iterata resumptio.

Intelligere nō est sine fantasmate

Meditationes memoriā saluant.

Omnis reminiscētia fit a simili v' a p'ario.

Consuetudo est quasi altera natura.

Reminiscētia nō ē memoria sed sequit' eaz

Reminiscētia tm est in hominibus.

Pueri z multū senes sunt immemores.

Tercu libri scz de

somno z vigilia.

Sus est potētia cuius est actus.

Somn' ē ligamētū oim sensuū.

Vigilia est oimū sensuū solutio.

Son' ē qdā rezes data aialib' pph' eoz salutē

Omnia aialia hntia sanguinē hnt cor.

Cor est pncipium sensus z motus

Nutrimētū qd vltio infundit' venis ē sanguis

Locus sanguinis sunt vene

Cor ē pncipiū radicale z originale venaz.

Son' gñat ex evaporatōe cibi qvadit' ad cēbz

Unū biterē nō puet' pueris nec nutritib' eoz

In somno sit' pph'io caloris nasal' ad itioza

Animalia pl' nutriūt dormiēdo q' vigiliādo.

Ab eunib' sensibilib' remonēt spēs.

Uisus nō solū patit' a visibili sed etiā agit

Delectatio maior expellit minorem.

Puēti nō hnt somniū ppter nimīū motū in eis

Fatui magis puidēt futura q' ali

Noctes sunt silētiōzes q' dies.

Aer noctis magis ē quietus q' diei.

Melacolic' magis somniāt q' colerici

Nō omne futurū de necessitate cūenit.

Famosum fin totū nō ē falsum.

Hō dz ēē equale mediū in fōnū z vigiliā

Uulg' dicit' fōnia fiunt ab angelis diuinatōes

a demonib' pphetia a deo

Bonoz bona sūt fōnia maloz mala sūt fōnia.

Puēti cū sint mltū calidi z hūidi mltū dormiūt

Pueri p sex mēses collū vertere nō pnt.

Quarti libri scz

de longitudine z breuitate vite.

Entes calide regionis sunt longioris vite q' frigide.

Corruptis animalibus corrumpit' scientia et sanitas que in eis est.

Quicqd p se corrūpit' a suo p'io corrūpitur

Illud quod de se est corrūptibile nō potest in aliquo loco esse incorrūptibile.

Minor flamma consumit' a maiori p accēs.

Longissime vite sunt homo z elephas.

Eterni nulla sūt p'aria q' nō hz sēc' p'ietatē.

Vita hoīs fit p calidū nasalē z hūidū radicale

Animalia multū coctū cito senescunt

Nasali q' nō sūt coitūti sūt nasalē lōgiōzis vite

Viri laborātes senescūt magis q' nō laborātes

Qui multū coitūnt parum viuunt.

Castrati pl' viuūt q' nō castrati.

Mulus plus viuūt q' equa.

Complexio iuuenū calida z humida est.

Sespētes talpe z vesprilionēs sunt maioris z

longioris vite in locis calidis q' frigidis

Animalia aquatica sūt breuiōzis vite gressi-

bilibus.

do.
t
na
s
des
mi.
mi
G)
vi
mi
pi
da
na
m
ol
t
s
et
di

42
105
9

VERSOR (J.)

